

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene

C 129

Ediția în limba română

Comunicări și informări

Anul 61

11 aprilie 2018

Cuprins

I Rezoluții, recomandări și avize

AVIZE

Comitetul Economic și Social European

A 530-a sesiune plenară a CESE, din 6 și 7 decembrie 2017

2018/C 129/01	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Distribuția inegală a bogăției în Europa: decalaje între statele membre referitoare la raportul profit/muncă” (aviz din proprie inițiativă)	1
2018/C 129/02	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Sisteme de securitate socială și de protecție socială durabile în era digitală” (aviz din proprie inițiativă)	7
2018/C 129/03	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Cooperarea cu societatea civilă pentru a preveni radicalizarea tinerilor” (aviz din proprie inițiativă)	11
2018/C 129/04	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Contribuția societății civile la dezvoltarea unei politici alimentare globale în UE” (aviz din proprie inițiativă)	18
2018/C 129/05	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Rolul esențial al comerțului și investițiilor în realizarea și punerea în aplicare a obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD)” (aviz din proprie inițiativă)	27
2018/C 129/06	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Avantajele abordării bazate pe dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității (DLRC) pentru dezvoltarea locală și rurală integrată” (aviz exploratoriu)	36

RO

III Acte pregătitoare

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 530-a sesiune plenară a CESE, din 6 și 7 decembrie 2017

2018/C 129/07	Avizul Comitetului Economic și Social European privind comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O inițiativă pentru sprijinirea echilibrului dintre viața profesională și cea privată a părinților și îngrijitorilor care lucrează [COM(2017) 252 final] și propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată a părinților și îngrijitorilor și de abrogare a Directivei 2010/18/UE a Consiliului [COM(2017) 253 final – 2017/0085 (COD)]	44
2018/C 129/08	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Programul european de dezvoltare industrială în domeniul apărării” [COM(2017) 294 final]	51
2018/C 129/09	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Lansarea Fondului european de apărare” [COM(2017) 295 final]	58
2018/C 129/10	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Comunicarea Comisiei din 28 aprilie 2017 – Comunicarea Comisiei privind accesul la justiție în probleme de mediu” [C(2017) 2616 final]	65
2018/C 129/11	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2006/1/CE privind utilizarea vehiculelor închiriate fără conducători auto pentru transportul rutier de mărfuri [COM(2017) 282 final – 2017/0113 (COD)]	71
2018/C 129/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind statisticile din transportul feroviar [COM(2017) 353 final – 2017/0146 (COD)]	75
2018/C 129/13	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Un parteneriat reînnoit cu țările din Africa, zona Caraibilor și Pacific” [JOIN(2016) 52 final]	76
2018/C 129/14	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — Inițiativa pentru dezvoltarea durabilă a economiei albastre în Mediterana de Vest” [COM(2017) 183]	82
2018/C 129/15	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Un plan de acțiune pentru natură, cetățeni și economie” [COM(2017) 198 final]	90
2018/C 129/16	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE, Euratom) nr. 1141/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 22 octombrie 2014 privind statutul și finanțarea partidelor politice europene și a fundațiilor politice europene [COM(2017) 481 final – 2017/0219 (COD)]	96
2018/C 129/17	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1303/2013 în ceea ce privește modificările resurselor pentru coeziunea economică, socială și teritorială și a resurselor pentru obiectivul de investiții pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă și pentru obiectivul de cooperare teritorială europeană [COM(2017) 565 final – 2017/0247 COD]	98

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 530-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, DIN 6 ȘI 7 DECEMBRIE 2017

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Distribuția inegală a bogăției în Europa: decalaje între statele membre referitoare la raportul profit/muncă”

(aviz din proprie inițiativă)

(2018/C 129/01)

Raportor: **Plamen DIMITROV**

Decizia Adunării Plenare	22.9.2016
Temei juridic	Articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură
	Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în secțiune	7.9.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	6.12.2017
Sesiunea plenară nr.	530
Rezultatul votului	188/30/23
(voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE consideră că inegalitățile în materie de venituri și bogăție au devenit, în UE, provocări de ordin economic și social, cărora ar trebui să li se facă față prin adoptarea unor măsuri adecvate la nivel național, cu acțiuni de sprijin de la nivel european. Atât în Europa, cât și pe plan mondial, se acordă o mai mare importanță inegalităților în materie de venituri. CESE subliniază că este totuși nevoie să se atragă atenția și asupra inegalităților în materie de bogăție, care depind de mult mai multe variabile și au efect pe termen cu mult mai îndelungat. Aceasta înseamnă că trebuie să se clarifice care sunt motivele acestor inegalități și factorii care le determină și să se adopte decizii politice pentru abordarea lor.

1.2. Este necesar să se analizeze și să se evalueze cu atenție cum anume este distribuită bogăția în UE și să se adopte la timp măsuri preventive pentru evitarea unor consecințe negative precum micșorarea rapidă a „clasei de mijloc” și creșterea neconținută a numărului de persoane care se încadrează în categoria „lucrătorilor săraci” sau care sunt expuse „riscului de sărăcie și de excluziune socială”. Economia de piață nu trebuie privită numai ca un mijloc de a realiza o creștere economică puternică, ci și ca unul dintre mecanismele necesare pentru îndeplinirea unor obiective importante pentru societate.

1.3. Cel mai important instrument aflat la dispoziția statelor membre pentru a promova distribuția echitabilă a valorii adăugate, pentru societate, în ansamblu, este politica fiscală. Și politicile active în domeniul pieței forței de muncă, ce contribuie la facilitarea tranziției între educație, formare și viața profesională, ar trebui să ocupe un loc central, alături de politicile care reglementează impozitarea și transferurile sociale. CESE recomandă statelor membre să pună în aplicare cât mai curând cu putință măsuri prin care să poată reduce inegalitatea și să asigure o redistribuire echitabilă a noii valori adăugate, la toate nivelurile societății.

1.4. CESE consideră că este necesar un sistem funcțional de transferuri sociale și de asistență socială. Redistribuirea, ca mecanism de compensare, ar trebui să completeze în mare măsură lacunele inerente unui sistem bazat pe piață. Ar trebui dezvoltate bunurile publice (infrastructura socială, facilitățile pentru servicii de interes public etc.), iar rolul lor ar trebui să fie văzut ca un mijloc de abordare a inegalităților. Baza de impozitare ar trebui reorientată dinspre o impozitare a veniturilor salariale către una bazată în mai mare măsură pe bogăție, cu introducerea unui impozit pe succesiuni și pe veniturile din capital.

1.5. Concentrarea bogăției conduce și la concentrarea unei puteri enorme, care îmbracă multe forme, printre care se numără și denaturarea concurenței. CESE consideră că creșterea economică intensivă este esențială pentru reducerea sărăciei și a inegalităților în materie de bogăție. Pentru a o promova, ar trebui să fie mai bine utilizate fondurile structurale și de coeziune, prin încurajarea spiritului antreprenorial, prin protejarea concurenței, prin programe de sprijinire a IMM-urilor și prin punerea în aplicare a unor politici de prevenire a discriminării femeilor și a persoanelor defavorizate.

1.6. CESE își exprimă îngrijorarea cu privire la eficacitatea politicii actuale, derulate de UE în cadrul Strategiei Europa 2020, care pune un accent deosebit pe sărăcie. În acest context, este nevoie de o susținere politică mai adecvată, astfel încât să se ofere sprijinul necesar statelor membre în lupta lor împotriva tendințelor negative de agravare a inegalităților. Sunt necesare măsuri mai ferme de combatere a sărăciei, care a crescut în termeni absoluți pe parcursul ultimilor ani ⁽¹⁾. La nivel european, supranațional, trebuie elaborate politici de promovare a unei creșteri mai incluzive, printr-o abordare integrată. Ar trebui ca pilonul european al drepturilor sociale să fie mult mai strâns corelat cu semestrul european, iar acestea, la rândul lor, ar trebui să fie în concordanță cu Strategia Europa 2020, pentru ca obiectivele ei să fie îndeplinite în mod eficient, la nivel național și european.

1.7. Pe lângă aceasta, este nevoie de măsuri punctuale de ocupare a forței de muncă, ce țin de protecția socială. Având în vedere faptul că protejarea locurilor de muncă, ce evoluează foarte dinamic, nu este întotdeauna posibilă, trebuie să se pună accent pe promovarea ocupării forței de muncă și pe protecția lucrătorilor. Deosebit de importantă este existența unor standarde sociale minime, care să garanteze salarii și condiții de muncă decente. Trebuie să se pună accent pe facilitarea tranzițiilor în viața profesională și, totodată, pe garantarea drepturilor sociale și de muncă comune, inclusiv dreptul de afiliere la un sindicat și dreptul la negociere colectivă.

1.8. CESE consideră că trebuie instituit un mecanism transparent pentru urmărirea sistematică a datelor despre toate veniturile și despre bogăție, cu posibilitatea consolidării acestor date. Acest lucru va permite, pe de o parte, o mai bună administrare, iar, pe de altă parte, o mai ușoară colectare a informațiilor statistice referitoare la distribuția bogăției în statele membre. Crearea unui registru al acționarilor societăților la nivel european ar avea un rol important în acest sens.

2. Context

2.1. Inegalitățile în ceea ce privește bogăția în Europa datează de mai mult timp. Este vorba despre un proces istoric, care a continuat chiar și după crearea zonei euro, ca urmare a dezechilibrelor interne și externe persistente, provocate de nivelurile diferite ale factorilor de competitivitate economică. Printre aceștia se numără aspectele legate de prețuri/costuri, la care se adaugă în prezent și principalele provocări politice cu care se confruntă UE, cum ar fi terorismul, populismul, alegerile naționale, precum și aspectele de natură economică, și anume investițiile scăzute, creșterea scăzută, șomajul ridicat, schimbările demografice și poziția Europei în noul context al rivalităților din domeniul comercial și din cel digital, la nivel mondial.

2.2. Trebuie să se facă o distincție clară între inegalitatea veniturilor și inegalitățile în ceea ce privește bogăția, deoarece cele din urmă au efect pe termen mai lung, fiind așadar necesar să fie studiate mai îndeaproape. În mod sistematic, bogăția este distribuită mai inegal decât veniturile. De foarte multe ori, operatorii economici au cam aceleași venituri, dar, în același timp, pot exista deosebiri radicale din punctul de vedere al averii deținute, dintr-o serie de motive care sunt de natură nepecuniară, țin de altruism, de moșteniri etc. Astfel, dacă se pune accent pe inegalitățile în ceea ce privește bogăția, se poate contura o imagine mai obiectivă a disparităților monetare reale dintre cetățenii UE.

⁽¹⁾ Salverda et al. oferă un exemplu în acest sens (2013, tabelele 2.3 și 5.2).

2.3. CESE consideră că evoluțiile economice din Europa se caracterizează printr-o dinamică tot mai accentuată și constituie o provocare pentru instituții și pentru capacitatea lor de a ține pasul cu schimbările viitoare. Această chestiune este de mare actualitate și din punctul de vedere al dezbaterii privind decalajele în materie de dezvoltare dintre statele membre ale UE. Există diferențe semnificative între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare, între Europa de Vest și Europa de Est, între statele membre ale zonei euro și cele din afara ei, între statele Schengen și celelalte state membre.

2.4. CESE a constatat că inegalitatea în ceea ce privește distribuția veniturilor și a bogăției în Europa a crescut progresiv începând cu anul 1970. În ansamblu, globalizarea ar fi trebuit să aibă un rol pozitiv în reducerea diferențelor în materie de venituri și de bogăție dintre țări, dar în ultimii ani se conturează o tendință mai degrabă inversă. Primele 10 % dintre gospodării câștigă 31 % din venitul total și dețin peste 50 % din bogăția totală în UE-28. În mai multe țări, bogăția a crescut mai rapid decât produsul intern brut, ceea ce duce la inegalități majore⁽²⁾. Aceste inegalități au consecințe economice, sociale și politice grave, care impun o serioasă dezbatere publică asupra modului de abordare a acestei probleme, cu participarea specialiștilor și a oamenilor politici, și care necesită adoptarea unor măsuri de politică.

2.5. CESE consideră că există un risc real ca problema inegalităților să se agraveze pretutindeni în lume, din cauza ritmului deosebit de rapid al mutațiilor economice și a faptului că politica macroeconomică este din ce în ce mai greu de pus în aplicare în timp util. Adâncirea inegalităților în ceea ce privește distribuția bogăției și a veniturilor din ultimele decenii este confirmată și de creșterea coeficientului Gini, care, în medie, a înregistrat în diferite țări din OCDE o creștere de la 0,29 la jumătatea anilor '80, la 0,32-0,35, în perioada 2013-2015. În diferitele state membre ale UE, tendința este similară⁽³⁾. Trebuie însă subliniat faptul că, în țări precum Bulgaria, Lituania și România, acesta a atins deja valori critice, depășind 0,37⁽⁴⁾. Deși există nenumărate date și studii privind inegalitatea veniturilor, mult mai puține sunt dovezile cu privire la distribuția inegală a bogăției la nivelul gospodăriilor, atât în interiorul unei țări, cât și de la o țară la alta. De fapt, chiar și la ora actuală, nu există standarde internaționale care să poată fi utilizate de institutele naționale de statistică și de alți producători de date, atunci când culeg date cu privire la distribuția bogăției⁽⁵⁾.

2.6. Este îngrijorător faptul că, din cauza unei lipse de încredere generalizate, în multe economii europene, profiturile acumulate nu sunt reinvestite, fapt ce a ridicat piedici în calea concurenței și a condus la o scădere drastică a investițiilor și la lipsa de noi locuri de muncă. Analizând cu precădere economia europeană, Thomas Piketty oferă în cartea sa⁽⁶⁾ dovezi empirice cu privire la această problemă. Dacă este, pur și simplu, acumulat și recapitalizat, profitul nu contribuie la crearea de valoare adăugată și nici la creșterea rentabilității resurselor în economia reală. Astfel, este logic ca, decenii de-a rândul, decalajul dintre bogați și săraci să se fi adâncit treptat în UE.

2.7. În opinia CESE, există un risc major ca clasa de mijloc din UE să fie pusă la grea încercare, pe termen mediu. În viitorul apropiat, din ce în ce mai multe locuri de muncă vor dispărea, ca urmare a procesului de digitalizare și robotizare. În plus, și anumite tipuri de profesii sunt pe cale de dispariție, deși experiența trecutului, ca și situația actuală, arată că aceste tendințe sunt deopotrivă susceptibile să genereze noi locuri de muncă și profesii. Este de așteptat ca aceste schimbări să acționeze în direcția sporirii inegalităților, dacă nu sunt gestionate corespunzător. CESE consideră că este necesar să se ia măsuri în timp util pentru a contracara consecințele negative ale acestor procese de reînnoire tehnologică, care sunt, de altfel, inovatoare și utile societății în ansamblu.

2.8. CESE își exprimă preocuparea față de faptul că raportul dintre rata de profit și valoarea adăugată produsă de factorul „muncă” în statele membre este din ce în ce mai disproporționat. Acest lucru duce la agravarea inegalităților în Europa, în ceea ce privește atât bogăția, cât și venitul.

3. Observații generale

3.1. Inegalitățile în ceea ce privește bogăția tind să devină mult mai accentuate decât inegalitățile în ceea ce privește veniturile⁽⁷⁾. CESE subliniază faptul că, în primul rând, statele membre sunt cele care dispun de instrumentele adecvate – cum ar fi programele de investiții, creșterea economică și crearea de locuri de muncă, impozitarea și transferurile sociale –, pentru combaterea inegalităților economice și sociale. Cu toate acestea, este nevoie și de măsuri de politică la nivel

⁽²⁾ Piketty, *Capital in the Twenty-First Century* (Capitalul în secolul XXI), Harvard University Press, 2014, ISBN 978-0674430006.

⁽³⁾ Inegalitatea economică, Parlamentul European: Afaceri economice și monetare, Ocuparea forței de muncă și afaceri sociale, Informare, iulie 2016.

⁽⁴⁾ Eurostat, SILC, 2015.

⁽⁵⁾ OCDE, *Statistic Brief*, iunie 2015, nr. 21.

⁽⁶⁾ Piketty, *Capital in the Twenty-First Century* (Capitalul în secolul XXI), Harvard University Press, 2014, ISBN 978-0674430006.

⁽⁷⁾ În termeni cantitativi.

european, iar această problemă trebuie să beneficieze de o atenție sporită din partea instituțiilor europene, deoarece efectele sale asupra ciclului real de afaceri sunt complexe și mult mai îndelungate. Politicile existente se concentrează în continuare asupra veniturilor, mai degrabă decât asupra bogăției.

3.2. CESE consideră că problema principală este că economia europeană generează o creștere care, de multe ori, nu aduce beneficii persoanelor care se află într-o situație financiară precară. Intenția nu este nicicum de a se opune funcționării economiei de piață, care oferă posibilități de generare a bogăției prin inovare, înființarea de întreprinderi și crearea de locuri de muncă, contribuind astfel la creșterea economică, ocuparea forței de muncă și finanțarea sistemelor de securitate socială. Totuși, persoanele care se află în partea de jos a piramidei de redistribuire a bogăției și a veniturilor nu beneficiază pe deplin de locurile de muncă nou create. Astfel, societatea va fi mai echilibrată financiar dacă politica Uniunii Europene va fi îndreptată spre măsuri care să permită intrarea tot mai multor persoane pe piața muncii și distribuirea beneficiilor creșterii economice favorabile incluziunii. În acest context, reducerea inegalităților în ceea ce privește distribuția bogăției și consolidarea creșterii economice pe termen lung sunt două fețe ale aceleiași monede.

3.3. CESE este preocupat de faptul că acumularea continuă de bogății ar putea crea o mentalitate de „rentier” în cadrul societății și că, prin urmare, aceste bogății nu vor mai fi reinvestite. Astfel, ele nu vor contribui la dezvoltarea economiei reale și la creșterea potențialului PIB. Aceasta este principala problemă pe care Thomas Piketty o abordează în cartea sa, rodul a 15 ani de cercetări și de colectare a unor date empirice despre inegalitatea în ceea ce privește distribuția bogăției și a veniturilor în societățile capitaliste. Rezultatele finale – chiar dacă unii îi contestă anumite metode – arată diferențe semnificative în UE. Potrivit datelor lui Piketty, creșterea anuală a ratei de rentabilitate este de 4-5 %, în timp ce creșterea anuală a veniturilor în Europa Centrală este de cca 1-1,5 %, în funcție de țară, având în vedere diferențele evidente dintre țările respective.

3.4. CESE este de părere că sunt necesare măsuri suplimentare cu privire la financiarizarea excesivă, o mai bună coordonare și armonizare a politicii fiscale, măsuri de combatere a paradisurilor fiscale, a fraudei și a evaziunii fiscale, a tendinței de perpetuare a economiei subterane pe termen lung (date eronate referitoare la veniturile întreprinderilor, angajați neînregistrați sau „ascunși” și „salarii în plic”), precum și măsuri de optimizare a raportului dintre diferitele tipuri de impozite și ponderea lor în veniturile fiscale ale diferitelor state membre. Baza de impozitare ar trebui reorientată dinspre o impozitare a veniturilor salariale către o impozitare a bogăției.

3.5. În ultimele două decenii, concurența fiscală dintre statele membre a determinat multe guverne să pună în aplicare măsuri care au modificat natura redistributivă a politicii fiscale și au alimentat creșterea inegalităților. CESE recomandă statelor membre să evalueze implicațiile negative ale politicilor fiscale și să le corecteze cât mai curând cu putință.

3.6. CESE consideră că Planul Juncker ar trebui orientat cu prioritate către țările cu cele mai accentuate inegalități, indiferent de natura acestora. Este imperios necesar să se încurajeze atât investițiile naționale, cât și cele străine. Toate acestea trebuie să fie puse în aplicare în mod uniform, în conformitate cu legislația europeană și cu caracteristicile naționale specifice, iar modul de utilizare a fondurilor ar trebui să fie atent monitorizat.

4. Observații specifice

4.1. Germania și Austria sunt țările din zona euro cu cele mai accentuate inegalități în ceea ce privește distribuția bogăției. În Germania, persoanele cele mai înstărite, reprezentând 5 % din populație, dețin 45,6 % din bogăția țării, în timp ce, în Austria, ajung la 47,6 % ⁽⁸⁾ ⁽⁹⁾. Și în țări precum Cipru, Portugalia, Franța, Finlanda, Luxemburg și Țările de Jos există această problemă și o tendință similară ⁽¹⁰⁾, ceea ce constituie dovada unei eterogenități clare în materie de distribuire a resurselor în diferitele țări. Pe de o parte, aceste țări prezintă niveluri scăzute ale inegalităților în materie de venituri, dar, pe de altă parte, niveluri ridicate ale inegalităților în ceea ce privește bogăția.

⁽⁸⁾ Eurosystem Household Finance and Consumption Survey – HFCS („Sondajul privind consumul și finanțele gospodăriilor populației”, realizat de Eurosistem), 2010.

⁽⁹⁾ Vermeulen, 2016 (Programul de lucru al BCE), estimări pe baza listei celor mai bogate persoane din lume (lista Forbes).

⁽¹⁰⁾ HFCS 2010; Sierminska și Medgyesi 2013; Holzner, Jestl, Leitner 2015.

4.2. În anul 1910, 10 % din populația Europei deținea 90 % din întreaga bogăție, iar 1 % – cele mai bogate persoane – deținea 50 % din bogăție. După aceea, ca urmare a celor două războaie mondiale și a marii depresiuni – care au distrus în mare parte capitalul financiar –, precum și a diferitelor politici publice marcate de impozitarea puternică și progresivă a veniturilor și a moștenirilor, de limitarea speculațiilor financiare, de creșterea salariilor în detrimentul veniturilor din capital etc., inegalitatea s-a redus semnificativ. În anii '70 și '80 din secolul trecut, 1 % din populație deținea 20 % din bogăție, 9 % deținea 30 % din bogăție și clasa de mijloc, de 40 %, deținea 40 % din bogăție. Și nivelul inegalității veniturilor a scăzut semnificativ⁽¹¹⁾, însă, începând cu anul 1980, a început să crească din nou. Astăzi, nivelul capitalului privat din țările dezvoltate din UE-28 se situează între 500 % și 600 % din PIB, în Italia ajungând la 800 %.

4.3. În opinia CESE, o mare problemă o reprezintă și distribuția bogăției în funcție de sex. Țări precum Slovacia și Franța sunt cele mai afectate de acest proces, urmate de Austria, Germania și Grecia. În Slovacia și Franța, mai mult de 75 % din bogăție aparține bărbaților și doar 25 %, femeilor, raportul între sexe fiind cu totul altul în rândul acestor populații. În Austria, Germania și Grecia, în jur de 55 % din bogăție aparține bărbaților⁽¹²⁾. Este important să se analizeze care sunt motivele unor astfel de tendințe și dacă este necesar ca acest aspect să fie inclus în politica europeană privind egalitatea de gen.

4.4. CESE este de părere că este foarte important ca resursele să se distribuie în UE în așa fel încât să se asigure o educație corespunzătoare, formare profesională, servicii de asistență medicală, locuințe etc. Potrivit modelului social european, trebuie respectate principiile de bază, precum egalitatea de șanse și de tratament, egalitatea de gen, nediscriminarea și raporturile echitabile dintre generații. Reformele structurale menite să sporească capitalul uman sunt importante pentru îmbunătățirea standardelor de viață și, în același timp, ar putea reduce inegalitatea în materie de venituri salariale și de bogăție.

4.5. Aproximativ 44 % din cetățenii din zona euro au datorii, sub o formă sau alta, către o instituție bancară sau financiară. Comparativ cu SUA (unde ponderea este de 75 %), de exemplu, situația este mai favorabilă, dar, ca intensitate a creșterii în ultimii ani, tendința este îngrijorătoare⁽¹³⁾. Responsabilitatea sistemului bancar este, de asemenea, foarte importantă, deoarece acesta ar putea desfășura acțiuni de prevenire, într-un stadiu incipient, împotriva îndatorării generale crescândă a societății. Comportamentul responsabil trebuie să ocupe un loc de prim-plan.

4.6. Ca urmare a procesului de globalizare accelerată din ultimele trei decenii, a crescut nivelul de impozitare a veniturilor salariale și s-a inversat ponderea salariilor și capitalului în produsul intern brut. Prin urmare, salariile au scăzut ca procent din PIB, cu 0,3 % în medie pe an, între 1980 și 2006, în majoritatea statelor membre ale OCDE. În aceeași perioadă, în UE-15⁽¹⁴⁾, a crescut ponderea profitului în PIB de la 31 % la 47 %. CESE consideră că statele membre și Uniunea Europeană ar trebui să pună în aplicare de urgență politici menite să răstoarne această tendință.

4.7. CESE își exprimă îngrijorarea față de faptul că, în țări precum Regatul Unit și Franța, peste 50 % din bogăție este concentrată în patrimoniul imobiliar. Acest lucru arată, pe de o parte, o lipsă a diversității în ceea ce privește bogăția, iar, pe de altă parte, înseamnă că majoritatea averilor provin din venituri imobiliare. Această bogăție nu este reinvestită ulterior. Însăși recapitalizarea este o acumulare. Astfel, se pune problema mobilizării capitalului într-un ritm mult mai rapid decât cel al valorii adăugate. Cel mai recent raport al Oxfam⁽¹⁵⁾ dezvăluie faptul că averea celor mai bogați opt oameni din lume este egală cu cea deținută de 50 % din populația mondială – cei mai săraci oameni din lume, fapt ce constituie un motiv de îngrijorare pentru o mare parte a populației. Capitalul a fost un factor important în perioada industrială, dar își pierde sensul când devine un scop în sine.

Bruxelles, 6 decembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

⁽¹¹⁾ Piketty, *Capital in the Twenty-First Century* (Capitalul în secolul XXI), Harvard University Press, 2014, ISBN 978-0674430006.

⁽¹²⁾ Rehm, M., Schneebaum, A., Mader, K., Hollan, K., *The Gender Gap Wealth Across European Countries* (Decalajul dintre femei și bărbați în ceea ce privește bogăția, în țările europene), Universitatea de Economie și Administrarea Afacerilor din Viena, Departamentul de Economie, Documentul de lucru nr. 232, septembrie 2016.

⁽¹³⁾ HFCS 2010; Sieminska și Medgyesi 2013; Holzner, Jestl, Leitner 2015.

⁽¹⁴⁾ OCDE, *In It Together: Why Less Inequality Benefits All* (Împreună: de ce mai puțină inegalitate aduce beneficii tuturor), Serviciul de publicații al OCDE, Paris 2015.

⁽¹⁵⁾ *An Economy for the 99 %* (O economie pentru cei 99 %) (Oxfam, 2017).

Anexă

la avizul Comitetului Economic și Social European

Următorul amendament, care a întrunit cel puțin o pătrime din voturile exprimate, a fost respins în cursul dezbaterii.

Punctul 1.4.

Se modifică după cum urmează:

„CESE consideră că este necesar un sistem funcțional de transferuri sociale și de asistență socială. Redistribuirea, ca mecanism de compensare, ar trebui să completeze în mare măsură lacunele inerente unui sistem bazat pe piață. Ar trebui dezvoltate bunurile publice (infrastructura socială, facilitățile pentru servicii de interes public etc.), iar rolul lor ar trebui să fie văzut ca un mijloc de abordare a inegalităților. ~~Baza de impozitare ar trebui reorientată dinspre o impozitare a veniturilor salariale către una bazată în mai mare măsură pe bogăție, cu introducerea unui impozit pe succesiuni și pe veniturile din capital. Ar trebui ca statele membre să își reconsidere abordarea în materie de venituri fiscale, prin reducerea impozitării factorului «muncă».~~”

Expunere de motive

Ținând seama de principiul subsidiarității și luând în considerare diferențele dintre statele membre, modificările generate de dezvoltarea societății digitale și necesitatea de a asigura o dezvoltare durabilă, statelor membre ar trebui să li se acorde un rol mai important în procesul de transformare a sistemelor fiscale. Astfel, s-ar putea opta pentru o orientare către taxe de mediu, o impozitare a emisiilor de CO₂ sau introducerea unor impozite absolut noi (impozitarea mașinilor și utilajelor), în locul impozitelor menționate aici.

Amendamentul a fost respins cu 116 voturi pentru, 95 de voturi împotriva și 24 de abțineri.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Sisteme de securitate socială și de protecție socială durabile în era digitală”**(aviz din proprie inițiativă)**

(2018/C 129/02)

Raportor: **Petru Sorin DANDEA**

Decizia Adunării Plenare	26.1.2017
Temei juridic	Articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	8.11.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	6.12.2017
Sesiunea plenară nr.	530
Rezultatul votului	157/3/5
(voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. Digitalizarea generează noi forme de ocupare, care pun o mare presiune pe sistemele de securitate socială. CESE recomandă statelor membre, dar și instanțelor europene să reglementeze aceste forme noi de ocupare, astfel încât angajatorul și lucrătorul să poată fi clar identificați. În acest sens, CESE recomandă utilizarea jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene, care a recunoscut statutul de lucrător pentru persoane care, deși nu au avut un contract standard de muncă, se aflau într-o situație în care desfășurau o activitate într-o relație de dependență, remunerată.

1.2. În multe cazuri, contractul individual de muncă stă la baza finanțării sistemelor actuale de securitate socială. Multe dintre formele noi de activitate economică și de ocupare a forței de muncă apărute în urma dezvoltării tehnologiei digitale nu se mai regăsesc în domeniul de aplicare al contractelor de muncă. CESE consideră că această situație este extrem de periculoasă pentru lucrătorii care își desfășoară activitatea în aceste condiții, deoarece ei nu mai sunt protejați de reglementările referitoare la salarii, condiții de muncă sau asigurări sociale.

1.3. CESE este de părere că statele membre ar trebui să ia în considerare posibilitatea de a introduce, în legislația care guvernează sistemele de pensii, obligativitatea plății contribuției pentru toate persoanele care realizează venituri de natură profesională. Această măsură este imperios necesară datorită faptului că, în multe situații, lucrătorii cuprinși în noile forme de muncă generate de digitalizare nu sunt acoperiți de prevederile actuale ale reglementărilor privind sistemele de pensii.

1.4. CESE este de părere că statele membre ar trebui să ia în considerare interconectarea sistemelor electronice ale administratorului sistemului național de pensii sau ale celui care guvernează sistemul de asigurări de sănătate, cu cele ale administratorului fiscal. Aceasta ar permite statelor membre să identifice rapid persoanele care, deși înregistrează venituri de natură profesională, nu au statut de asigurat în sistemul public de pensii sau în cel de asigurări de sănătate.

1.5. Statele membre au, în cadrul sistemelor lor naționale de protecție socială, și alte drepturi reglementate, care îi îndreptătesc pe beneficiari la primirea unor alocații. Printre acestea se numără concediul parental, alocațiile familiale, alocațiile pentru copii și alte tipuri de alocații. Deși aceste drepturi sunt de natură non-contributivă, acordarea alocațiilor aferente se realizează pe baza eligibilității, care, în multe situații, presupune ca posibilul beneficiar să aibă statutul de salariat. CESE recomandă statelor membre să caute soluții care să asigure acoperirea adecvată a acestor alocații pentru lucrătorii angajați în noile forme de muncă.

1.6. CESE consideră că o soluție globală la problemele în materie de recunoaștere a drepturilor legate de asigurările sociale pentru lucrătorii ocupați în noile forme de muncă ar putea fi găsită printr-o reformă generală a modului de finanțare a sistemului. CESE solicită statelor membre să caute soluții de finanțare a sistemelor de securitate socială prin mijloace care să le asigure sustenabilitatea, dar care să răspundă și nevoii de a le oferi acces la ele persoanelor care își desfășoară activitatea în noile forme de muncă. Pentru a asigura sustenabilitatea sistemelor de securitate socială și în viitor și pentru a reduce presiunea asupra populației active, s-ar putea lua în considerare utilizarea în acest scop a unei părți din dividendele de digitalizare.

1.7. CESE consideră că, în cadrul dezbaterilor lansate de Comisia Europeană privind dezvoltarea pilonului european al drepturilor sociale, ar trebui abordate în mod obligatoriu și situația lucrătorilor angajați în noile forme de muncă și, mai ales, modul de recunoaștere a statutului lor, dar și modalitățile de asigurare a accesului lor corespunzător la sistemele de securitate socială și de protecție socială.

2. Context – Digitalizarea și efectele ei asupra sistemelor de securitate și protecție socială

2.1. Digitalizarea determină schimbări profunde în economie, pe piețele forței de muncă și în societate în general, la nivel național, regional și global. Deși beneficiile evidente ale digitalizării sunt recunoscute, este clar că aceasta va reprezenta o provocare pentru multe structuri din interiorul societății și pentru economie și că poate avea un impact negativ asupra anumitor sectoare, în cazul în care acestea nu se vor adapta la noul context. Unul dintre sectoarele în care digitalizarea ar putea produce un impact negativ este sistemul de securitate socială.

2.2. Sistemele de securitate socială din Europa, așa cum le cunoaștem astăzi, au fost construite cu peste un secol în urmă. Ele se bazează deseori pe relația directă cu piața forței de muncă, fiind în mare parte finanțate din contribuțiile plătite de lucrători și angajatori și, într-o măsură mai mare sau mai mică, prin taxe. În multe state membre, condiția fundamentală din care decurge calitatea de asigurat a salariatului, în cei trei piloni principali ai sistemului de securitate socială – pensii, sănătate, șomaj – este existența unui contract individual de muncă înregistrat oficial.

2.3. Digitalizarea a produs și continuă să producă schimbări majore pe piața forței de muncă. Aceste modificări se referă la eterogenitatea formelor de angajare, care diferă din ce în ce mai mult de cele bazate pe contractul individual de muncă permanent, care a dominat relațiile de muncă în deceniile trecute. Într-adevăr, aceste noi forme de muncă, ascunse sub denumiri ca, de exemplu, „contractant independent” sau „asociat”, au fost create tocmai pentru a ocoli conceptele tradiționale de „salariat”, „antreprenor” sau „lucrător pe cont propriu”⁽¹⁾. În acest context, va trebui ca sistemele de securitate socială să se adapteze, pentru a fi în continuare durabile și adecvate pe termen lung.

2.4. Pe măsură ce cohortele de angajați din așa-numitul *baby boom* vor ieși de pe piața forței de muncă și, într-o anumită măsură, vor fi înlocuite de angajați încadrați în noi forme de muncă, cum ar fi contractul cu zero ore, contracte la cerere sau contracte de drept civil, securitatea socială și sistemele de protecție socială vor fi puse sub presiune. Această presiune va crește pe măsură ce fenomenul îmbătrânirii populației europene se va accentua.

2.5. În acest context, este evident faptul că sistemele de securitate și protecție socială vor trebui adaptate la schimbările pe care digitalizarea le produce deja pe piața forței de muncă. În unele dintre statele membre, partenerii sociali au demarat dialogul necesar identificării opțiunilor politice și măsurilor necesare pentru aplicarea lor, pentru a menține viabilitatea și caracterul adecvat al sistemului de asistență socială, în acest nou context al digitalizării. Liniile directoare sunt, de asemenea, necesare pentru a clarifica eventualele zone gri legate de statutul ocupării forței de muncă în ceea ce privește impozitarea și asigurările sociale.

2.6. Este posibil ca o parte tot mai mare din forța de muncă să nu contribuie la sistemele de securitate socială existente – cum ar fi sistemul de alocații de șomaj, asigurările de sănătate și de pensie – și să nu beneficieze de pe urma lor. Această situație trebuie abordată cu seriozitate de partenerii sociali și guvernele din statele membre. Discuțiile trebuie să fie extinse la nivelul UE și să implice autoritățile locale, alți actori ai societății civile, asociații și prestatori, cu scopul de a defini măsuri politice și legislative viabile și sustenabile și măsuri complementare care să asigure participarea întregii forțe de muncă, la niveluri adecvate de protecție socială – inclusiv a lucrătorilor independenți.

⁽¹⁾ Conferința CESE-OIM pe tema „Viitorul pe care îl dorim în materie de muncă” (*The future of work we want*) – Bruxelles, 15-16 noiembrie 2016.

3. Politici pentru sustenabilitatea sistemelor de securitate și de protecție socială în era digitală

3.1. Digitalizarea a produs și produce schimbări majore pe piața forței de muncă. Există în prezent numeroase forme de angajare care nu intră în cadrul relației tradiționale dintre angajator și lucrător, cum sunt lucrătorii din economia platformelor, care sunt deseori considerați ca desfășurând o activitate independentă. Acest fenomen pune o mare presiune pe sistemele de securitate socială. CESE recomandă statelor membre să abordeze aceste fenomene atunci când își reformează piața forței de muncă și sistemul de securitate socială.

3.2. Legislația specifică pieței forței de muncă, din majoritatea statelor membre, stabilește că, la baza relației de muncă, se află contractul individual de muncă. Multe dintre formele noi de ocupare care au apărut în urma dezvoltării tehnologiei digitale nu mai folosesc contractul de muncă. CESE consideră că situația acestor lucrători ar trebui clarificată, astfel încât să li se poată asigura o acoperire corespunzătoare, în conformitate cu principiile fundamentale ale sistemelor naționale, în ceea ce privește piața forței de muncă și securitatea socială. Pierderea locului de muncă i-ar înscrie direct pe acești lucrători în categoria persoanelor sărace, ei nemaifiind acoperiți de sistemul de protecție socială.

3.3. Sistemele publice de pensii din statele membre se bazează pe principiul solidarității între generații. Cu toate acestea, cuantumul pensiei ocupaționale este calculat, de regulă, în funcție de valoarea contribuțiilor plătite de salariat și de angajatorul său pe întreaga perioadă de muncă activă. Aceasta înseamnă că, în multe cazuri, lucrătorii cuprinși în activități atipice, care nu se bazează pe un contract de muncă obișnuit, vor face mari eforturi pentru a acumula drepturi de pensie pentru aceste perioade. Dacă perioadele de activitate în care nu au beneficiat de un contract de muncă sunt îndelungate, nivelul pensiilor de care vor beneficia va fi, cu siguranță, extrem de redus, existând riscul ca aceste persoane să ajungă sub pragul de sărăcie. CESE consideră că statele membre ar trebui să introducă în legislația care guvernează sistemele de pensii obligativitatea plății contribuției pentru toate persoanele care realizează venituri de natură profesională.

3.4. Majoritatea statelor membre au în cadrul legislației privind pensiile obligația plății contribuțiilor la pensii de către lucrătorii independenți. Definițiile referitoare la activitatea independentă și la cea dependentă sunt reglementate prin legislația fiscală sau legislația muncii. În multe situații însă, autorităților le este dificil să identifice caracterul activității, în special atunci când este vorba de lucrători implicați în noile forme de muncă. CESE recomandă statelor membre să își clarifice legislația, acolo unde este necesar, pentru ca formele de activitate dependentă să poată fi identificate cu mai mare ușurință. În felul acesta, lucrătorii online sau încadrați în alte noi forme de muncă vor putea fi identificați mai ușor, iar statele membre vor putea proteja mai bine acumularea drepturilor de pensie de către aceștia.

3.5. Pentru a putea depista mai ușor lucrătorii care, datorită faptului că la un anumit moment se află într-o nouă formă de muncă, nu au statutul de asigurat în sistemul public de pensii, CESE consideră că statele membre ar trebui să aibă în vedere interconectarea sistemelor electronice ale administratorului sistemului național de pensii cu cele ale administratorului fiscal. Aceasta ar permite ca statele membre să identifice rapid persoanele care, deși înregistrează venituri de natură profesională, nu au statut de asigurat în sistemul public de pensii. În acest fel, s-ar putea realiza rapid includerea lor în rândul persoanelor asigurate.

3.6. În privința asigurării de șomaj, CESE recomandă, printre altele, luarea în considerare a actualei propuneri referitoare la instituirea unei asigurări care să funcționeze la nivelul UE ⁽²⁾, în cazul în care o astfel de schemă de asigurare ar fi finanțată de o contribuție plătită de toate întreprinderile din UE. În plus, ar trebui examinată și posibilitatea instituirii unor standarde minime la nivelul UE în cadrul regimurilor naționale de asigurări de șomaj, astfel încât orice persoană aflată în căutarea unui loc de muncă, inclusiv cele care au muncit în formele noi de muncă, să poată beneficia de sprijin financiar.

3.7. Sistemele naționale de asigurări de sănătate din UE sunt sisteme cu acoperire cvasi-universală. Lucrătorii independenți au deseori obligația legală de a plăti contribuția la sistemul public de asigurări de sănătate și, în consecință, au calitatea de asigurat, respectiv de beneficiar. Cu toate acestea, pentru unii dintre lucrătorii care își desfășoară activitatea în una din formele noi de muncă și care nu declară oficial realizarea veniturilor de natură profesională, există riscul pierderii calității de asigurat în cadrul sistemului public de asigurări de sănătate. CESE solicită statelor membre să adopte măsurile necesare pentru a asigura acoperirea persoanelor aflate în această situație.

3.8. Pe lângă drepturile de asigurări sociale care se bazează pe plata unor contribuții de către salariat și angajatorul său, statele membre au, în cadrul sistemelor lor naționale de protecție socială, și alte drepturi reglementate, care îndreptătesc beneficiarii la primirea unor alocații. Printre acestea se numără concediul parental, alocațiile familiale, alocațiile pentru copii

⁽²⁾ JO C 230, 14.7.2015, p. 24.

și alte tipuri de alocații. Deși aceste drepturi sunt de natură non-contributivă, acordarea alocațiilor aferente se realizează pe baza eligibilității, care, în unele state membre și în unele situații, presupune ca posibilul beneficiar să aibă statutul de salariat. Această situație exclude *de facto* lucrătorii încadrați în noile forme de muncă, aceștia neputând beneficia de recunoașterea acestor drepturi.

3.9. CESE consideră că instituțiile europene și statele membre ar trebui să depună eforturi pentru a găsi soluții de recunoaștere a statutului de lucrător pentru persoanele care desfășoară activități de natură profesională în cadrul noilor activități specifice tehnologiilor digitale. În acest sens, CESE recomandă utilizarea jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene, care a recunoscut statutul de lucrător pentru persoane care, deși nu au avut un contract standard de muncă, se aflau într-o situație în care desfășurau o activitate într-o relație de dependență, remunerată. Recunoașterea statutului de lucrător pentru aceste persoane le-ar putea oferi acces la beneficiile din cadrul sistemului de securitate și protecție socială, la fel ca lucrătorilor obișnuiți.

3.10. CESE a salutat lansarea de către Comisia Europeană a dezbaterilor privind dezvoltarea pilonului european al drepturilor sociale. Aceste dezbateri ar trebui să vizeze obligatoriu și situația lucrătorilor angajați în noile forme de muncă și, mai ales, modul de recunoaștere a statutului lor, dar și modalități de asigurare a accesului lor la beneficii adecvate, oferite de sistemele de securitate socială și de protecție socială.

3.11. CESE recomandă statelor membre să organizeze platforme care să includă partenerii sociali și organizațiile societății civile și care să formuleze propuneri de adaptare a pieței forței de muncă la contextul digitalizării. Pentru a răspunde provocărilor generate de era digitalizării, CESE consideră că piața forței de muncă trebuie să se adapteze la noile realități, asigurând libera circulație a forței de muncă, dar și acoperirea lucrătorilor de către schemele de securitate socială și de reglementările privind condițiile de muncă.

3.12. Având în vedere complexitatea situației în care se regăsesc lucrătorii angajați în noile forme de muncă specifice erei digitale, CESE consideră că o soluție globală la problemele în materie de recunoaștere a drepturilor legate de asigurările sociale pentru aceste persoane ar putea fi găsită printr-o reformă generală a modului de finanțare a sistemului. De aceea, CESE solicită statelor membre să caute soluții de finanțare a sistemelor de securitate socială prin mijloace care să le asigure sustenabilitatea, dar care să răspundă și nevoii de a le oferi acces la ele persoanelor care își desfășoară activitatea în noile forme de muncă. Pentru a asigura sustenabilitatea sistemelor de securitate socială și în viitor și pentru a reduce presiunea asupra populației active, s-ar putea lua în considerare utilizarea în acest scop a unei părți din dividendele de digitalizare.

Bruxelles, 6 decembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Cooperarea cu societatea civilă pentru a preveni radicalizarea tinerilor”**(aviz din proprie inițiativă)**

(2018/C 129/03)

Raportor: **Christian MOOS**

Sesizare	27.4.2017
Temei juridic	Articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	8.11.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	6.12.2017
Sesiunea plenară nr.	530
Rezultatul votului	138/0/12
(voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	

1. Concluzii

1.1. Pentru a preveni radicalizarea tinerilor, este necesar un angajament pe termen lung din partea diferiților actori, iar organizațiile societății civile joacă un rol major în acest proces. Societatea civilă contribuie la reziliența socială și la cea bazată pe valori împotriva radicalizării.

1.2. Statele membre și instituțiile UE trebuie să conștientizeze mai bine faptul că actorii societății civile sunt parteneri, în loc să îi utilizeze ca instrumente de combatere a extremismului violent. Există deja bune practici, programe și alte inițiative în toate domeniile de prevenire a radicalizării, dar acestea nu primesc suficient sprijin sustenabil pe termen lung și sunt vulnerabile la reducerile de buget.

1.3. CESE este în favoarea adoptării unei abordări multi-agenții pentru a preveni radicalizarea, ceea ce necesită o consolidare amplă a capacităților în toate sectoarele relevante. Această abordare reunește factori de decizie, instituții naționale precum poliția și sistemul penitenciar, lucrători sociali (în special cei care se ocupă de tineret), cadre universitare și mass-media, antreprenori și întreprinderi, precum și reprezentanți ai societății civile organizate, inclusiv organizații care reprezintă familiile și organizații ale partenerilor sociali, mai ales cele ale tinerilor.

1.4. Este nevoie de un sprijin național și european sporit pentru organizațiile societății civile, de resurse bugetare mai sustenabile pe termen lung și de o coordonare, o colaborare în rețea și o punere în aplicare a politicii la nivelul UE. Prin urmare, „Strategia UE pentru combaterea radicalizării și a recrutării în scopuri teroriste” trebuie să acorde o atenție și mai mare implicării și sprijinirii părților interesate ale societății civile, deoarece, într-adevăr, politica și societatea au o responsabilitate comună în combaterea radicalizării. Programul de capacitate a societății civile, lansat în cadrul Forumului pentru internet al UE, ar putea reprezenta o inițiativă încurajatoare în acest context ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Cererea de proiecte a fost lansată la 4 octombrie: <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/isfp/topics/isfp-2017-ag-csep.html>.

1.5. Structurile societății civile și ale partenerilor sociali trebuie să fie implicate în mai mare măsură în Rețeaua UE pentru sensibilizarea publicului cu privire la radicalizare (*Radicalisation Awareness Network – RAN*) ⁽²⁾. Statele membre ar trebui să încurajeze în mod mai proactiv structuri similare RAN la nivel regional sau local.

1.6. Rețeaua UE pentru sensibilizarea publicului cu privire la radicalizare (RAN) și instrumentele puse la dispoziție de către Comisie sunt un pas în direcția corectă, dar trebuie să fie orientate mai mult către structurile locale ale societății civile și să fie mai bine dotate din punctul de vedere al personalului și resurselor, pentru a reuni în mod eficace experți din sectorul public și din societatea civilă organizată.

1.7. Statele membre ar trebui să utilizeze pe deplin instrumentele și programele UE de prevenire a radicalizării, inclusiv Rețeaua europeană de comunicații strategice (*European Strategic Communications Network – ESCN*), o rețea colaborativă de 26 de state membre care împărtășesc analize, bune practici și idei cu privire la utilizarea comunicațiilor strategice pentru combaterea extremismului violent ⁽³⁾.

1.8. Sindicatele joacă un rol important, deoarece ele reprezintă lucrătorii din toate sectoarele publice relevante. Personalul din prima linie, în special, trebuie să fie educat în ceea ce privește prevenirea radicalizării, în strânsă cooperare cu organismele de experți ale societății civile.

1.9. CESE salută crearea grupului de experți la nivel înalt al Comisiei, care va asista această instituție în consolidarea răspunsului la radicalizare și la extremismul violent printr-o mai bună coordonare a politicilor și prin implicarea tuturor părților interesate relevante, inclusiv a societății civile.

1.10. Consilierea specifică, serviciile de sprijin și rețelele care ajută la identificarea semnelor de radicalizare, prevenind totodată orice tip de discriminare, trebuie să fie puse nu doar la dispoziția personalului serviciilor publice, precum școlile, ci și a familiilor.

1.11. CESE subliniază importanța educației formale și nonformale favorabile incluziunii, care este absolut esențială pentru participarea activă într-o societate eterogenă, care promovează gândirea critică și educația în domeniul mass-mediei, dar și contribuie la reziliența societății în confruntarea cu tendințele antidemocratice, xenofobe și populiste care, în unele cazuri, influențează tot mai mult principalul discurs politic, acesta adaptându-se la sentimentele și punctele de vedere xenofobe.

1.12. În eforturile de prevenire a radicalizării tinerilor este necesar să se acorde o atenție deosebită activităților pentru tineret ale societății civile, efectuând investiții în organizațiile de tineret care oferă structuri și oportunități alternative de identificare, precum și un spațiu sigur pentru dialog, inclusiv ascultarea activă și exprimarea personală.

1.13. Investițiile menite să rezolve problema nivelurilor foarte ridicate de șomaj în rândul tinerilor și a instabilității foarte răspândite a locurilor de muncă în multe state membre ale UE trebuie privite, de asemenea, ca o modalitate de prevenire a radicalizării. Mai mult, CESE solicită să se acorde o mai mare prioritate atât sporirii investițiilor în vederea combaterii sărăciei, cât și integrării tinerilor în societate, în sistemul educațional și pe piața forței de muncă.

1.14. CESE subliniază rolul esențial jucat de comunitățile religioase în prevenirea radicalizării și responsabilitatea socială care le revine sub acest aspect și solicită o implicare mai strategică în apărarea normelor și a valorilor democrației liberale și în promovarea dialogului intercultural bazat pe valori, a păcii și a non-violenței.

1.15. Parteneriatele active cu întreprinderile pot contribui la prevenirea radicalizării. Întreprinderile din domeniul platformelor de comunicare socială trebuie să se implice, de asemenea, în combaterea discursului de incitare la ură, a faptelor alternative și a discursurilor extremiste pe canalele lor mass-media.

⁽²⁾ Rețeaua UE pentru sensibilizarea publicului cu privire la radicalizare este un proiect finanțat de UE care aduce laolaltă profesioniști din întreaga Europă implicați în prevenirea radicalizării. Pentru informații suplimentare: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network_en.

⁽³⁾ Obiectivul Rețelei europene de comunicații strategice constă în facilitarea schimbului de bune practici și de idei între statele membre cu privire la utilizarea comunicațiilor strategice pentru combaterea extremismului violent și în acordarea de consultanță gratuită, personalizată și confidențială acestora cu privire la modalitatea de a aplica o abordare de comunicare strategică pentru dezvoltarea capacității lor naționale de a reacționa la influența extremistă violentă în ritmul și la amploarea necesare.

1.16. UE ar trebui să demonstreze un interes puternic față de prevenirea radicalizării și să coopereze mai îndeaproape cu organizațiile societății civile din țările terțe.

1.17. Este important să se stopeze fluxurile financiare care sprijină structurile extremiste atât din UE, cât și din țări terțe, întrucât acestea subminează eforturile depuse de autoritățile publice și de societatea civilă pentru prevenirea radicalizării.

2. Context

2.1. Prezentul aviz privește măsurile eficace pe termen lung, adoptate într-un stadiu incipient pentru a preveni radicalizarea tinerilor. În cadrul prezentului aviz, prin „radicalizare” se înțelege procesul prin care persoane sau grupuri devin extremiste⁽⁴⁾, ajungând să utilizeze și să promoveze violența sau să încite la aceasta pentru a-și atinge obiectivele. Radicalizarea care duce la extremismul violent este un proces specific care nu trebuie confundat cu radicalismul politic, cu idei sau acțiuni radicale non-violente sau cu o opoziție democratică legitimă. Aceasta este legată în mod inextricabil de extremismul violent, astfel cum se indică în rezoluția Parlamentului European din 2015, și își poate face apariția în diferite contexte sociale. Avizul evidențiază activitățile importante realizate prin proiecte ale societății civile și prin cooperarea dintre organismele guvernamentale, partenerii sociali și societatea civilă, și solicită continuarea activității de concepere a unei strategii coerente la nivelul UE, care să includă un sprijin, o finanțare și o coordonare europeană durabile și eficiente.

2.2. CESE ar dori să sublinieze că statele membre ale UE și mediul academic trebuie să convină asupra unor definiții și percepții comune ale fenomenelor de radicalizare și ale acțiunilor violente sau antidemocratice, precum și ale actelor de terorism, dar și asupra legăturilor dintre aceste concepte. Prin urmare, CESE își propune să analizeze în continuare aceste chestiuni din punctul de vedere al societății civile, pentru a oferi noi perspective în privința lor.

2.3. Extremismul violent motivat de ideologii radicale îmbracă numeroase forme, dar multe dintre acestea îi implică pe tineri. Adesea, sunt recrutați tineri care provin dintr-o gamă largă de medii socioeconomice și cu niveluri foarte diferite de educație. De asemenea, sunt recrutate din ce în ce mai multe tinere femei.

2.4. Tinerii care sunt vulnerabili la radicalizarea ce poate duce la extremism violent se simt deseori excluși și marginalizați de societate sau sunt confuzi din cauza unor probleme de identitate și a unor schimbări. Ideologiile radicale susțin deseori că oferă orientare, direcție și sprijin în viața de zi cu zi și compensează sentimentele de inferioritate apărute din diverse motive. Societatea civilă poate interveni decisiv aici, prin oferirea unor alternative, și, într-un mod mai general, poate contribui la o reziliență socială sustenabilă și bazată pe valori împotriva radicalizării.

2.5. Procesul radicalizării poate fi foarte rapid, având loc, adesea, în câteva săptămâni sau luni. Mijloacele de comunicare socială joacă un rol important, oferind platforme anonime și rapide pentru recrutare și pentru difuzarea propagandei.

3. Observații generale

3.1. Statele membre sunt principalele responsabile de securitatea lor internă. Cu toate acestea, coordonarea și punerea în aplicare la nivel european a măsurilor corespunzătoare vor fi și mai dificile dacă coordonarea la nivel interinstituțional este neclară și dacă nu există o abordare generală. Acest aspect este tot mai problematic, având în vedere că terorismul și radicalizarea sunt de natură transfrontalieră, fiind necesare o mai bună coordonare, colaborare în rețea și punere în aplicare a politicii la nivelul UE.

3.2. Începând din 2005, toate inițiativele UE antiradicalizare au fost puse în aplicare în conformitate cu Strategia UE pentru combaterea radicalizării și a recrutării în scopuri teroriste, care a fost actualizată în 2008 și, mai recent, în 2014. Strategia UE se reflectă și în cele două comunicări din 2014⁽⁵⁾ și 2016⁽⁶⁾, precum și în diverse concluzii ale Consiliului⁽⁷⁾, în raportul Parlamentului European din 2015 și în avizul Comitetului Regiunilor din 2016⁽⁸⁾. Strategia UE trebuie să acorde mai multă atenție implicării părților interesate ale societății civile și sprijinirii acestora. Politica și societatea au o

⁽⁴⁾ Acest termen ar trebui folosit cu atenție. El face referire la diverse fenomene precum extremismul de dreapta sau de stânga sau fundamentalismul religios care vizează acțiuni ilegale sau violente. Există posibilitatea ca termenul să dea naștere la interpretări eronate și să ducă la manipulare politică. Opinii extremiste pot exista și la mijlocul spectrului social.

⁽⁵⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=COM:2013:0941:FIN>.

⁽⁶⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=COM%3A2016%3A379%3AFIN>.

⁽⁷⁾ De exemplu, cu privire la justiția penală (noiembrie 2015), la tineret și radicalizare (iunie 2016), la educația în domeniul mass-mediei și al gândirii critice (iunie 2016) și la prevenirea radicalizării care duce la extremism violent (noiembrie 2016).

⁽⁸⁾ JO C 17, 18.1. 2017, p. 33.

responsabilitate comună în abordarea nemulțumirilor pe care tinerii le resimt în legătură cu valorile sistemului democratic liberal și în combaterea radicalizării acestora.

3.3. Comisiei Europene i se poate recunoaște meritul de a fi înțeles într-un stadiu foarte timpuriu importanța unei abordări generale pentru prevenirea radicalizării. Comisia și-a declarat sprijinul față de schimbul de experiență și de bune practici la nivelul UE prin intermediul RAN. În Agenda europeană privind securitatea din 28 aprilie 2015 ⁽⁹⁾, Comisia a prevăzut instituirea unui centru de excelență RAN, care a fost înființat la 1 octombrie 2015. Ar trebui, de asemenea, făcută o mențiune specială în ceea ce privește Forumul UE pentru internet, inaugurat la 3 decembrie 2015. Orientările revizuite privind Strategia UE pentru combaterea radicalizării și a recrutării în scopuri teroriste din 24 mai 2017 ⁽¹⁰⁾ au ținut seama într-o mai mare măsură de experiențele și recomandările RAN și, prin urmare, vizează să sporească, de asemenea, implicarea societății civile într-o abordare multi-agenții.

3.4. În comunicarea sa privind sprijinirea prevenirii radicalizării care duce la extremism violent ⁽¹¹⁾, Comisia Europeană a anunțat că va prezenta o propunere de recomandare a Consiliului cu privire la promovarea incluziunii sociale. CESE sprijină această intenție și încurajează Comisia Europeană să elaboreze și să prezinte o astfel de propunere în viitorul apropiat.

3.5. În vederea intensificării eforturilor de prevenire și de combatere a radicalizării care duce la extremism violent și la terorism și a îmbunătățirii coordonării și cooperării între toate părțile interesate relevante, Comisia a instituit un grup de experți la nivel înalt în domeniul prevenirii și combaterii radicalizării (Grupul de experți la nivel înalt privind radicalizarea al Comisiei). Acest grup va oferi consultanță cu privire la dezvoltarea ulterioară a politicilor UE în materie de prevenire a radicalizării care duce la extremism violent și la terorism, precum și la opțiunile existente în vederea unei cooperări mai structurate, pe viitor, între diversele părți interesate, inclusiv profesioniștii din domeniu și statele membre.

3.6. Cu toate acestea, CESE consideră că încă nu sunt suficiente inițiativele UE și ale statelor membre de prevenire a radicalizării și nici măsurile adoptate pentru punerea lor în aplicare. Multe dintre politicile actuale ale UE se concentrează prea mult asupra organizațiilor societății civile ca instrumente (în loc de parteneri) în combaterea extremismului violent (de exemplu, ca instrumente pentru dezvoltarea unor contradiscursuri online). De asemenea, Comitetul consideră că acestea sunt generate, în principal, de evenimente de „criză”, precum atacurile teroriste din ultimii ani, părănd, în consecință, să fie concentrate cu preponderență asupra terorismului islamist și asupra unei politici de securitate punitive pe termen scurt ⁽¹²⁾, în timp ce, în realitate, amenințările extremiste care utilizează religia în mod abuziv ca justificare și care provin din partea unor grupuri politice extremiste sunt multiple. În schimb, trebuie să ne concentrăm asupra investițiilor în eforturile de prevenire sustenabile și pe termen lung. În avizele sale privind politica UE de combatere a terorismului (2011) ⁽¹³⁾ și Agenda 2030 a UE ⁽¹⁴⁾, CESE a solicitat deja societății civile și părților interesate de la nivel local să fie mai implicate și să își ofere sprijinul instituțional în continuare ⁽¹⁵⁾, deoarece acestea joacă un rol principal în dezvoltarea încrederii, a implicării sociale și a incluziunii democratice la nivel local, regional și național.

4. Observații specifice

4.1. CESE este pe deplin în favoarea adoptării unei abordări multi-agenții pentru a preveni radicalizarea. Aceasta va necesita o consolidare amplă a capacităților în toate sectoarele relevante. Astfel, abordarea multi-agenții reunește factori de decizie, instituții naționale precum autoritățile de aplicare a legii și sistemul penitenciar, lucrători sociali, cadre universitare și mass-media și reprezentanți ai societății civile organizate, precum și organizații ale partenerilor sociali din domeniu, ca de pildă sindicatele din poliție, din sistemul penitenciar și din învățământ.

4.2. CESE subliniază rolul societății civile în combaterea radicalizării și observă că contribuția sa globală nu trebuie să fie limitată de considerente legate de politica de securitate. Prezentul aviz citează exemple de activități și proiecte ale societății civile care contribuie la o mai mare sustenabilitate și incluziune socială. Acesta este unul din numeroasele domenii în care societatea civilă aduce o contribuție majoră, care depășește orice măsură de politică de securitate imaginabilă.

⁽⁹⁾ COM(2015) 185 final, COM(2013) 941 final.

⁽¹⁰⁾ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9646-2017-INIT/ro/pdf>.

⁽¹¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:52016DC0379>.

⁽¹²⁾ A se vedea, de asemenea, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU\(2017\)583124_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU(2017)583124_EN.pdf).

⁽¹³⁾ JO C 218, 23.7.2011, p. 91 și JO C 211, 19.8.2008, p. 61.

⁽¹⁴⁾ JO C 34, 2.2.2017, p. 58.

⁽¹⁵⁾ În ceea ce privește consolidarea măsurilor la nivel local, a se vedea avizul CoR pe tema „Combaterea radicalizării și a extremismului violent: mecanisme de prevenire la nivel local și regional” (JO C 17, 18.1.2017, p. 33).

4.3. Prin urmare, CESE salută instituirea de către Comisie, în februarie 2017, a rețelei de factori de decizie pentru prevenire la nivel național, care urmărește să sporească schimbul de cunoștințe și de experiență în statele membre și să intensifice participarea statelor membre la activitățile RAN. Noul grup de experți la nivel înalt privind radicalizarea al Comisiei constituie un pas înainte către consolidarea acestui schimb între toate părțile interesate relevante.

4.4. Statele membre ar trebui să utilizeze pe deplin instrumentele și programele UE pentru prevenirea radicalizării și ar trebui ele însele să ofere resurse bugetare adecvate, care sunt deficitare aproape peste tot. Pentru ca rezultatele să fie sustenabile, măsurile de prevenire a radicalizării necesită un angajament pe termen lung.

4.5. Sindicatele joacă un rol deosebit de important, deoarece ele sunt reprezentantele, printre altele, ale personalului din prima linie în toate sectoarele publice relevante și pot oferi formare și servicii membrilor lor. Prin urmare, CESE solicită, de asemenea, ca serviciile publice și lucrătorii sociali să dispună de personal și de resurse adecvate la toate nivelurile, în special la nivel local. De exemplu, sporirea prezenței poliției în locurile care prezintă risc de infracțiuni poate preveni apariția unor spații în afara legii, cu niveluri ridicate de violență.

4.6. Educația formală și informală favorabilă incluziunii este esențială pentru participarea activă în societate. Aceasta poate institui societăți tolerante și pluraliste prin promovarea conștientizării în ceea ce privește valorile și standardele liberale și umaniste, bazate pe democrație și pe statul de drept. Școala, educația și formarea profesională, precum și inițiativele care vizează acțiuni pentru tineret sunt instituții esențiale care pot juca un rol în prevenirea timpurie a radicalizării, dacă predau gândirea critică și educația în domeniul mass-mediei⁽¹⁶⁾ și dacă, în combinație cu niște piețe funcționale ale forței de muncă, promovează integrarea socială, oferind perspective bune, în special pentru tineri. Sistemele bune de educație și de formare nu sunt suficiente pentru a preveni radicalizarea, dar pot spori reziliența împotriva acesteia.

4.7. Eforturile educaționale trebuie, de asemenea, intensificate în afara sistemului școlar de stat, iar inițiativelor relevante ale societății civile trebuie să li se acorde sprijin suplimentar pentru a crea o conștientizare interculturală și, în același timp, un angajament clar față de libertate, democrația liberală și statul de drept. O abordare informată în ceea ce privește diferitele culturi și regiuni ale lumii, în special în contextul crizei privind migrația, dar care presupune și o înțelegere a faptului că valorile societății noastre – cum ar fi rolul bărbaților și al femeilor, caracterizat de un tratament egal și de egalitatea de șanse – nu sunt negociabile, poate contribui în mod activ la prevenire.

4.8. În special, ar trebui să se investească mai mult în activitățile destinate tineretului organizate de societatea civilă și în organizațiile pentru tineret care asigură activități culturale, sportive și alte activități de petrecere a timpului liber, în vederea furnizării unor structuri și oportunități alternative de construire a unei identități, precum și a unor spații sigure pentru dialog și pentru exprimarea personală.

4.9. În plus față de sectorul educațional de stat, societatea civilă organizată, în special, aduce o contribuție majoră la dezvoltarea unor contramesaje și contradiscursuri de înaltă calitate ca răspuns la „oferțele” prezentate de grupările radicale, astfel cum CESE a subliniat deja⁽¹⁷⁾. Comunitățile religioase și, mai presus de toate, martorii, victimele și supraviețuitorii din regiunile de conflict, precum și persoanele care au abandonat grupările extremiste pot aduce o contribuție importantă, acționând ca modele de urmat. Tocmai pentru că trebuie să joace un rol esențial în prevenirea radicalizării, sistemele educaționale, societatea civilă și autoritățile locale au nevoie de mult mai mult ajutor, sprijin și finanțare pe termen lung.

5. Recomandări specifice

5.1. În special, Comitetul sprijină inițiativa de promovare a dialogului cu factorii de decizie la nivel european și național și solicită instituirea unui cadru formal pentru schimburi regulate la toate nivelurile, care să garanteze că RAN poate oferi recomandări practice statelor membre și instituțiilor europene. În plus, o difuzare mai sistematică a recomandărilor și a rezultatelor sale ar putea maximiza impactul acestora la toate nivelurile. Grupul de experți la nivel înalt privind radicalizarea va formula recomandări în materie.

5.2. În acest sens, CESE salută ideea de a reuni perspectivele din fiecare stat membru în ceea ce privește programele existente de prevenție și de ieșire. Aceste perspective ar putea fi, de asemenea, puse la dispoziție la nivel european, de exemplu prin intermediul RAN, în vederea îmbunătățirii dialogului dintre organismele guvernamentale și părțile interesate ale societății civile, creând sinergii și evitând duplicarea în rândul programelor. Informațiile legate de aceste inițiative trebuie să fie îmbunătățite în mod semnificativ la nivelul UE.

⁽¹⁶⁾ Declarația de la Paris.

⁽¹⁷⁾ JO C 211, 19.8.2008, p. 61.

5.3. Organizațiile societății civile și ale partenerilor sociali care manifestă interes pentru prevenirea radicalizării sau care sunt deja active în acest domeniu ar trebui să fie mai implicate în RAN. În plus, structurile similare RAN de la nivel regional sau local trebuie să fie încurajate în continuare de statele membre.

5.4. Părțile interesate ale societății civile și organismele guvernamentale, asociațiile – inclusiv cluburile sportive și organizațiile care reprezintă familiile –, școlile, organizațiile de tineret și activitățile pentru tineret, comunitățile religioase, serviciile sociale și poliția trebuie să colaboreze prin adoptarea unei abordări comune, interdisciplinare, astfel încât strategiile de prevenire a radicalizării să poată fi inițiate într-un stadiu incipient. Prin urmare, îndeosebi personalul din prima linie, din toate domeniile relevante, trebuie să fie educat în ceea ce privește prevenirea radicalizării, în strânsă colaborare cu structurile de experți ale societății civile. În plus, organele consultative și rețelele relevante trebuie să fie accesibile personalului respectiv, contribuind la identificarea semnelor de radicalizare și, totodată, prevenind orice tip de discriminare.

5.5. Autoritățile locale și administrațiile acestora trebuie să joace un rol deosebit de important în prevenție, deoarece acestea pot să reunească toate părțile interesate la nivel local. Mecanismele de finanțare existente la nivelul UE și la nivel național trebuie consolidate și făcute accesibile prin reducerea barierelor birocratice, și trebuie furnizate finanțări sustenabile suplimentare.

5.6. CESE solicită mai multe investiții în educație, în sistemele de formare, în activitățile pentru tineret și în facilitățile pentru petrecerea timpului liber care promovează integrarea și valorile democratice împărtășite în cadrul UE.

5.7. Statele membre nu investesc suficient în oferirea unor oportunități excelente pentru tineri și, prin urmare, în combaterea radicalizării, care poate fi alimentată de marginalizarea socială și de o lipsă de oportunități, cauzată, de exemplu, de excluderea din sistemul educativ. În general, măsurile de abordare a nivelurilor foarte ridicate de șomaj și a condițiilor precare de muncă în rândul tinerilor în multe țări ale UE trebuie privite, de asemenea, ca o modalitate de prevenire a radicalizării.

5.8. Problemelor precum identitatea, conflictele specifice de gen și cele culturale legate de roluri, condițiile care pot genera un conflict socioeconomic, imigrația și discriminarea, excluziunea socială și hărțuirea, care pot fi exploatate de propaganda extremistă și de către grupările extremiste, ar trebui să li se acorde o atenție mai mare în educația școlară și în programele de formare a angajaților de stat, precum cele ale autorităților de aplicare a legii și ale închisorilor. Cu toate acestea, subiectelor fundamentale în acest sens, cum ar fi educația civică, le este acordată prea puțină atenție în programele de învățământ ale multor țări ale UE. Este în continuare esențial să se dezvolte competențele în domeniul mass-media în utilizarea internetului și a platformelor de comunicare socială în rândul tinerilor, al părinților și al cadrelor didactice.

5.9. Este adevărat că tinerii afectați de sărăcie sau de șomaj sunt vulnerabili în fața radicalizării, dar și starea de sărăcie și lipsa oportunităților și a participării active pot duce la excluziune socială, care, la rândul său, poate deveni o poartă de acces pentru persoanele care se ocupă de recrutare radicală. În plus față de sporirea investițiilor în combaterea sărăciei, CESE ⁽¹⁸⁾ solicită să se acorde o mai mare prioritate integrării tinerilor în societate, în sistemele educaționale și pe piața forței de muncă. CESE își reiterează solicitarea privind instituirea unor sisteme de integrare solide în statele membre, care să faciliteze accesul la piața muncii, recunoașterea calificărilor și furnizarea unei formări profesionale și lingvistice ca instrumente de integrare, și refuză orice formă de discriminare etnică și pe motive de apartenență religioasă ⁽¹⁹⁾.

5.10. Consilierea specifică și serviciile de sprijin sunt foarte importante pentru familiile tinerilor care se radicalizează. Tot astfel, dacă aceste familii detectează schimbări în comportamentul rudelor tinere, care indică o radicalizare, ele trebuie să aibă acces la persoane de contact relevante și la colaborarea în rețea. Având în vedere accesibilitatea lor, organizațiile și inițiativele societății civile au nevoie în special de sprijin în elaborarea programelor de dialog și de schimb de cunoștințe cu tinerii marginalizați și cu familiile lor.

5.11. Programele de combatere a violenței domestice contribuie la prevenirea radicalizării, deoarece experiențele de violență domestică pot crea false modele de urmat și o falsă înțelegere a rolurilor, încurajând deseori infracționalitatea. Acestea au nevoie în continuare, de asemenea, de sprijin instituțional și financiar.

⁽¹⁸⁾ JO C 170, 5.6.2014, p. 23.

JO C 173, 31.5.2017, p. 15.

⁽¹⁹⁾ JO C 125, 21.4.2017, p. 40.

5.12. Parteneriatele active cu întreprinderile pot contribui la prevenire. Acest lucru este mai cu seamă adevărat în sectorul TIC. Instrumentele inovatoare, precum cele oferite de platformele de comunicare socială și de internet, pot ajuta la difuzarea contradiscursurilor prin opțiuni cu costuri reduse sau, în mod ideal, gratuite. Întreprinderile pot ajuta organizațiile și actorii societății civile să beneficieze de competențele lor de comunicare profesională și în domeniul mass-media și pot sprijini dezvoltarea mesajelor publicitare și a campaniilor orientate.

5.13. În același timp, furnizorii online trebuie să fie implicați în combaterea discursului de incitare la ură, a faptelor alternative și a discursurilor extremiste de pe canalele lor mass-media și ar trebui să fie obligați să elimine conținutul extremist ilegal de pe site-urile lor. Cu toate acestea, monitorizarea comunicațiilor nu ar trebui transformată într-un instrument care poate afecta viața privată a publicului larg ⁽²⁰⁾.

5.14. În acest sens, statelor membre li se solicită să dezvolte competențele de comunicare și în domeniul mass-media ale părților interesate ale societății civile, astfel încât să poată fi concepute măsuri corespunzătoare de combatere a difuzării conținutului radical care incită la violență, ce ar urma să fie puse la dispoziția altor profesioniști și proiecte. O modalitate de a atinge acest obiectiv ar fi ca statele membre să contribuie în mod durabil la Programul de capacitate a societății civile.

5.15. CESE solicită o finanțare suplimentară a cercetării, pe care UE o pune deja la dispoziție prin programele sale de cercetare pentru prevenirea radicalizării – în cadrul centrului de excelență al RAN, de exemplu – și o colaborare mai activă în rețea între cadrele universitare și experții societății civile în domeniu.

5.16. Radicalizarea are loc foarte des în sistemul penitenciar. Mediul carceral aduce laolaltă o serie de factori de risc cum ar fi concentrarea persoanelor, situațiile individuale de excludere, timpul liber disponibil în exces etc. Este necesar să se intervină în mod proactiv pentru a înlesni formarea adecvată a lucrătorilor din închisori, astfel încât aceștia să fie în măsură să identifice situațiile de risc. În acest domeniu există experiențe pozitive și mecanisme adecvate pentru prevenirea acestui tip de situații. În acest scop, închisorile trebuie să aibă dimensiunile adecvate și să fie dotate cu personal calificat, iar raportul dintre numărul de lucrători și numărul de deținuți trebuie să fie corespunzător, pentru a promova reabilitarea socială. Rolul sindicatelor în acest sector ar putea fi consolidat în continuare, de exemplu prin organizarea de acțiuni de formare și diseminarea învățămintelor desprinse prin intermediul RAN.

5.17. Funcționarii publici din cadrul autorităților responsabile cu securitatea, din închisori, din serviciile sociale, din școli și din alte instituții de stat relevante care au multe legături cu societatea civilă organizată trebuie să adopte o abordare multi-agenții care să meargă dincolo de măsurile punitive, oferind un nivel mai ridicat de formare în ceea ce privește prevenția și sensibilizarea în domeniu. În acest sens, expertiza și resursele pot fi puse la dispoziție la nivel european și poate fi promovată cooperarea orientată cu societatea civilă.

5.18. Cooperarea între organismele guvernamentale și cele neguvernamentale în ceea ce privește reintegrarea foștilor deținuți trebuie să fie intensificată, pentru a asigura reabilitarea socială cu succes a acestora. Mulți tineri radicalizați au drept caracteristică comună un trecut infracțional.

5.19. Integrarea foștilor deținuți pe piața forței de muncă este dificilă din cauza stigmatului asociat deseori pedepsei cu închisoarea. Totuși, aceasta reprezintă un pas important spre prevenirea radicalizării. Partenerii sociali (în principal angajatorii, în acest caz) sunt invitați să aducă o contribuție în această privință, oferind o a doua șansă și, uneori, o primă șansă celor afectați.

5.20. UE ar trebui să demonstreze un interes puternic față de prevenirea radicalizării și să coopereze mai îndeaproape cu organizațiile societății civile în țările terțe care prezintă un risc ridicat de radicalizare și care pot fi sau pot deveni focare de radicalizare.

5.21. Mai precis, acțiunile externe ale UE în ceea ce privește combaterea terorismului și reziliența statului și a societății, astfel cum sunt prezentate în Strategia globală pentru politica externă și de securitate a UE, subliniază nevoia de a încuraja dialogul intercultural și interreligios prin extinderea parteneriatelor cu societatea civilă, organizațiile sociale, comunitățile religioase și sectorul privat din respectivele țări. Există un risc ridicat ca eforturile societății civile să fie zadarnice, deoarece actorii externi din țări terțe exercită o influență considerabilă, de exemplu prin finanțarea mișcărilor extremiste violente în statele membre ale UE și în vecinătatea lor. Aceste fluxuri financiare trebuie să fie oprite.

Bruxelles, 6 decembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

⁽²⁰⁾ JO C 218, 23.7.2011, p. 91.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Contribuția societății civile la dezvoltarea unei politici alimentare globale în UE”

(aviz din proprie inițiativă)

(2018/C 129/04)

Raportor: **Peter SCHMIDT**

Decizia Adunării Plenare	23.2.2017
Temei juridic	Articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	21.11.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	6.12.2017
Sesiunea plenară nr.	530
Rezultatul votului	131/3/7
(voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE își reiterează apelul privind elaborarea unei politici alimentare globale în UE cu scopul de a asigura o alimentație sănătoasă prin sisteme alimentare durabile, creând o legătură între agricultură și serviciile de alimentație și cele ecosistemice și asigurând lanțuri de aprovizionare care protejează sănătatea publică pentru toate categoriile de populație ale societății europene. O politică alimentară globală a UE ar trebui să îmbunătățească coerența în toate domeniile politicii alimentare, să restabilească valoarea produselor alimentare și să promoveze trecerea pe termen lung de la productivismul și consumerismul alimentar la „cetățenia alimentară”.

1.2. Actualul cadru de politică al UE nu este potrivit pentru a face tranziția către sisteme alimentare mai durabile, în vederea asigurării punerii efective în aplicare a obiectivelor de dezvoltare durabilă ale ONU (ODD), a dreptului la hrană și a altor drepturi ale omului. Deși cadrele de politică actuale au permis, poate, rezolvarea unor problemele individuale, acestea nu oferă coerența colectivă necesară pentru a aborda gama de provocări cu care se preconizează că se vor confrunta în viitor sistemele alimentare globale și cele ale UE. CESE subliniază că actualele instrumente de politică ale UE trebuie să fie realiniate și armonizate pentru a asigura sisteme alimentare durabile din punctul de vedere al mediului, din punct de vedere economic și sociocultural. De asemenea, CESE reiterează faptul că o politică alimentară cuprinzătoare ar trebui să completeze – și nu să înlocuiască – o PAC redefinită ⁽¹⁾.

1.3. CESE subliniază necesitatea menținerii unei culturi care să aprecieze importanța nutrițională și culturală a alimentelor, precum și impactul lor social și asupra mediului. În acest sens, gama bogată de produse alimentare și specialități regionale/locale disponibile în UE reprezintă un avantaj real și, ca atare, ar trebui valorificată în continuare. O politică alimentară globală ar trebui să stimuleze o apreciere sporită a alimentelor de către consumatori, să promoveze prevenirea și reducerea risipei de alimente și să contribuie la reintegrarea și realinierea prețului alimentelor pe baza altor valori. În special, aceasta ar trebui să asigure prețuri corecte pentru producători, astfel încât agricultura să rămână viabilă.

1.4. CESE subliniază că toate părțile interesate din cadrul lanțului de aprovizionare cu alimente trebuie să joace un rol în elaborarea unui cadru global, pentru a realiza o distribuție echitabilă de-a lungul lanțului. Niciun sector individual nu poate face acest lucru de unul singur. O politică alimentară globală ar trebui să valorifice puterea industriei și a comerțului cu amănuntul pentru a accelera reorientarea consumatorilor către durabilitate. Tranziția către sisteme alimentare durabile necesită, de asemenea, transformarea consumatorilor implicați în cetățeni activi în domeniul alimentației. Aceasta

⁽¹⁾ Avizul CESE pe tema „O eventuală redefinire a politicii agricole comune” (JO C 288, 31.8.2017, p. 10).

înseamnă, de asemenea, că o politică alimentară cuprinzătoare trebuie să garanteze că sectorul agroalimentar european este în măsură să vândă la niveluri de calitate care să îi permită să rămână în continuare opțiunea preferată de marea majoritate a consumatorilor.

1.5. CESE recunoaște numărul tot mai mare de inițiative puse în aplicare la nivel regional și local pentru a sprijini sistemele alimentare alternative. Aceste inițiative stabilesc legături mai strânse între producători și consumatori, creează oportunități pentru întreprinderile locale și noi locuri de muncă și reconectează comunitățile cu produsele lor alimentare. CESE subliniază, de asemenea, rolul orașelor în dezvoltarea unor politici alimentare mai integrate. O politică alimentară globală ar trebui să se bazeze pe o guvernare comună la toate nivelurile – local, regional, național și european –, pe care să o stimuleze și să o dezvolte. Aceasta ar crea un cadru care permite acestor inițiative să evolueze, indiferent de amploarea lor.

1.6. CESE solicită un nou sistem inteligent de etichetare durabilă a produselor alimentare. Politicile s-au concentrat pe nutriție și alte exigențe în materie de sănătate, însă CESE observă că lipsa de informare a consumatorilor cu privire la impactul social și de mediu al produselor alimentare suscită din ce în ce mai multe preocupări. Reprezentanții industriei alimentare sunt conștienți de faptul că aceasta poate reduce impactul asupra mediului până la un punct, însă, în cele din urmă, consumatorii trebuie să fie implicați și informați.

1.7. Pentru a sprijini instituirea unui cadru global care să reunească politicile alimentare ale UE, CESE propune, pe termen scurt/mediu, crearea unui grup operativ intersectorial și interinstituțional, care să implice diferite direcții generale ale Comisiei și alte instituții ale UE. Acest grup operativ ar fi însărcinat cu elaborarea unui plan de acțiune privind durabilitatea produselor alimentare, cu scopul de a ajuta UE să pună în aplicare obiectivele de dezvoltare durabilă pentru produsele alimentare. Planul de acțiune ar trebui elaborat printr-un proces participativ care să implice părțile interesate din cadrul lanțului de aprovizionare cu alimente, societatea civilă și cercetătorii. CESE ar sugera organizarea și dezvoltarea unui spațiu care să ofere societății civile posibilitatea de a se implica și a participa activ la acest proces.

1.8. În special, CESE recomandă elaborarea unui tablou de bord al UE privind alimentele durabile, care ar permite întâmpinarea provocărilor legate de sistemele alimentare printr-o abordare multianuală, promovând astfel alinierea politicii la diferite niveluri de guvernare. Tabloul de bord ar furniza indicatori și, astfel, ar încuraja și ar monitoriza progresele înregistrate în direcția atingerii obiectivelor stabilite.

1.9. Pe termen lung și în funcție de concluziile grupului operativ, CESE încurajează Comisia să analizeze fezabilitatea creării unei DG consacrate alimentației, care ar constitui un centru clar al responsabilităților UE privind toate politicile alimentare și care ar reprezenta sursa de reglementare, de legislație și de aplicare, după caz. O astfel de structură ar putea fi reflectată în toate statele membre ale UE care dispun de ministere de resort pentru produsele alimentare.

2. Introducere

2.1. În avizul său exploratoriu privind sistemele alimentare mai durabile, elaborat la solicitarea Președinției neerlandeze a UE în 2016, CESE a solicitat o politică alimentară globală pentru promovarea unei tranziții către sisteme alimentare mai durabile și pentru asigurarea unei mai bune coerențe între obiectivele politicii alimentare (cum ar fi producția agricolă durabilă, regimurile alimentare sănătoase, protecția mediului, relații comerciale mai echitabile etc.). Prezentul aviz se bazează pe recomandările sale de a dezvolta în continuare logica și viziunea unui cadru global.

2.2. Între timp, a crescut și dinamica în favoarea unei abordări mai cuprinzătoare a politicii alimentare. ONU a declarat că acesta va fi „Deceniul de acțiune privind alimentația”, recunoscând necesitatea de a reorganiza sistemele alimentare, în vederea asigurării unei alimentații mai sănătoase și mai bune. Grupul de experți la nivel înalt al Comitetului pentru securitatea alimentară mondială a insistat asupra acestui imperativ în raportul său din septembrie 2017 ⁽²⁾. La nivelul UE, Comitetul Regiunilor a adoptat recent un aviz prin care solicită o politică alimentară globală și durabilă a UE, care să conecteze diferitele domenii de politică alimentară. Grupul internațional de experți în materie de sisteme alimentare durabile (IPES-Food) a lansat un proces participativ pe o durată de trei ani, cu scopul de a dezvolta un model de politică alimentară comună până în 2018, implicând grupuri științifice, părți interesate, organizații ale societății civile și factori de decizie. O multitudine de inițiative transsectoriale la nivel național, regional și local, care se bucură de participarea activă a societății civile, influențează deja sistemele alimentare europene.

⁽²⁾ HLPE, 2017. Nutriție și sisteme alimentare.

2.3. CESE consideră că punerea în aplicare a obiectivelor de dezvoltare durabilă în Europa este esențială pentru promovarea unei abordări globale care să includă diferite domenii de politică (agricultură, sănătate, mediu, comerț, dezvoltare, inovare etc.) și niveluri de guvernare (UE, național, local), precum și pentru realizarea unor modele mai durabile de producție și consum de alimente. Dezbaterile în curs privind politica agricolă comună post-2020 (PAC) reprezintă, de asemenea, o oportunitate esențială pentru a asigura coerența între o politică agricolă redefinită și alte obiective ale politicii alimentare ⁽³⁾.

2.4. Unele state membre (de exemplu, Finlanda, Franța, Germania, Țările de Jos și Suedia) devin din ce în ce mai active în politicile alimentare în materie de sănătate, mediu și durabilitate. CESE avertizează că există riscul ca adoptarea unor abordări diferite în statele membre să fie în detrimentul consumatorilor și al întreprinderilor. CESE consideră acest lucru un motiv suplimentar pentru a solicita un cadru global la nivelul UE.

3. Diagnostic – ce nu funcționează în actualul cadru de politică

3.1. Au apărut tot mai multe dovezi științifice cu privire la impactul produselor alimentare asupra sănătății, mediului și societății în ansamblu. „Lumea alimentară” în care se înscria PAC la crearea sa a devenit mai complexă. Europa nu cunoaște penurii, iar această realizare se datorează PAC și creșterii veniturilor, precum și îmbunătățirii metodelor de producție în sectorul agricol. În sectorul alimentației, ocuparea forței de muncă și crearea de valoare au trecut de la terenuri și mare către fabrici, sectorul comerțului cu amănuntul și serviciile alimentare. Agenda privind sănătatea s-a extins și nu mai privește doar consumul insuficient; în prezent, încă există regimuri alimentare inadecvate din cauza inegalităților sociale și o „nouă” sărăcie alimentară, însă impactul lor este depășit, de departe, de bolile netransmisibile pe scară largă. Printre acestea se numără afecțiunile cardiace, accidentele vasculare cerebrale, diabetul și obezitatea. Bolile cardiovasculare (BCV) cauzează anual 1,8 milioane de decese în UE, reprezentând 37 % din totalul deceselor din UE ⁽⁴⁾. În 2015, aproape 49 de milioane de persoane erau afectate de boli cardiovasculare în UE.

3.2. Tendințele sociale europene au adus, de asemenea, schimbări majore în ceea ce privește alimentele, gusturile și bucătăriile. Modelele de consum și stilul de viață s-au schimbat de la crearea PAC. O tranziție culinară are loc, în special, în rândul femeilor, deoarece, din punct de vedere istoric, acestea și-au asumat și, adesea, încă își asumă responsabilitățile legate de alimentație în cadrul gospodăriei. Schimbările tehnologice în sectorul alimentar au avut efecte sociale atât pozitive, cât și negative. E posibil ca alegerile să se fi îmbunătățit, dar patrimoniul cultural divers și bogat al Europei este uneori slăbit. Bugetele mari pe care întreprinderile din sectorul alimentar le alocă marketingului au încurajat, în general, consumatorii să mănânce alimente „ultraprocesate”. Cifrele din acest sector arată că belgienii, de exemplu, consumă două treimi din calorii din alimente preprocesate și ambalate – chiar mai mult decât britanicii ⁽⁵⁾. Organismele publice din domeniul sănătății sunt preocupate de consumul excesiv de alimente prelucrate, cu un conținut ridicat de sare, zahăr și grăsimi. Acestea pot fi ieftine, ceea ce acționează ca un stimul pentru persoanele cu venituri mici, care au deja o stare de sănătate mai precară decât cea medie. Astfel, regimul alimentar contribuie la crearea inegalităților sociale în Europa ⁽⁶⁾. În timpul mării recesiuni și după aceasta, în Europa s-a înregistrat o creștere a donațiilor caritabile de alimente. Furnizarea unui astfel de ajutor alimentar de urgență nu trebuie să înlocuiască responsabilitatea Europei în ce privește abordarea inegalităților sociale care duc la boli asociate regimului alimentar.

3.3. Impactul produselor alimentare asupra mediului a fost documentat și recunoscut. Schimbările climatice reprezintă o amenințare recunoscută, iar UE a sprijinit ferm Convenția-cadru privind schimbările climatice, încheiată la Paris în 2015. De asemenea, UE a asigurat o mai bună reglementare în materie de mediu și prevenirea daunelor aduse acestuia, de exemplu prin Directiva-cadru privind apa. Cu toate acestea, gusturile alimentare europene stimulează modele de consum care implică un nivel ridicat de utilizare ascunsă sau „indirectă” a apei, ceea ce constituie o amenințare pentru statele membre ⁽⁷⁾ și necesită o abordare mai integrată a terenurilor, a agriculturii și a apei ⁽⁸⁾. De asemenea, este îngrijorător faptul că solurile din Europa sunt fragile. Modelul oferit de Centrul Comun de Cercetare al UE sugerează că eroziunea solului cauzată de apă a afectat 130 de milioane de hectare din suprafața UE-27; aproape 20 % din această suprafață suferă pierderi de sol de peste 10 tone/ha/an ⁽⁹⁾. Pierderea biodiversității este semnificativă atât pe uscat, cât și pe mare, unde se constată presiunea

⁽³⁾ Cf. nota de subsol 1.

⁽⁴⁾ <http://www.ehnheart.org/cvd-statistics.html>

⁽⁵⁾ Euromonitor International, Passport Nutrition 2017.

⁽⁶⁾ Oxfam (2015), *A Europe for the many, not the few* („O Europă pentru cei mulți, nu pentru cei puțini”).

⁽⁷⁾ De exemplu, Hoekstra & Mekonnen (2016)

⁽⁸⁾ OCDE (2014).

⁽⁹⁾ <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/soil-erosion-by-water-1/assessment>

exercitată asupra diversității stocurilor ⁽¹⁰⁾. În pofida acestui fapt, statele membre continuă să recomande consumatorilor să mănânce pește din motive nutriționale, fără a fi conștienți de consecințele asupra mediului.

3.4. Din punct de vedere economic, ultimii 60 de ani au fost considerați un succes. Alimentele sunt omniprezente. Proporția medie a cheltuielilor unei gospodării efectuate pentru cumpărarea de alimente a scăzut de la 30 % la 15 %. Prețurile de consum au scăzut, datorită apariției unor mari lanțuri de comercializare cu amănuntul în industria alimentară. Însă, în prezent, economiștii se întreabă dacă prețurile alimentelor reflectă costul real de producție sau dacă ele țin seama pe deplin de anumite costuri. CESE observă cu interes activitatea desfășurată în prezent de FAO privind contabilizarea integrală a costurilor agricole ⁽¹¹⁾. Dezechilibrele de forțe din cadrul lanțului de aprovizionare cu alimente au crescut, de asemenea, ducând la practici comerciale neloiale și la consecințe conexe ⁽¹²⁾, iar cota care revine producătorului din prețul plătit de consumator a scăzut.

3.5. Tendința de supraproducție a determinat scăderea prețurilor, dar și instituționalizarea risipei de alimente. În timp ce consumatorii din țările cu venituri reduse din lume risipesc o cantitate estimată de 8 % din alimente, consumatorii din UE risipesc aproximativ o treime din ceea ce cumpără. Proiectul Fusions finanțat de UE estimează că, anual, se risipesc în UE 88 de milioane de tone de alimente, în valoare de 143 de miliarde de euro ⁽¹³⁾. Această dimensiune culturală a risipei de alimente nu este tratată pe deplin de abordarea aferentă economiei circulare sau de Foaia de parcurs către o Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor, care sunt valoroase, întrucât consideră alimentele drept o entitate materială, însă nu țin seama de valoarea lor culturală sau de valoarea pe care ele o au pentru consumatori. O provocare pentru Europa este să găsească un mod de a crea un nou concept de „cetățenie alimentară”, care să privească consumul de alimente astfel încât să se asigure durabilitatea.

3.6. Datele și studiile realizate atât de centrele universitare, cât și de industria alimentară ne-au îmbunătățit capacitatea de înțelegere a modului în care sistemele alimentare europene au impact asupra societății, mediului și a rezultatelor din domeniul sănătății. Luate împreună, acestea sugerează necesitatea unei abordări mai integrate. Deși cadrele de politică actuale ar fi reușit să abordeze problemele individuale, acestea nu oferă coerența colectivă necesară pentru a aborda gama de provocări cu care se presupune că se vor confrunta în viitor sistemele alimentare globale și cele ale UE. Politicile alimentare sunt în mare parte dezvoltate în mod izolat și, adesea, sunt lipsite de coerență. Politicile de la diferite niveluri de guvernare sunt, de asemenea, deconectate unele de altele. Un exemplu care ilustrează necesitatea unei abordări mai integrate este rezistența antimicrobiană, care s-a răspândit prin utilizarea antibioticelor în zootehnie și care amenință, în prezent, sănătatea umană. Importanța unei politici alimentare integrate în legătură cu această problemă a fost, de asemenea, subliniată de comisarul Andriukaitis într-un discurs recent. Un alt exemplu este conflictul legat de exploatarea terenurilor pentru hrană și exploatarea terenurilor pentru producerea de energie, locuințe și pentru a răspunde altor imperative. De asemenea, risipa de alimente reprezintă, parțial, rezultatul creșterii eficienței producției; sistemul este aprovizionat în mod constant și masiv cu alimente. Tentativele de a rezolva această situație apelând la comportamentul rațional al consumatorilor eșuează.

3.7. Dacă ar „renaște” astăzi, UE ar crea o politică alimentară globală care ar urmări asigurarea unor regimuri alimentare durabile prin sisteme alimentare durabile, asociind producția agricolă cu serviciile de alimentație și cu cele ecosistemice și asigurând lanțuri de aprovizionare care să protejeze sănătatea publică a tuturor categoriilor de populație ale societății europene ⁽¹⁴⁾. Provocarea politică este reprezentată de modul în care se poate determina schimbarea necesară. Din punct de vedere istoric, politica UE s-a dezvoltat printr-un proces de modificare democratică, cu schimbări mai bruște din cauza crizelor, astfel cum s-a întâmplat cu siguranța alimentară în 2000 și cu scandalul privind carnea de cal în perioada 2013-2015.

4. Rolul societății civile în dezvoltarea unor politici alimentare mai durabile

4.1. CESE ia notă de faptul că segmente vaste ale societății europene recunosc noile provocări structurale în materie de guvernare alimentară a UE. UE ar putea trece de la o atitudine bazată pe adaptarea politicii și reacționarea la situația existentă, la o abordare proactivă. CoR a creat precedente importante în avizul său recent. Interesul pe care îl trezește

⁽¹⁰⁾ <https://www.eea.europa.eu/highlights/fish-to-fork-a-need>

⁽¹¹⁾ www.fao.org/nr/sustainability

⁽¹²⁾ Avizul CESE pe tema „Practicile comerciale neloiale din cadrul lanțului de aprovizionare cu alimente între întreprinderi” (JO C 34, 2.2.2017, p. 130).

⁽¹³⁾ http://ec.europa.eu/food/safety/food_waste_en

⁽¹⁴⁾ Mason & Lang (2017), *Sustainable Diets* („Regimuri alimentare durabile”), Abingdon: Routledge.

crearea unei politici alimentare mai bune pentru orașele UE ar trebui integrat în prezent și în preocupările mediului rural. Multe orașe europene sunt implicate în acțiuni prin intermediul consiliilor de politică alimentară, al rețelilor urbane pentru durabilitate și/sau al acțiunilor în domeniul schimbărilor climatice, precum și al programului „Orașe sănătoase” al OMS. Semnarea Pactului de la Milano din 2015 privind politica alimentară urbană reflectă acest interes.

4.2. Recent, lanțul de aprovizionare cu alimente a fost reorganizat în diverse feluri, astfel încât să se asigure reconectarea producătorilor cu consumatorii și relocalizarea producției agricole și alimentare. Printre acestea se numără agricultura sprijinită de comunitățile locale, lanțurile scurte de aprovizionare, rețelele de produse alimentare alternative, sistemele agricole locale și vânzările directe. Cooperativele de consum pot, de asemenea, să joace un rol esențial prin asigurarea unei legături strânse cu comunitățile locale, precum și a unui interes social, educațional și în materie de mediu. Instituțiile publice dispun de sisteme care fac și ele parte din acest proces, de exemplu, prin programe de achiziții publice pentru școli și spitale, care încurajează furnizarea de produse alimentare ecologice locale, așa cum se întâmplă în Danemarca și la Malmö, Suedia. Acest lucru se potrivește abordării UE în domeniul economiei circulare.

4.3. Prin stabilirea unor legături mai strânse între producători și consumatori, sistemele alimentare mai localizate și inițiativele ascendente ar putea juca un rol esențial în încurajarea unui consum alimentar mai sănătos și mai durabil. Societatea civilă și implicarea comunității locale consolidează aceste legături, după cum se poate observa în numeroasele inițiative durabile din sectorul alimentar adoptate în orașe din întreaga Europă. Cu toate acestea, în prezent, politicile la nivelul UE nu sunt suficient de dezvoltate pentru a învăța din aceste experimente și, cu atât mai puțin, pentru a le sprijini atunci când acestea sunt promițătoare. Prin urmare, o politică alimentară globală ar putea contribui atât la stimularea, cât și la dezvoltarea unei guvernante comune pentru aceste inițiative. Întreprinderile agricole se adaptează la cerințele pieței, dar sunt constrânse de natura producției agricole; o schimbare a sistemelor de producție necesită timp.

4.4. Economia alimentară se confruntă cu provocări majore de natură tehnică, financiară și socială⁽¹⁵⁾, care au fost recunoscute de programele importante de investiții pentru inovare și progres tehnologic. În Europa, există aproximativ 289 000 de întreprinderi producătoare în sectorul alimentar, însă 3 000 dintre acestea reprezintă aproape jumătate din piața UE⁽¹⁶⁾. Studiile sugerează că sistemele alimentare reziliente trebuie să mențină un mix de întreprinderi agricole mari și mici. Există disparități majore între cele mai mari întreprinderi europene din sectorul alimentar și sectorul IMM-urilor. Acestea ar putea fi mai bine integrate în cadrul unei Europe sociale. Economia digitală oferă oportunități pentru crearea unor legături mai strânse între consumatori și producători. Întreprinderile salută inițiativele inovatoare în materie de durabilitate și doresc cadre clare.

4.5. Cetățenii europeni au un interes clar în asigurarea faptului că alimentele lor provin din surse durabile. Sistemele de etichetare nu sunt capabile să ofere claritate, pur și simplu din cauza complexității problemei. Într-un raport recent elaborat de Karl Falkenberg, s-a sugerat că „marca” produselor alimentare europene ar trebui să se axeze pe durabilitate sau pe „o viață mai bună și o împărțire echitabilă, în limitele planetei noastre”⁽¹⁷⁾. Acest lucru sugerează atât accentul social, cât și cel ecologic și economic. Unele aspecte culturale depășesc competența instituțiilor europene, cum ar fi conflictul dintre activitatea plătită (în lanțurile de aprovizionare) și neplătită (în bucătăriile familiale) din sectorul alimentar, dar există elemente ale sistemului alimentar european care sunt esențiale pentru conceptul european de alimentație (sau „marcă”). Europa este renumită pentru diversitatea sa culinară și varietatea producției sale. Aceasta nu numai că trebuie protejată, ci și sporită în mod activ. Sistemul privind sigla de calitate a Uniunii Europene (IGP, DOP, STG) este util, dar acoperă numai specialitățile alimentare; nu implică tendințele din alimentația la scară largă. Sugestia domnului Falkenberg, potrivit căreia ar trebui să aspirăm la corectitudine, ar trebui, desigur, să presupună un „nou acord” privind salariile și tratamentul echitabil al lucrătorilor migranți din cadrul întreprinderilor din sectorul alimentar al UE. Acestea sunt aspecte sensibile, dar importante, prin care o politică alimentară globală poate oferi un sprijin practic armoniei sociale în Europa.

4.6. O chestiune care îi preocupă în mod deosebit pe părinți și organismele din domeniul sănătății este legată de disparitățile în ce privește sumele investite în mesaje privind produsele alimentare destinate copiilor. OMS consideră acest lucru o problemă prioritară, deoarece un procent extrem de ridicat din aceste mesaje se referă la alimente cu un conținut ridicat de sare, zahăr și grăsimi⁽¹⁸⁾. Odată cu trecerea de la mediile de informare tradiționale la cele digitale, cresc

⁽¹⁵⁾ Freibauer, Mathijs et al (2011), Cel de-al treilea raport SCAR către CE.

⁽¹⁶⁾ <http://www.fooddrink-europe.eu/publication/data-trends-of-the-european-food-and-drink-industry-2016/>

⁽¹⁷⁾ Falkenberg K (2016), „Durabilitate, acum! O viziune europeană privind durabilitatea”, CESP, numărul 18, 20 iulie.

⁽¹⁸⁾ Regiunea europeană a OMS (2013) http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0019/191125/e96859.pdf

argumentele în favoarea unei abordări globale. Se estimează că, în 2016, în Europa de Vest s-au cheltuit 37 de miliarde de dolari exclusiv pentru publicitatea digitală în sectorul alimentar⁽¹⁹⁾. CESE ia notă de apelul recent lansat de consumatori către întreprinderile din sectorul alimentar și al comerțului cu amănuntul, prin care le solicită acestora să nu mai folosească mascotele de marcă în campaniile publicitate și de marketing pentru alimente cu un conținut ridicat de grăsimi, sare și zahăr. În lipsa unei acțiuni adecvate din partea sectorului industrial, guvernele ar trebui să ia în considerare introducerea unor măsuri de reglementare⁽²⁰⁾.

4.7. Obiectivul pe 50 de ani al politicii alimentare a UE ar trebui să fie promovarea tranziției de la consumerismul alimentar (caracterizat de risipă) la „alimentația cetățenească” (caracterizată de grijă și responsabilitate). Tranziția către o alimentație durabilă, prin sisteme alimentare durabile, necesită transformarea consumatorilor implicați în cetățeni activi în domeniul alimentației. CESE își reiterează propunerea privind lansarea unei campanii de informare și sensibilizare la nivel european privind „valoarea produselor alimentare”. Acest lucru va fi necesar pentru a asigura o modificare pe termen lung a comportamentului consumatorilor⁽²¹⁾.

5. Viziunea – obiectivele și structura unei politici alimentare globale în UE

5.1. Politica alimentară este o politică globală, care organizează și sprijină cadrul sistemelor alimentare, de la producția primară (fermieri) până la consum, trecând prin faza de producție (prelucrare). Ea clarifică și pune în lumină ceea ce de regulă nu se vede. Având în vedere faptul că alimentația face parte integrantă din atât de multe domenii ale vieții, cum ar fi educația, sănătatea, mediul, comerțul, relațiile sociale și cultura, valoarea unei politici alimentare globale constă în faptul că societatea poate clarifica ce-și dorește și ce poate obține de la sistemul său alimentar. Aceasta stabilește legături între elemente care, altfel, pot fi prea ușor deconectate și fragmentate. Întrebările referitoare la ce mâncăm, cum mâncăm și cum producem în prezent alimentele, și cu ce costuri, au consecințe asupra viitorului.

5.2. Politica alimentară are o influență puternică asupra dezvoltării zonelor rurale și urbane. Aceasta creează locuri de muncă în toate sectoarele conexe, cum ar fi agricultura și infrastructura sa tehnică, prelucrarea produselor alimentare, transportul, comerțul, ambalarea, comerțul cu amănuntul și serviciul alimentar etc. Ea afectează mijloacele de subsistență a milioane de cetățeni ai UE. Sectorul UE de producție alimentară cuprinde 4,25 milioane de persoane, are o cifră de afaceri de 1 098 de miliarde de euro, cheltuiește 2,5 miliarde de euro pentru cercetare și dezvoltare și înregistrează un excedent de 25,2 de miliarde de euro în ceea ce privește comerțul cu alimente prelucrate⁽²²⁾. În pofida importanței economice a alimentelor pentru economia UE, în prezent nu există o politică alimentară a UE ca atare. În schimb, sistemele alimentare sunt modelate de o varietate de cadre de politică distincte, astfel cum s-a subliniat mai sus.

5.3. O politică alimentară potrivită pentru secolul XXI trebuie să îndeplinească mai multe criterii: calitatea alimentelor (cum ar fi gustul, plăcerea, aspectul și autenticitatea); sănătatea (cum ar fi siguranța, nutriția, disponibilitatea și cunoștințele); mediul (cum ar fi CO₂, apa, utilizarea terenului, solul, biodiversitatea, calitatea aerului și reziliența sistemică), valorile sociale și culturale (cum ar fi identitatea, egalitatea accesului, încrederea, alegerea și abilitățile); o economie sănătoasă (cum ar fi concurența reală și veniturile echitabile, locurile de muncă decente, costurile complet internalizate și prețurile rezonabile și competitive) și buna guvernare (cum ar fi responsabilitatea democratică, transparența, procesele etice și utilizarea unor dovezi științifice solide). Toate politicile alimentare existente ale UE pot fi privite din perspectiva acestor linii politice.

5.4. O politică alimentară globală trebuie să consolideze ecosistemele reziliente și să se asigure că toate părțile interesate și participanții la lanțul de aprovizionare cu alimente au un venit decent atât în interiorul, cât și în exteriorul UE. Prețurile la alimente nu reflectă costurile totale ale producției, iar costurile sociale și cele legate de sănătate și de mediu sunt, în mare parte, externalizate. Căutarea unor alimente mai ieftine și mai „accesibile” nu trebuie să implice modificarea altor caracteristici și efecte ale producției și consumului de alimente. O politică alimentară globală ar putea contribui la reintegrarea și realinierea prețului alimentelor la alte valori.

5.5. O politică alimentară globală ar trebui să reunească politicile existente și politicile noi, cu obiectivul final de a furniza sisteme alimentare durabile și regimuri alimentare sănătoase. Acest lucru nu ar trebui să însemne reinventarea roții, prin crearea unei politici complet noi sau prin însușirea de noi competențe pentru UE, deoarece nu se urmărește impunerea

⁽¹⁹⁾ <https://www.statista.com/statistics/237928/online-advertising-spending-in-western-europe/>

⁽²⁰⁾ „Personaje de desene animate și produse alimentare: doar pentru distracție?”, document de poziție, BEUC, 2017.

⁽²¹⁾ Cf. nota de subsol 12.

⁽²²⁾ http://www.fooddrinkeurope.eu/uploads/publications_documents/Data_and_trends_Interactive_PDF_NEW.pdf

unui standard unic. Mai degrabă, este vorba despre adoptarea unor reforme la nivelul UE pentru a încuraja acțiuni noi și mai durabile la toate nivelurile (local/municipal, regional, național și la nivelul întreprinderilor), precum și despre extinderea inițiativelor deja existente, asigurând astfel o mai mare coerență. Aceasta înseamnă integrarea măsurilor la nivelul UE cu ceea ce se poate realiza cel mai bine la alte niveluri de guvernare. Acesta ar putea fi și cazul regimurilor fiscale care îmbunătățesc accesul la regimuri alimentare sănătoase prin urbanism și achiziții publice, sprijinind astfel piețele locale și ocuparea forței de muncă.

5.6. O politică alimentară globală ar trebui, de asemenea, să devină punctul de plecare al unei acțiuni de eliminare a practicilor comerciale neloiale caracterizate de un dublu standard și de un nivel mai scăzut de calitate a produselor, aceasta însemnând producția și vânzarea de produse alimentare de calitate inferioară în diferite state membre, într-un ambalaj identic ⁽²³⁾.

5.7. Pentru a atinge aceste obiective, trebuie coordonate măsurile de politică în ceea ce privește atât oferta, cât și cererea. Acest lucru înseamnă că disponibilitatea și accesibilitatea produselor alimentare prin intermediul producției alimentare durabile trebuie, de asemenea, să fie coordonate, îmbunătățind accesul și capacitatea consumatorilor de a alege alimente sănătoase și gustoase. Ar trebui dezvoltată o combinație de *modificări legislative* care să elimine obstacolele din calea reglementării și să ofere stimulente fiscale și *schimbări comportamentale*, printr-o mai bună informare, educare și sensibilizare în rândul consumatorilor și al prelucrătorilor. Scopul principal este de a spori conștientizarea privind valoarea produselor alimentare și de a o susține la toate nivelurile, precum și de a sprijini schimbări treptate, dar semnificative. De exemplu, reducerea cantității de sare este mai eficace dacă se face în mod treptat, dar sistematic, însă nu există niciun stimulent pentru întreprinderi să reajusteze compoziția produsele lor.

5.8. În ceea ce privește oferta, pentru ca politica alimentară europeană să fie cu adevărat relevantă pentru consumatorii europeni, este esențial ca alimentele produse într-un mod durabil în UE să fie competitive. Aceasta înseamnă că, pe de o parte, sectorul agroalimentar european este în măsură să livreze consumatorilor nu numai alimente la prețuri care acoperă costurile suplimentare pentru criterii precum durabilitatea, securitatea alimentară și nutriția, ci și un venit echitabil al fermierilor, și, pe de altă parte, își menține poziția pe piață ca opțiune preferată de marea majoritate a consumatorilor.

5.9. Punerea în aplicare a obiectivelor de dezvoltare durabilă oferă un cadru esențial pentru o acțiune comună, menită să furnizeze hrană populației planetei în mod durabil în perspectiva anului 2030. Aspectele legate de alimentație și agricultură se regăsesc în cele 17 obiective de dezvoltare durabilă. În special, OMS afirmă că 12 dintre obiectivele de dezvoltare durabilă necesită acțiuni în domeniul nutriției. Prin natura sa, punerea în aplicare a obiectivelor de dezvoltare durabilă necesită soluții colaborative, holistice, care implică diferite departamente, ministere, sectoare și întregul lanț de aprovizionare cu alimente. Acest lucru oferă oportunități excelente pentru poziția de lider a UE la nivel continental.

5.10. O politică alimentară globală ar trebui să reunească diferite abordări în vederea punerii în aplicare a obiectivelor de dezvoltare durabilă și ar trebui să includă guvernarea pe mai multe niveluri și guvernarea multisectorială existente pentru a realiza un proces de elaborare a politicilor și mai integrat. În prezent, Europa își definește pozițiile privind diferiții piloni ai sistemului alimentar, și anume:

- agricultura [o PAC reformată ⁽²⁴⁾, accelerarea dezvoltării unor modele de producție sustenabile, reînnoirea generațiilor, venituri viabile pentru fermieri, bunuri publice pentru bani publici, bunăstarea animalelor];
- o dezvoltare teritorială echilibrată/dezvoltare rurală [Cork 2.0 ⁽²⁵⁾];
- procesarea durabilă (reformularea produsului);
- economia circulară ⁽²⁶⁾ (deșeuri alimentare, eficiență energetică);
- un consum alimentar durabil (alegeri alimentare care protejează sănătatea și mediul, rolul de lider jucat de sectorul comerțului cu amănuntul);
- impactul social (distribuția echitabilă a salariilor și a veniturilor, protecția socială);

⁽²³⁾ Rezultatele studiului efectuat de Universitatea de Chimie și Tehnologie din Praga, 2015 <http://www.sehnalova.cz/soubory/rozdily-potravin/Prezentace.pdf>

⁽²⁴⁾ Cf. nota de subsol 1.

⁽²⁵⁾ Avizul CESE pe tema „De la Declarația de la Cork 2.0 la acțiuni concrete” (JO C 345, 13.10.2017, p. 37).

⁽²⁶⁾ Avizul CESE pe tema „Închiderea buclei – Un plan de acțiune al UE pentru economia circulară” (JO C 264, 20.7.2016, p. 98).

- impactul cultural (identitate regională/locală);
- sănătate, nutriție (regim alimentar mai sănătos/siguranță alimentară);
- protecția mediului [sol ⁽²⁷⁾], biodiversitate, calitatea apei/aerului];
- educație (educația școlară, valoarea alimentelor, modul de a găti, ce înseamnă alimentele bune);
- comerțul, inclusiv comerțul internațional [practici comerciale mai echitabile în lanțul de aprovizionare cu alimente ⁽²⁸⁾, suveranitatea alimentară];
- dezvoltare (coerența politicilor pentru dezvoltare).

5.11. Această nouă abordare globală ar trebui să fie dinamică și să implice părțile interesate din cadrul lanțului de aprovizionare cu alimente și societatea civilă în ansamblul său, asigurând o „democrație alimentară” responsabilă și transparentă.

5.12. Pentru a rezuma, o politică alimentară globală ar trebui: 1. să fie *durabilă* din punctul de vedere al mediului, din punct de vedere sociocultural și economic; 2. să fie *integrată* în sectoare și niveluri de guvernare; 3. să includă toate domeniile societății și 4. să consolideze condițiile de muncă echitabile la toate nivelurile.

6. Foaie de parcurs – Ce măsuri sunt necesare pentru a realiza o politică alimentară globală?

6.1. La fel cum fondatorii pieței comune din anii 1950 au considerat că produsele alimentare sunt esențiale pentru o Europă mai bună și mai pașnică, în prezent, șase decenii mai târziu, CESE subliniază necesitatea de a demara crearea unui sistem alimentar mai durabil pentru Europa. Presiunile sunt deja bine cunoscute și au fost evidențiate. Aceste aspecte trebuie și vor fi abordate la nivel local și la nivelul statelor membre. Cu toate acestea, este nevoie, de asemenea, de acțiuni transeuropene.

6.2. CESE sugerează înființarea unui grup operativ intersectorial și interinstituțional, care să implice diferite DG ale Comisiei și alte instituții ale UE, în vederea elaborării unui plan de acțiune privind durabilitatea produselor alimentare, pentru a ajuta UE să pună în aplicare obiectivele de dezvoltare durabilă legate de produsele alimentare. Planul de acțiune ar trebui elaborat printr-un proces participativ care să implice părțile interesate din cadrul lanțului de aprovizionare cu alimente, societatea civilă și cercetătorii.

6.3. CESE sesizează oportunitatea de a organiza și de a dezvolta un spațiu care să permită societății civile să se implice și să participe activ la acest proces, pornind de la impulsul creat de audierile experților CESE pe această temă.

6.4. JRC, DG Cercetare și agențiile de cercetare din statele membre sunt invitate să elaboreze un „tablou de bord al UE privind alimentele durabile”, pentru a încuraja și a monitoriza progresele realizate în vederea atingerii obiectivelor stabilite. O combinație de indicatori noi și vechi va fi necesară pentru a încorpora și a traduce obiectivele de dezvoltare durabile legate de alimente și alte obiective internaționale (cum ar fi emisiile de gaze cu efect de seră) în domeniile europene.

6.5. Comisia, Parlamentul și Consiliul sunt invitate să analizeze fezabilitatea creării unei DG consacrat domeniului alimentar, care ar îmbunătăți coordonarea sarcinilor și a responsabilităților privind toate politicile alimentare, de la metodologii comune privind analiza ciclului de viață, până la volumele mari de date privind produsele alimentare și alimentația durabilă. Această nouă DG ar oferi cadrul necesar pentru a acorda prioritate produselor alimentare și ar reprezenta sursa de reglementare, de legislație și de aplicare, după caz.

6.6. Ar trebui creat un nou consiliu european pentru politica alimentară. Unele state membre dispun deja de astfel de organisme (de exemplu în Țările de Jos și Laboratorul de politici alimentare nordice). Acestea ar oferi recomandări cu privire la tranzițiile pe care știința le sugerează ca fiind necesare în vederea îndeplinirii ODD și a cerințelor Acordului de la Paris privind schimbările climatice.

⁽²⁷⁾ Avizul pe tema „Utilizarea terenurilor pentru producția durabilă de alimente și serviciile ecosistemice” (adoptat la 18.10.2017, încă nepublicat în JO).

⁽²⁸⁾ Cf. nota de subsol 12.

6.7. Tranziția la sisteme alimentare europene durabile presupune o mai bună integrare a consilierii în domeniul sănătății, al alimentației, al mediului și al economiei. CESE sprijină elaborarea unor orientări ale UE privind regimurile alimentare, bazându-se pe inițiativele Germaniei, Țărilor de Jos, Suediei și Franței, pentru a oferi consumatorilor și industriei orientări mai clare cu privire la modul de echilibrare a alimentației bune cu un impact redus asupra mediului și pentru a preveni afirmațiile false legate de mediu și de sănătate, ținând seama de preferințele culturale. Acest lucru ar trebui să se reflecte într-un nou sistem inteligent de etichetare durabilă a produselor alimentare.

Bruxelles, 6 decembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Rolul esențial al comerțului și investițiilor în realizarea și punerea în aplicare a obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD)”

(aviz din proprie inițiativă)

(2018/C 129/05)

Raportor: **Jonathan PEEL (UK-I)**

Coraportor: **Christophe QUAREZ (FR-II)**

Decizia Adunării Plenare	26.1.2017
Temei juridic	Articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	REX
Data adoptării în secțiune	7.11.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	7.12.2017
Sesiunea plenară nr.	530
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	163/0/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. În prezent, punerea în aplicare și realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) este considerată o prioritate de vârf la nivel mondial. Menținerea acestei dinamici în continuare este esențială pentru respectarea termenului-limită din 2030.

1.1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) consideră că, împreună cu Acordul de la Paris (COP 21) ⁽¹⁾, ODD vor modifica fundamental agenda comerțului mondial, în special în cazul comerțului cu produse industriale și agricole. Necesitatea de a pune în aplicare aceste acorduri esențiale trebuie să se afle în centrul tuturor viitoarelor negocieri comerciale ale UE.

1.2. UE se află într-o poziție unică pentru a promova realizarea ODD. Ea se bucură de credibilitatea necesară pentru a reprezenta cu adevărat un liant între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare. Este nevoie să se acorde o mai mare prioritate dezvoltării politicilor prezentate în comunicarea Comisiei intitulată „Următorii pași” ⁽²⁾ și să se concentreze mai bine eforturile asupra integrării complete a ODD „în cadrul politic european și în prioritățile actuale ale Comisiei”, inclusiv împreună cu statele membre, atunci când este necesar.

1.2.1. CESE recunoaște că UE este obligată să procedeze astfel în temeiul Tratatului de la Lisabona ⁽³⁾. Ar trebui să existe o sinergie strânsă între promovarea și punerea în aplicare a ODD și promovarea valorilor europene la nivel mondial.

1.3. Comerțul a fost menționat o singură dată în obiectivele de dezvoltare ale mileniului (ODM) ⁽⁴⁾, însă în ODD există nouă mențiuni specifice la comerț. Pe lângă măsurile directe pentru realizarea ODD, solicităm UE să includă comerțul și investițiile „favorabile ODD”. Există multe moduri în care comerțul și investițiile pot aduce o contribuție pozitivă, deși uneori indirectă, la acestea.

1.4. **ODD 17** (Revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă) urmărește în mod specific să creeze „un sistem comercial multilateral universal, bazat pe reguli, deschis, nediscriminatoriu și echitabil în cadrul OMC”. UE pune de multă vreme accentul pe multilateralism și pe rolul-cheie al OMC, iar acum trebuie să continue să ia măsuri active pentru a sprijini această poziție.

⁽¹⁾ Conferința de la Paris a părților la Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice (CCONUSC COP 21).

⁽²⁾ COM(2016) 739 final.

⁽³⁾ Articolul 21 alineatul (3) din TFUE.

⁽⁴⁾ ODM 8, Crearea unui parteneriat global pentru dezvoltare.

1.5. CESE remarcă faptul că, întrucât ODD nu au un caracter obligatoriu și nu dispun de niciun mecanism de soluționare a litigiilor, UE trebuie să lucreze prin propriile sale politici și activități pentru a promova realizarea lor.

1.5.1. Salutăm intenția UE de a oferi actualizări anuale, însă rămânem preocupați de faptul că Uniunea pare adesea interesată mai degrabă de a arăta în ce măsură politicile sale existente coincid și se suprapun cu obiectivele ODD, decât de a maximiza sinergiile printr-o definire mai precisă a acestor politici și activități și prin adaptarea lor în consecință. O concentrare sporită a acțiunii UE asupra realizării ODD ar duce la rezultate mai bune.

1.5.2. Există o serie de domenii politice principale în care credem că Uniunea Europeană trebuie să intervină pentru a asigura sinergia deplină cu ODD. Printre acestea se numără reînnoirea Acordului de la Cotonou (Acordul de parteneriat între membrii grupului statelor din Africa, Caraibe și Pacific, pe de o parte, și Comunitatea Europeană și statele membre ale acesteia, pe de altă parte), precum și interacțiunea mai largă a UE cu regiunile respective. Tot aici ar trebui să se înscrie în mod specific atât acțiuni punctuale de consolidare a capacităților, cu scopul de a sprijini și a contribui la punerea în aplicare a acordului privind facilitarea comerțului, cât și strategia comună mai amplă a UE/statelor membre privind ajutorul pentru comerț. Aceasta este o contribuție fundamentală și o parte esențială a inițiativei de ajutor pentru comerț a OMC, menită să consolideze capacitatea țărilor în curs de dezvoltare de a valorifica oportunitățile oferite de acordurile comerciale. Prezentarea unei contribuții axate pe ODD în cadrul celei de a 6-a reexaminări globale a OMC privind ajutorul pentru comerț va avea o mare importanță.

1.5.3. Un sprijin mai specific ar trebui acordat și utilizării comerțului ca mijloc de a stimula atât integrarea regională, cât și ODD, în special în acele regiuni în care încă nu au fost încheiate acorduri de parteneriat economic, în pofida faptului că acest tip de acorduri încă nu și-au îndeplinit cu totul promisiunile inițiale.

1.5.4. De asemenea, UE ar trebui să încerce să dezvolte sinergii sporite între cele 27 de convenții de bază relevante pentru programul său SPG+ și ODD, în măsura în care competențele sale îi vor permite acest lucru.

1.6. În plus, Comitetul solicită UE să promoveze realizarea ODD, ori de câte ori este posibil, prin intermediul relațiilor sale bilaterale. Un prim exemplu în această privință este interacțiunea cu China referitoare la inițiativa „O centură, un drum”, în cadrul recente mese rotunde UE-China⁽⁵⁾ subliniindu-se faptul că punerea în aplicare a acestei inițiative „ar trebui să contribuie la realizarea Agendei 2030 a ONU și a obiectivelor sale de dezvoltare durabilă”.

1.7. CESE subliniază rolul esențial al comportamentului responsabil în afaceri în ce privește realizarea ODD. În acest sens, impactul sectorului privat va fi deopotrivă crucial și profund: Conferința Organizației Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare (UNCTAD) estimează⁽⁶⁾ că va fi nevoie de o sumă suplimentară de 2,5 mii de miliarde USD anual: se anticipează că sectorul privat va contribui cu o treime din această sumă suplimentară. Multe întreprinderi au deja propriile strategii privind ODD, dar toate trebuie să fie încurajate să își asume responsabilitatea pentru impactul lor asupra societății prin exercitarea diligenței necesare bazate pe riscuri. CESE subliniază că mobilizarea resurselor este facilitată și de politicile fiscale internaționale care sprijină investițiile în vederea punerii în aplicare a ODD⁽⁷⁾.

1.8. De asemenea, **ODD 17** prevede în mod expres că „reușita agendei pentru dezvoltare durabilă presupune parteneriate între guverne, sectorul privat și societatea civilă”. Prin urmare, CESE solicită ca toate mandatele viitoare pentru capitolele privind comerțul și dezvoltarea durabilă din negocierile privind încheierea unor acorduri comerciale sau de parteneriat ale UE să includă o clauză specială care să impună ambelor părți ale fiecărui mecanism de monitorizare al societății civile să colaboreze, pentru a promova ODD și pentru a monitoriza efectele acestor capitole.

1.8.1. Aceste capitole privind comerțul și dezvoltarea durabilă (mai ales întrucât ele acoperă ODD, Acordul de la Paris și respectarea convențiilor OIM) trebuie să beneficieze de o pondere egală cu cele care vizează aspecte comerciale, tehnice sau tarifare.

1.9. În cele din urmă, CESE reamintește UE de recomandarea sa anterioară⁽⁸⁾ privind realizarea unei evaluări complete a impactului referitoare la efectele probabile pe care punerea în aplicare a ODD și a Acordului de la Paris le va avea asupra politicii comerciale a UE, inclusiv asupra agriculturii. O politică bună începe cu o analiză bună.

⁽⁵⁾ Beijing, 29-30 iunie 2017 (punctul 25).

⁽⁶⁾ UNCTAD, Comunicat de presă, Geneva, 2014 – estimare repetată, de atunci, în mod regulat.

⁽⁷⁾ REX/487 – Avizul din proprie inițiativă al CESE pe tema „Parteneriatele de dezvoltare ale UE și provocările ce derivă din convențiile fiscale internaționale”; raportor: Alfred Gajdosik; coraportor: Thomas Wagnsonner (încă nepublicat în JO).

⁽⁸⁾ Avizul CESE pe tema „Comerț pentru toți – Către o politică comercială și de investiții mai responsabilă”; raportor: Jonathan Peel (JO C 264, 20.7.2016, p. 123)

2. Context: Obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD)

2.1. Punerea în aplicare a cuprinzătoarei „Agende 2030 pentru dezvoltare durabilă” a Organizației Națiunilor Unite, în special a elementului central al acesteia, ODD, va continua să reprezinte o prioritate majoră la nivel mondial până la termenul său limită. Cele 17 ODD sunt susținute de alte 169 de obiective specifice.

2.1.1. ODD au un caracter global, sunt universal aplicabile și interconectate, realizarea acestora fiind o responsabilitate comună a tuturor țărilor. Ele conduc deja la un nou mod de acțiune la nivel global, mai amplu, mai participativ și mai consultativ: peste 90 de țări au solicitat asistența altor țări, în special din UE, în vederea realizării ODD.

2.2. Importanța ODD a fost semnificativ sporită de Acordul de la Paris, care a intrat deja în vigoare. Între timp, s-a creat o mare incertitudine din cauza faptului că administrația SUA și-a anunțat intenția de se retrage din cadrul acordului și a potențialelor consecințe practice ale unei astfel de retrageri. Un astfel de scenariu deschide într-adevăr calea pentru ca UE să își asume poziția de lider în a asigura că atât ODD, cât și Acordul de la Paris rămân priorități de vârf, bazându-se pe interesul puternic pe care China și alte economii în creștere îl manifestă față de aceste acorduri. Până în prezent, multe economii emergente cu ritm de creștere rapid nu au dat încă semne că intenționează să depună eforturi semnificative pentru a ajuta alte state, care prezintă întârzieri și mai mari sub aspectul dezvoltării.

2.3. Comunicarea Comisiei din noiembrie 2016, intitulată „Următorii pași către un viitor european durabil – Acțiunea europeană pentru durabilitate” și-a propus să integreze ODD pe deplin „în cadrul politic european și în prioritățile actuale ale Comisiei”, întrucât acest lucru reprezintă, într-adevăr, o obligație în temeiul Tratatului de la Lisabona⁽⁹⁾. Această inițiativă, la care se lucrează la ora actuală, a fost salută de Comitet în avizul său privind *rolul agriculturii în negocierile comerciale*⁽¹⁰⁾, care a recomandat, de asemenea, ca UE să efectueze o evaluare completă a impactului referitoare la efectele probabile ale ODD asupra politicii comerciale a UE.

2.3.1. Comunicarea afirma că ODD „vor reprezenta o dimensiune transversală” a punerii în aplicare a strategiei globale a UE. Ea sublinia că UE a avut „un rol major în configurarea” acestei agende. Ar trebui să existe o sinergie strânsă între promovarea și punerea în aplicare a ODD și promovarea valorilor europene la nivel mondial, deși ODD nu promovează în mod direct buna guvernare și statul de drept.

2.4. ODD și Acordul de la Paris modifică fundamental agenda comerțului mondial, în special în cazul comerțului cu produse industriale și agricole. Necesitatea de a pune în aplicare aceste acorduri va trebui să se afle de acum înainte în centrul tuturor negocierilor comerciale ale UE.

2.4.1. UE are credibilitatea necesară pentru a reprezenta cu adevărat un liant între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare. Anterior, CESE⁽¹¹⁾ a subliniat că UE se află într-o poziție unică pentru a determina progrese în această agendă:

- se bucură de prestigiul unuia dintre cei mai mari exportatori și importatori de produse agricole din lume;
- nu mai este percepută ca având o atitudine preponderent defensivă în agricultură;
- a dovedit un interes susținut în comerț și dezvoltare; și,
- mai presus de toate, a demonstrat în cadrul conferinței ministeriale a OMC de la Nairobi, din 2015, că are capacitatea de a genera un mod de gândire inovator și echilibrat.

3. ODD: un rol major pentru comerț și investiții

3.1. La 1 mai, Fundația ONU⁽¹²⁾ a scris pe Twitter: „Asigurarea unei educații, sănătăți și guvernări adecvate pentru toți scade probabilitatea conflictelor. @UN are 17 #GlobalGoals pentru a face acest lucru. <http://bit.ly/UN2030>”. Acestea sunt cerințe fundamentale dacă se dorește ca ODD să fie realizate, în timp ce războiul și corupția rămân obstacolele cele mai serioase din calea îndeplinirii lor.

⁽⁹⁾ Articolul 21 alineatul (3) din TFUE.

⁽¹⁰⁾ Avizul din proprie inițiativă al CESE pe tema „Rolul agriculturii în negocierile comerciale multilaterale, bilaterale și regionale în lumina conferinței ministeriale a OMC de la Nairobi”; raportor: Jonathan Peel (JO C 173, 31.5.2017, p. 20).

⁽¹¹⁾ Idem.

⁽¹²⁾ @UNFoundation.

3.2. Cu toate acestea, comerțul și investițiile trebuie să joace un rol foarte important dacă se dorește ca ODD să fie realizate. Comerțul a fost menționat o singură dată în ODM, însă a fost menționat de nouă ori în ODD. Site-ul OMC atrage în mod special atenția asupra **ODD 2** (Eradicarea foametei, garantarea securității alimentare, îmbunătățirea alimentației și promovarea agriculturii durabile), **3** (Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la toate vârstele), **8** (Promovarea unei creșteri economice susținute, favorabile incluziunii și durabile, a ocupării forței de muncă depline și productive, precum și a muncii decente pentru toți), **10** (Reducerea inegalităților existente la nivelul țărilor și între acestea), **14** (Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă) și **17** (Revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă). La acestea ar trebui să se adauge ODD 7 (Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, din surse sigure, durabile și moderne) și **9** (Construirea unei infrastructuri reziliente, promovarea industrializării durabile și favorabile incluziunii și încurajarea inovării). Ele trebuie să fie, de asemenea, în deplină sinergie cu alte acțiuni relevante, în special în materie de dezvoltare.

3.2.1. Comerțul cu agricultura va juca, de asemenea, un rol-cheie în realizarea celor mai multe ODD, în special **ODD 12** (Asigurarea unor modele de consum și de producție durabile) și **15** (Protejarea, refacerea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării și stoparea degradării solurilor și refacerea acestora, precum și combaterea declinului biodiversității), precum și **1** (Eradicarea sărăciei sub toate formele sale peste tot în lume), **13** (Întreprinderea unor acțiuni concrete pentru combaterea schimbărilor climatice și a efectelor acestora) și **5** (Realizarea egalității de gen și emanciparea tuturor femeilor și fetelor).

3.2.2. Spre deosebire de ODM, ODD identifică în mod precis „mijloacele de punere în aplicare” prin cele 169 de obiective stabilite în mod specific. Un număr atât de mare de obiective îngreunează stabilirea priorităților sau obținerea de sprijin. În pofida acestui fapt, un aspect-cheie trebuie să fie acela de a garanta că ele își păstrează caracterul incluziv și că niciun sector al societății nu este lăsat în urmă.

3.3. CESE este îngrijorat de faptul că nu au fost definite în mod eficace suficiente măsuri/politici și că lacunele esențiale care urmează să fie soluționate nu au fost nici ele identificate în întregime până în prezent.

3.3.1. Va fi esențial să se analizeze în detaliu contribuția pe care comerțul, în sine, o poate aduce. Pe lângă acțiunea directă, ar trebui să fie incluse comerțul și investițiile „favorabile ODD”, care utilizează de exemplu, tehnologii curate. Există multe moduri în care comerțul și investițiile pot aduce o contribuție pozitivă, deși indirectă, chiar dacă aceasta nu poate fi mereu principala forță motrice pentru realizarea ODD și nici nu poate oferi o abordare sistematică.

3.4. Prin definiție, comerțul ar trebui să fie durabil, deși în realitate lucrurile nu stau mereu astfel, în special atunci când comerțul este apreciat în raport cu criteriile actuale de sustenabilitate, inclusiv amprente de carbon. În trecut, în Europa se comercializau alimentele și produsele pe care o regiune nu le putea produce singură⁽¹³⁾. Alți doi factori erau importanți – abilitățile de prelucrare esențiale, fundamentale, dezvoltate pe parcursul unei perioade lungi, și ușurința transportului. Accesul la apă era deosebit de important, întrucât transportul terestru era cu mult mai costisitor și mai nesigur.

3.4.1. Acești factori rămân importanți. Politicile de substituție a importului au eșuat în mod regulat. Încrederea internațională în comerț este fundamentală pentru reducerea la minimum sau evitarea obstacolelor inutile în calea comerțului. Pentru aceasta, este esențial un sistem comercial global, susținut de un sistem internațional de legiferare și de soluționare a litigiilor. În această privință, rolul OMC rămâne crucial, în pofida potențialelor obstacole din partea administrației SUA.

3.4.2. Într-adevăr, un obiectiv specific al **ODD 17** este „să promoveze un sistem comercial multilateral universal, bazat pe reguli, deschis, nediscriminatoriu și echitabil în cadrul OMC”: prin urmare, OMC are sarcina de a juca un rol esențial. UE trebuie să continue să încurajeze și să susțină acest lucru.

3.4.3. Declarația ministerială a OMC de la Nairobi a precizat că comerțul internațional poate juca un rol în realizarea unei creșteri durabile, robuste și echilibrate pentru toți⁽¹⁴⁾, subliniind că acest lucru ar fi mult mai greu fără un mecanism comercial multilateral eficient. Ea a subliniat, de asemenea, importanța inițiativei OMC privind ajutorul pentru comerț, care ar trebui să joace un rol esențial în atingerea multor ODD.

⁽¹³⁾ Nordul oferea lână, blănuri, lemn și cereale, iar Sudul oferea țesături din bumbac, ulei de măsline, plută, vinuri, alimente și fructe.

⁽¹⁴⁾ https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc10_e/mindecision_e.htm.

3.4.4. Angajamentul OMC de a elimina subvențiile la export pentru exporturile agricole, asumat la Nairobi, îndeplinește un obiectiv-cheie stabilit pentru **ODD 2** (Eradicarea foametei). Negocierile actuale ale OMC privind subvențiile în domeniul pescuitului sunt relevante pentru obiectivul **ODD 14** (Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă) de a le interzice până în 2020 pe cele care contribuie la capacitatea de pescuit excedentară și la pescuitul excesiv. Așteptăm ca viitoarea reuniune ministerială a OMC de la Buenos Aires să ducă la încheierea un astfel de acord.

3.4.5. Începând din 1947, mai întâi GATT, iar acum OMC au urmărit eliminarea obstacolelor. Pe lângă produse alimentare, produse agricole, textile, îmbrăcăminte, încălțăminte și ceramică, accentul s-a deplasat la ora actuală de la eliminarea tarifelor la gestionarea barierelor netarifare. Așa cum a afirmat CESE cu un prilej anterior ⁽¹⁵⁾, „comerțul ajută la reglarea dezechilibrelor de cerere și ofertă, poate îmbunătăți considerabil securitatea alimentară și alimentația prin creșterea disponibilității alimentelor, poate promova utilizarea eficientă a resurselor și poate spori investițiile, oportunitățile de piață și creșterea economică, generând astfel locuri de muncă, venituri și prosperitate în zonele rurale”.

3.5. Pe măsură ce veniturile globale cresc, crește și cererea pentru o varietate fără precedent de alimente și bunuri de consum. Printre acestea se numără produsele din bumbac, cerealele și carnea de vită, a căror producție necesită o cantitate considerabilă de apă – iar apa, în multe locuri, este un bun rar. Utilizarea durabilă a apei și a solului (și evitarea poluării aerului) sunt esențiale pentru realizarea multor ODD. Raționalizarea producției va deveni din ce în ce mai mult o problemă-cheie: de exemplu, Uzbekistan (care nu este încă membru al OMC) se bazează foarte mult pe producția de bumbac, dar este o țară aridă, iar bumbacul este o cultură care are nevoie de foarte multă apă și care necesită, de asemenea, utilizarea unei cantități semnificative de pesticide.

3.6. Acordul privind facilitarea comerțului, care a intrat în vigoare la începutul anului 2017, ar trebui inclusiv să sporească în mod semnificativ durabilitatea comerțului internațional prin eliminarea întârzierilor și a blocajelor inutile la frontiere. Consolidarea capacităților constituie un rol-cheie pentru UE în acest sens.

3.7. Impactul comerțului și al investițiilor asupra schimbărilor climatice este semnificativ. Negocierile pentru Acordul plurilateral privind bunurile de mediu par să reprezinte un pas important către integrarea schimbărilor climatice în politica comercială multilaterală, dar este în continuare nevoie de măsuri multilaterale suplimentare pentru a spori coerența.

3.8. Rolul investițiilor în realizarea ODD este fundamental, în special în Africa, și prin contribuția la asigurarea unei infrastructuri suficiente (**ODD 9**), a unor instalații suficiente de transformare secundară și prin creșterea capacității de a aduce produsele obținute în nodurile de transport și pe piață.

3.8.1. Astfel cum se afirmă în avizul Comitetului privind *acordurile de investiții autonome* ⁽¹⁶⁾, „un domeniu-cheie [...] pentru părțile unui acord de investiții îl va reprezenta facilitarea investițiilor, prin asigurarea infrastructurii durabile necesare. Guvernele sunt responsabile pentru asigurarea unei baze de reglementare ferme pentru infrastructură, [...] fie asigurării unor rețele eficiente și eficace pentru energie, apă și transporturi, ca rezultat al unui efort de bază sistematic. Rețelele de energie și apă au nevoie de proiectare complexă și ar putea necesita un deceniu sau mai mult pentru a ajunge să funcționeze la capacitate.”

4. Rolul UE și aria sa de competență

4.1. Astfel cum s-a menționat, Comunicarea Comisiei intitulată „Următorii pași” își propune să integreze pe deplin ODD „în cadrul politic european și în prioritățile actuale ale Comisiei”.

4.1.1. În comunicarea sa din 2006, pe tema „O Europă competitivă într-o economie globalizată”, Comisia a afirmat că este esențial să se asigure că beneficiile liberalizării comerțului „sunt transmise cetățenilor. Așa cum urmărim dreptatea socială și coeziunea pe plan intern, tot așa ar trebui să încercăm să ne promovăm valorile, inclusiv standardele sociale și de mediu și diversitatea culturală, în întreaga lume” ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁵⁾ A se vedea nota de subsol 9, idem.

⁽¹⁶⁾ Avizul CESE pe tema „Rolul dezvoltării durabile și implicarea societății civile în acordurile de investiții autonome ale UE cu țările terțe”; raportor: Jonathan Peel (JO C 268, 14.8.2015, p. 19).

⁽¹⁷⁾ COM(2006) 567 final, 4 octombrie 2006, punctul 3 alineatul (1) litera (iii).

4.1.2. Tratatul de la Lisabona ⁽¹⁸⁾ impune ca toate activitățile UE în materie de comerț, dezvoltare și acțiune externă mai extinsă să fie coordonate. Ne-am exprimat deja dezamăgirea ⁽¹⁹⁾ că ODD au fost abia menționate în Comunicarea Comisiei intitulată „Comerț pentru toți” ⁽²⁰⁾, publicată la scurt timp după adoptarea lor de către ONU. În punerea în aplicare a strategiei sale privind comerțul pentru toți, UE trebuie să fie cu precădere atentă pentru a se asigura că viitoarele sale acorduri comerciale și de parteneriat respectă standardele fundamentale ale OIM și angajamentele COP 21 și că asigură protecția consumatorilor.

4.1.3. Cu toate acestea, după cum a demonstrat recenta hotărâre a CJUE ⁽²¹⁾ privind Acordul de liber schimb (ALS) UE-Singapore, competența UE în materie de investiții este limitată, în timp ce competența sa în materie de comerț este deplină.

4.2. ODD în sine nu au un caracter obligatoriu din punct de vedere juridic și nici nu sunt susținute de un mecanism de soluționare a litigiilor. Succesul se va baza pe politicile și programele proprii de dezvoltare durabilă ale țărilor. ONU subliniază că este nevoie de parteneriate între guverne, sectorul privat și societatea civilă. Site-ul său internet ⁽²²⁾ enumeră chiar acțiuni de realizat de persoanele fizice.

4.3. UE trebuie să continue să își analizeze propriile politici și activități pentru a stabili cum poate contribui cel mai bine la realizarea ODD, nu în ultimul rând prin comerț. Suntem îngrijorați de faptul că UE apare adesea mai degrabă gata de a arăta în ce măsură politicile sale existente coincid și se suprapun cu obiectivele ODD, decât de a-și adapta politicile existente pentru a maximiza sinergiile. De asemenea, încă nu suntem convinși că Comisia a elaborat o abordare complet transversală a ODD în ceea ce privește aspectele-cheie. O concentrare sporită a acțiunii UE asupra realizării ODD, inclusiv în contextul politicii comerciale, ar duce la rezultate mai bune.

4.3.1. Astfel de domenii ar trebui să includă reînnoirea preconizată a Acordului de la Cotonou (Acordul de parteneriat între membrii grupului statelor din Africa, Caraibe și Pacific, pe de o parte, și Comunitatea Europeană și statele membre ale acesteia, pe de altă parte), precum și interacțiunea mai amplă a UE cu regiunile respective. Pe lângă acțiunile punctuale de consolidare a capacităților, pentru a susține acordul privind facilitarea comerțului, aceste măsuri ar trebui să sprijine și orice revizuire în curs a strategiei comune a UE/statelor membre privind ajutorul pentru comerț ⁽²³⁾, aceasta fiind un element esențial al inițiativei OMC privind ajutorul pentru comerț. Conceput pentru a consolida capacitatea țărilor în curs de dezvoltare de a valorifica oportunitățile oferite de acordurile comerciale, acest demers va juca la rândul său un rol crucial în procesul de ducere la îndeplinire a numeroase ODD.

4.3.2. Un sprijin mai specific ar trebui, de asemenea, acordat utilizării comerțului ca mijloc de a susține atât integrarea regională, cât și ODD, în special în acele regiuni în care încă nu au fost încheiate acorduri de parteneriat economic, cu toate că regretăm și faptul că aceste acorduri încă nu și-au concretizat încă pe deplin promisiunile inițiale.

4.3.3. În măsura în care competențele sale îi permit acest lucru, UE ar trebui, de asemenea, să încerce să dezvolte sinergii sporite între ODD și cele 27 de convenții obligatorii în domeniul mediului și ale OIM, relevante pentru programul său SPG+ (precum și cerințele pentru programul ABE pentru țările cel mai puțin dezvoltate).

4.3.4. Declarația finală din iulie 2015 a celei de a 14-a reuniuni a grupurilor de interese economice și sociale ACP-UE de la Yaounde ⁽²⁴⁾ afirmă că trebuie să se pună în joc toate resursele financiare disponibile pentru a realiza ODD, într-un cadru de guvernare fiscală solidă și transparentă, inclusiv în sectorul privat.

4.4. De asemenea, Comitetul consideră că UE ar trebui să promoveze realizarea ODD, ori de câte ori este posibil, prin intermediul relațiilor sale bilaterale. Un prim exemplu în această privință este interacțiunea cu China referitoare la inițiativa „O centură, un drum”, în cadrul recente mese rotunde UE-China ⁽²⁵⁾ subliniindu-se faptul că punerea în aplicare a acestei inițiative „ar trebui să contribuie la realizarea [...] obiectivelor de dezvoltare durabilă și la implementarea Acordului de la Paris privind schimbările climatice”. Acesta a oglindit recentele comentarii similare ale secretarului general al ONU.

⁽¹⁸⁾ Articolul 3 alineatul (5).

⁽¹⁹⁾ Avizul CESE pe tema „Comerț pentru toți – Către o politică comercială și de investiții mai responsabilă”; raportor: Jonathan Peel (JO C 264, 20.7.2016, p. 123)

⁽²⁰⁾ COM(2015) 497 final.

⁽²¹⁾ Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Comunicatul de presă nr. 52/17.

⁽²²⁾ <http://www.un.org/sustainabledevelopment/takeaction>

⁽²³⁾ Recunoscându-se, în același timp, contribuția record a UE în acest sens, în valoare de 12 miliarde EUR în 2014.

⁽²⁴⁾ Conform mandatului acordat de Acordul de la Cotonou.

⁽²⁵⁾ A se vedea nota de subsol 5.

4.4.1. Cu toate acestea, CESE își reiterează convingerea fermă cu privire la importanța respectării de către China și de către alte țări a convențiilor Organizației Internaționale a Muncii (OIM).

4.5. De asemenea, CESE consideră că UE trebuie să includă Strategia Europa 2020 în obiectivele comune ale ODD, în scopul de a crea condițiile pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii.

4.6. În avizul său pe tema „Dezvoltarea durabilă: o privire de ansamblu asupra politicilor interne și externe ale UE”⁽²⁶⁾, CESE a declarat: „Agenda 2030 a ONU ar trebui să devină un discurs pozitiv, proactiv și transformator pentru Europa, iar acest proces ar trebui să fie caracterizat printr-o acțiune determinată și printr-o voință politică puternică de a construi o Uniune Europeană durabilă, prin adoptarea de către economiile noastre a unei abordări axate pe reziliență și competitivitate, eficiență din punctul de vedere al utilizării resurselor, emisii scăzute de dioxid de carbon și pe dezvoltarea bazată pe incluziune socială. Acest discurs orientat către viitor ar ajuta, de asemenea, la depășirea lipsei de încredere fără precedent a cetățenilor UE în proiectul european și, în special, la câștigarea sprijinului tinerilor pentru această cauză. Astfel, UE ar trebui să utilizeze Agenda 2030 a ONU pentru a le prezenta tinerilor o nouă viziune asupra Europei: contractul social al secolului XXI”.

5. Rolul sectorului privat

5.1. UNCTAD estimează că⁽²⁷⁾, pentru a realiza cele 17 ODD (și cele 169 de obiective specifice ale acestora), o sumă suplimentară de 2,5 mii de miliarde USD va trebui să fie procurată *anual*. Se anticipează că cel puțin o treime din aceasta va fi furnizată de sectorul privat, al cărui rol este evidențiat în ODD 17, împreună cu cel al societății civile.

5.2. Cea mai mare parte din această sumă va proveni din creșterea comerțului și a investițiilor, în special din necesitatea de a construi orașe și, ulterior, infrastructură, școli, spitale și drumuri. Acest lucru este deja implicat în inițiativa „O centură, un drum” a Chinei.

5.3. Astfel cum s-a menționat, construirea infrastructurii, în special în Africa, va fi deosebit de importantă. Comerțul intern în Africa are un nivel scăzut; acesta reprezintă între 10 % și 15 % din totalul comerțului african. Astfel cum a afirmat deja CESE, „îmbunătățirea capacității țărilor africane de a-și intensifica comerțul cu produse agricole, corelată cu ODD referitoare la infrastructură, integrarea regională și consolidarea piețelor interne, inclusiv prin creșterea procesării secundare, va fi esențială pentru a permite Africii să participe cu succes la comerțul agricol, precum și pentru a spori securitatea alimentară”⁽²⁸⁾.

5.4. CESE a declarat că „mediul de reglementare trebuie de asemenea să fie planificat pe termen lung. În aceeași măsură, și întreprinderile trebuie să facă planuri pe termen lung, dacă doresc ca investițiile lor să aibă succes. Eșecul unuia din parteneri nu avantajează pe nimeni”. Actorii puternici, guvernamentali și din sectorul privat, trebuie să dezvolte noi sinergii și să învețe noi forme de implicare. Contribuția societății civile ar trebui să aibă și aici un rol-cheie, în special la nivelul partenerilor sociali⁽²⁹⁾.

5.5. Gestionarea eficientă a lanțului valoric global și a lanțului de aprovizionare global va fi esențială, așa cum a subliniat CESE în avizul său privind *munca decentă în lanțurile de aprovizionare globale*⁽³⁰⁾. Lanțurile valorice globale acoperă toată activitatea, de la concepția unui produs până la consumatorul final. Un lanț de aprovizionare global face parte dintr-un lanț valoric global dedicat aprovizionării, dar nu concepției sau distribuției.

5.5.1. Scopul este acela „de a pune în aplicare o politică treptată, coerentă și durabilă de gestionare responsabilă a lanțurilor de aprovizionare” și „promovarea unor abordări practice și adecvate, bazate pe risc, care vor lua în considerare natura specifică a lanțului valoric global și a lanțului de aprovizionare global (organizare liniară sau modulară, simplă sau complexă, scurtă sau lungă).”

5.5.2. Impactul sectorului privat va fi profund. Acesta poate fi un catalizator major pentru reînnoirea socială, economică și culturală, nu în ultimul rând prin promovarea și dezvoltarea competențelor-cheie și asigurarea unei diversificări sporite. Multe întreprinderi au deja propriile strategii privind ODD. Cu toate acestea, comportamentul responsabil în afaceri va avea un rol important în furnizarea unei contribuții la realizarea ODD, nu în ultimul rând prin încurajarea tuturor întreprinderilor să își asume responsabilitatea pentru impactul lor asupra societății. Acest lucru ar trebui să fie construit pe

⁽²⁶⁾ JO C 487, 28.12.2016, p. 41.

⁽²⁷⁾ UNCTAD Comunicat de presă, Geneva, 2014 – estimarea s-a repetat, de atunci, în mod regulat.

⁽²⁸⁾ A se vedea Avizul CESE pe tema „Rolul agriculturii în negocierile comerciale multilaterale, bilaterale și regionale în lumina conferinței ministeriale a OMC de la Nairobi”; ibidem, nota de subsol 9 (JO C 173, 31.5.2017, p. 20).

⁽²⁹⁾ A se vedea nota de subsol 15.

⁽³⁰⁾ JO C 303, 19.8.2016, p. 17.

exercitarea diligenței necesare bazate pe riscuri, în special în lanțurile valorice globale și lanțurile de aprovizionare globale, care acoperă efectele negative și riscurile și deopotrivă promovează în mod activ beneficiile, asigurându-se că niciun sector al societății nu este lăsat în urmă. La rândul său, acest lucru ar urma să stimuleze „autorizația de funcționare a întreprinderilor”, optimizând în același timp atât inovarea, cât și creșterea economică durabilă.

5.6. Asigurarea unei mai mari sinergii între ODD și sectorul privat va implica:

- promovarea responsabilității sociale a întreprinderilor (RSI), a standardului ISO 26000 și a dezvoltării de acorduri-cadru internaționale între marile întreprinderi multinaționale și organizațiile sindicale internaționale (în toate sectoarele, în special în sectoarele industriale);
- dezvoltarea ratingului nefinanciar al întreprinderilor (din punct de vedere social și ecologic) și încurajarea investițiilor responsabile din punct de vedere social;
- includerea responsabilității sociale și de mediu în lanțul valoric dintre contractant și subcontractant.

5.6.1. CESE consideră că orice acord comercial sau parteneriat viitor al UE ar trebui să încerce să includă promovarea principiilor și standardelor de conduită profesională responsabilă și să analizeze promovarea legislației naționale în acest domeniu, în special în raportarea extrafinanciară. Aceste acorduri sau parteneriate ar trebui să determine fiecare parte semnatară să încurajeze în mod activ respectarea de către întreprinderi a Orientărilor OCDE pentru întreprinderile multinaționale⁽³¹⁾ și a Pactului mondial al Organizației Națiunilor Unite, conform cărora dreptul la negociere colectivă trebuie să fie garantat, iar dialogul social trebuie să fie susținut.

5.6.2. În raportul său de informare pe tema „Responsabilitatea socială a întreprinderilor”⁽³²⁾, Comitetul a subliniat, de asemenea, importanța Principiilor directe ale ONU din 2011 privind afacerile și drepturile omului⁽³³⁾, ca un eveniment major în materie de responsabilitate a întreprinderilor, prin accentul pus pe drepturile omului în pilonul societal. Aceste principii sunt, în prezent, dezvoltate de ONU în perspectiva unui tratat cu caracter obligatoriu pentru corporațiile transnaționale și alte întreprinderi în ceea ce privește drepturile omului.

5.6.3. Printre alte avize relevante ale CESE se numără cele referitoare la rolul sectorului privat pentru dezvoltare⁽³⁴⁾ și la instituirea Garanției FEDD și a Fondului de garantare FEDD⁽³⁵⁾.

5.7. Realizarea **ODD 17** ar trebui să implice atât achizițiile publice, cât și colaborarea dintre guverne și sectorul privat. UE ar trebui să colaboreze îndeaproape atât cu UNCTAD, cât și cu CEE-ONU, care au promovat rolul parteneriatelor public-privat (PPP). Deși, în general, susține aceste parteneriate, CESE⁽³⁶⁾ a semnalat anumite preocupări, afirmând că parteneriatele public-privat „pot deveni un element esențial pentru punerea în practică a strategiilor de dezvoltare, cu condiția asigurării în prealabil a unui echilibru și a unei bune comunicări între părțile interesate”.

5.8. Comitetul a subliniat deja potențialul enorm al comerțului electronic pentru IMM-uri și alte întreprinderi mai specializate, permițându-le acestora și întreprinderilor locale să aibă acces pe piețe până acum inaccesibile. Deoarece IMM-urile sunt principalele motoare ale inovării, esențiale pentru menținerea și dezvoltarea durabilității, și creează 70-80 % din locurile de muncă, CESE solicită Comisiei să acorde o atenție deosebită sprijinirii acestor întreprinderi în vederea realizării ODD.

6. Rolul societății civile

6.1. **ODD 17** se referă în mod specific la rolul societății civile, afirmând că „reușita agendei pentru dezvoltare durabilă presupune parteneriate între guverne, sectorul privat și societatea civilă. Aceste parteneriate globale [...] sunt necesare la nivel global, regional și local”. Apoi, acesta face trimitere la „revizuirea și monitorizarea cadrelor”. Pentru prima dată în istoria ONU, ODD precizează că guvernele răspund în fața cetățenilor. Punerea în aplicare a ODD va avea nevoie de implicarea directă a societății civile, nu în ultimul rând pentru că aceasta ar trebui să încurajeze statul de drept și ar trebui să

⁽³¹⁾ Orientările OCDE privind întreprinderile multinaționale, 2011.

⁽³²⁾ Raport de informare al CESE pe tema „Responsabilitatea socială și societală a întreprinderilor”; raportor: Evelyne Pichenot.

⁽³³⁾ http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_En.pdf.

⁽³⁴⁾ Avizul CESE pe tema „Finanțarea dezvoltării – poziția societății civile”; raportor: Ivan Voleš (JO C 383, 17.11.2015, p. 49).

⁽³⁵⁾ Avizul CESE pe tema „Instituirea Garanției FEDD și a Fondului de garantare FEDD”; raportor: Jan Simons (JO C 173, 31.5.2017, p. 62).

⁽³⁶⁾ JO C 67, 6.3.2014, p. 1.

ajute la contracararea corupției. Atunci când societatea civilă se teme să aducă o contribuție, situația se inversează. Într-o societate deschisă, vocea sa este o forță puternică pentru schimbări interne majore, deschidere și pluralitate.

6.1.1. De la Acordul de liber schimb (ALS) UE-Coreea din 2011, toate acordurile comerciale și de parteneriat economic ale UE au vizat includerea unor capitole privind comerțul și dezvoltarea durabilă ⁽³⁷⁾ în mecanismele de monitorizare ale societății civile. Aceste capitole sunt în curs de revizuire. Ele trebuie să fie consolidate și, dacă este posibil, adaptate pentru a sprijini realizarea ODD. Viitoarele mandate de negociere ale UE trebuie să includă o trimitere specifică la ODD în capitolele privind comerțul și dezvoltarea durabilă.

6.2. Aceste mecanisme au un potențial major în promovarea valorilor UE, inclusiv a standardelor sociale și de mediu. Ele pot oferi rezultate concrete, reprezentând un canal important pentru cooperarea cu societatea civilă din țările partenere și responsabilizarea acesteia.

6.2.1. Aceste mecanisme comune ale societății civile trebuie să fie în măsură să intervină pentru a promova realizarea ODD și să ia măsuri împotriva evoluțiilor negative. Considerăm că aplicarea acestor capitole privind comerțul și dezvoltarea durabilă trebuie asigurată în același mod ca în cazul altor clauze comerciale. În acest sens, solicităm Comisiei Europene să negocieze în fiecare din acordurile viitoare măsuri care să permită monitorizarea completă a punerii în aplicare a acestor capitole, și, dacă este necesar, să acționeze în acest sens.

6.3. Comitetul salută, de asemenea, accentul pus pe importanța „economiei sociale în crearea de locuri de muncă și dezvoltarea durabilă”, în documentul intitulat „Un nou parteneriat mondial pentru eradicarea sărăciei și dezvoltare durabilă în perioada ulterioară anului 2015”, adoptat de Consiliu în mai 2015 ⁽³⁸⁾. Organizațiile economiei sociale au, de asemenea, potențialul de a fi actori-cheie în contribuția la realizarea ODD. În recentul său aviz privind *economia socială* ⁽³⁹⁾, CESE subliniază faptul că economia socială are o pondere însemnată în viața de zi cu zi și în activitatea de producție a unor mari regiuni din Africa, America și Asia, aducând o contribuție majoră, la nivel mondial, la îmbunătățirea condițiilor de viață și de lucru.

Bruxelles, 7 decembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

⁽³⁷⁾ Singura excepție fiind acordul de parteneriat economic cu Comunitatea de Dezvoltare a Africii Australe (SADC).

⁽³⁸⁾ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9241-2015-INIT/ro/pdf>

⁽³⁹⁾ Avizul din proprie inițiativă al CESE pe tema „Dimensiunea externă a economiei sociale”; raportor: Miguel Ángel Cabra De Luna (JO C 345, 13.10.2017, p. 58).

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Avantajele abordării bazate pe dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității (DLRC) pentru dezvoltarea locală și rurală integrată”**(aviz exploratoriu)**

(2018/C 129/06)

Raportor: **Roman HAKEN**

Sesizare	Președinția estonă a Consiliului, 08/08/2017
Temei juridic	Articolul 302 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
	Aviz exploratoriu
Decizia Biroului	19/09/2017
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	21/11/2017
Data adoptării în sesiunea plenară	07/12/2017
Sesiunea plenară nr.	530
Rezultatul votului	152/3/0
(voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. Uniunea Europeană este pe punctul de a iniția negocierile privind politicile post-2020. Comisia Europeană și statele membre încep să discute viitorul cadru financiar pentru fondurile structurale și de investiții europene (fondurile ESI).

1.2. Cum poate Uniunea Europeană să își consolideze legăturile cu statele membre și să recâștige încrederea cetățenilor săi ⁽¹⁾?

1.3. Răspunsul ar putea consta într-o abordare locală plasată sub responsabilitatea comunității (DLRC) implementată în mod corespunzător, care să permită dezvoltarea locală integrată și implicarea cetățenilor și a organizațiilor acestora de la nivel local. CESE este convins că DLRC ar putea avea numeroase avantaje ca instrument de dezvoltare locală europeană de succes.

Comitetul Economic și Social European:

1.4. recomandă elaborarea unei viziuni clare pentru punerea în aplicare obligatorie a fondurilor multiple privind DLRC în Uniunea Europeană, garantând că abordarea DLRC va fi aplicată pentru toate tipurile de teritorii: rurale (inclusiv cele periferice, muntoase și insulare), urbane și costiere;

1.5. îndeamnă Comisia Europeană să exploreze și să analizeze posibilitățile de a crea un fond de rezervă pentru DLRC la nivelul UE. Indiferent de acest aspect, Comisia Europeană trebuie să vegheze ca toate statele membre să dispună de un fond național de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității, cu contribuții din partea tuturor celor patru fonduri ESI (FEADR, FEDR, FSE și FEPAM);

1.6. recomandă definirea unui cadru armonizat pentru toate fondurile ESI și instituirea unor norme simple pentru punerea în aplicare a fondului DLRC la nivelul UE;

1.7. recunoaște că DLRC, care constituie o consolidare a metodei LEADER, oferă statelor membre o oportunitate unică de a-și dezvolta zonele într-un mod mai incluziv, mai durabil și mai integrat, în parteneriat cu părțile interesate de la nivelul local. Pentru a se obține un impact mai mare, trebuie să se pună la dispoziție mijloace financiare suficiente pentru punerea

⁽¹⁾ În conformitate cu prioritatea 10: O Uniune a schimbării democratice.

în aplicare a DLRC în perioada de programare 2021-2027. În acest scop, îndemnăm Comisia Europeană să stabilească o cerință obligatorie pentru ca statele membre să aloce cel puțin 15 % din bugetul fiecărui fond ESI pentru fondul DLRC, care, la rândul său, trebuie sprijinit prin resurse naționale suficiente;

1.8. recomandă evitarea oricărei întreruperi între perioadele de programare și lansarea în condiții mai bune a perioadei de programare 2021-2027;

1.9. constată că un cadru juridic complicat și procedurile de lungă durată au condus la creșterea semnificativă a sarcinii birocratice pentru toți actorii DLRC. Pentru a obține eficiență în viitoarea punere în aplicare a DLRC cu fonduri multiple, CESE solicită o simplificare semnificativă a cadrului juridic pentru DLRC, a procedurilor de punere în aplicare și a modelului pentru perioada de programare 2021-2027. Noul context politic și economic ar trebui folosit pentru a reduce sarcinile birocratice și pentru a lansa un cadru simplu, care se concentrează pe oportunități și încredere. A fost creat, de exemplu, un sistem simplu pentru evoluția subvențiilor globale. În locul accentului pus pe prevenirea greșelilor, este nevoie de reglementări care să poată sprijini cu adevărat grupurile de acțiune locală (GAL), precum și beneficiarii de la nivel local (utilizatorii finali) în punerea în aplicare a propriilor strategii de dezvoltare locală și a proiectelor;

1.10. recomandă facilitarea unui dialog strâns între toți actorii DLRC la nivel european, național, regional și local în cadrul pregătirilor pentru următoarea perioadă de programare și pentru punerea în aplicare a unei abordări integrate, bazate pe fonduri multiple privind DLRC. Legăturile între UE, cetățeni și comunități trebuie intensificate;

1.11. recomandă o continuă consolidare a capacităților tuturor actorilor DLRC (autorități, grupuri de acțiune locală, rețele LEADER și rurale, agenții de plată etc.) în ceea ce privește DLRC bazată pe fonduri multiple;

1.12. recomandă valorificarea potențialului soluțiilor IT pentru a simplifica și automatiza culegerea datelor la nivel național și local. Cele mai bune practici în utilizarea acestor sisteme trebuie să fie difuzate între autoritățile de gestionare și grupurile de acțiune locală (cum se întâmplă, de exemplu, în Estonia). Sistemele informatice trebuie elaborate în condițiile includerii efective a tuturor părților interesate și concepute astfel încât să ajute la simplificarea per ansamblu a strategiei privind fondurile ESI;

1.13. recomandă utilizarea unei abordări participative, astfel încât strategiile de dezvoltare locală să fie conforme cu – respectiv adaptate la – condițiile locale în schimbare (coeziunea socială, migrația, clustere regionale, economia ecologică, schimbările climatice, soluțiile inteligente, tehnologia, etc.), pentru a beneficia de revoluția în domeniul noilor tehnologii și IT;

1.14. arată că principala valoare a grupurilor de acțiune locală, care sunt capabile și să selecteze proiecte bune, se leagă de rolul lor de facilitatori, inclusiv în cadrul cooperării interteritoriale și transnaționale. Grupurile de acțiune locală trebuie să fie mijlocitori activi și să lucreze la nivel intersectorial, implicând toate părțile interesate relevante din domeniile lor;

1.15. subliniază că este important ca realizările grupurilor de acțiune locală să fie vizibile, bine demonstrate și să existe o evaluare continuă a punerii în aplicare a strategiilor de dezvoltare locală, punând accentul nu atât pe mecanismele de verificare a eligibilității, cât mai ales pe garantarea rezultatelor, evaluarea performanței și impactul pe termen lung;

1.16. DLRC în zonele periurbane și urbane reprezintă viitoarele provocări ale UE în dezvoltarea locală. CESE recomandă ca datele referitoare la proiectele-pilot de succes să fie colectate, cu organizarea unor campanii de informare și motivare pentru utilizarea acestora la scară mai largă. Va fi nevoie de formare pentru actorii de la nivel local urban și pentru administrația publică. DLRC în zonele urbane poate fi utilizată ca instrument de punere în aplicare a Agendei urbane a UE și combinată cu programul URBACT.

2. Introducerea și punerea în aplicare a DLRC în statele membre: context

2.1. Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității reprezintă actualizarea metodei LEADER, cu o vechime de peste 26 de ani. Principala diferență vizează abordarea mai bine integrată și modelul de finanțare diversificat. Cu toate acestea, în prezent, unele grupuri de acțiune locală din zonele rurale au acces și la fonduri din Fondul european de dezvoltare regională, din Fondul social european și din Fondul european pentru pescuit. Începând cu perioada curentă de programare (2014-2020), utilizarea fondurilor multiple privind DLRC a fost extinsă la dimensiunea urbană.

2.2. În conformitate cu datele Comisiei Europene, 20 de state membre au adoptat abordarea bazată pe fonduri multiple în cadrul actualei perioade de programare (2014-2020): Austria, Bulgaria, Republica Cehă, Danemarca, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Ungaria, Italia, Letonia, Lituania, Polonia, Portugalia, România, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia și Regatul Unit. Opt țări (Belgia, Cipru, Croația, Estonia, Irlanda, Luxemburg, Malta și Țările de Jos) au decis să nu facă acest lucru pentru perioada curentă. Datorită negocierilor încununate de succes, contribuția celorlalte fonduri se apropie de 50 % în unele țări (Republica Cehă, Portugalia, Slovacia și Ungaria). Introducerea abordării bazate pe fonduri multiple necesită voință politică, o înțelegere a beneficiilor DLRC la nivel național și o bună colaborare între ministere. Scopul Comisiei Europene este acela de a înlătura barierele dintre fonduri și, astfel, de a stimula sinergia și coerența, atât la nivel local, cât și regional.

2.3. Abordarea LEADER a fost consolidată pentru perioada 2014-2020. Având în vedere rolul pe care îl au comunitățile locale în ceea ce privește contribuția la coeziunea teritorială și la obiectivele Strategiei Europa 2020, UE – cu sprijin puternic din partea Parlamentului European – a decis să faciliteze și să consolideze utilizarea DLRC pentru toate tipurile de teritorii (rurale, urbane, costiere) și pentru diversele tipuri de nevoi ale comunităților (în special sociale, culturale, de mediu și urbane). În perioada 2014-2020, inițiativele DLRC sunt eligibile pentru sprijin din partea tuturor fondurilor structurale și de investiții europene (ESI) (cu excepția Fondului de coeziune) și fac obiectul normelor comune prevăzute în Regulamentul privind dispozițiile comune (RDC), care reglementează aceste fonduri. Acest lucru asigură mai multă coerență și coordonare a finanțării UE și o mai mare eficiență a utilizării acesteia. Normele comune sunt completate de caracteristici specifice fondurilor (de exemplu, minimum 5 % din fondurile FEADR trebuie să urmeze abordarea bazată pe DLRC, în timp ce sprijinul pentru DLRC este opțional pentru celelalte fonduri). Cerința obligatorie de finanțare a garantat succesul punerii în aplicare a LEADER.

2.4. În această perioadă de programare, programul a fost însoțit de instrumentul ITI, care se concentrează pe zone mari (NUTS III, zone metropolitane, etc.) și pe macroproiecte. Societatea civilă organizată este mai puțin implicată în acest proces în comparație cu microprogramele DLRC ⁽²⁾.

2.5. DLRC se bazează pe trei elemente interconectate: grupurile de acțiune locală (reprezentantele intereselor socioeconomice locale publice și private), strategiile de dezvoltare locală integrată și teritoriile bine definite. Toate cele trei elemente fac obiectul unor cerințe specifice prevăzute în RDC – de exemplu, teritoriul vizat trebuie să aibă o populație cuprinsă între 10 000 și 150 000 de locuitori, iar strategiile trebuie să includă obiectivele urmărite, o analiză a nevoilor și a potențialului zonei, precum și planuri de acțiune și financiare.

2.6. CESE este surprins că programul LEADER a fost mai simplu și mai ușor de pus în practică în anii 1990 decât acum. În prezent există computere, internet, software și telefoane mobile, dar munca a devenit, de fapt, mai dificilă. Prin urmare, CESE își dorește o simplificare reală – în caz contrar, această nouă „tehnobirocrație” va distruge instrumentele de succes ale UE.

3. Principalele beneficii ale fondurilor multiple privind DLRC pentru punerea în aplicare a strategiilor de dezvoltare locală

3.1. Abordarea bazată pe fonduri multiple privind DLRC oferă statelor membre posibilitatea de a consolida capacitatea locală și regională de dezvoltare integrată. Practicile din statele membre au arătat că dezvoltarea locală integrată influențează un spectru larg de activități și că are un impact major asupra economiilor locale și asupra creării de locuri de muncă, în special în afara producției primare din agricultură.

3.2. În plus, dezvoltarea locală integrată are un efect extrem de benefic asupra incluziunii sociale, datorită implicării și participării diverselor părți interesate (diverse tipuri de actori, categorii de vârstă, genuri). Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității oferă posibilitatea de a implica părțile interesate locale și regionale într-o măsură mai mare decât a fost posibil prin LEADER, care a beneficiat doar de sprijin prin FEADR. Dezvoltarea regională capătă o relevanță sporită grație DLRC.

3.3. Politica de coeziune a UE vizează realizarea coeziunii teritoriale, care este și scopul abordării bazate pe DLRC. DLRC include toate tipurile de teritorii: rurale, urbane și costiere, diverse nevoi ale comunităților (sociale, culturale, de mediu și economice), precum și diverse mecanisme de finanțare (sunt implicate patru fonduri ESI). Posibilitatea de a recurge la DLRC în toate tipurile de teritorii contribuie la consolidarea coeziunii dintre zonele rurale, periurbane și urbane, contribuind astfel la depășirea sau eliminarea efectului de periferie.

⁽²⁾ Avizul CoR COTER VI/031 – „Investițiile teritoriale integrate – o provocare pentru politica de coeziune a UE după 2020”; raportor: Petr Osvald, nepublicat încă în JO).

3.4. Metodologia DLRC joacă un rol important în stimularea dezvoltării locale integrate datorită componentelor acesteia: abordare ascendentă, strategii de dezvoltare locală pe zone, parteneriate public-privat, inovație, o abordare integrată și multisectorială, colaborare în rețea și cooperare, precum și administrație descentralizată. Pentru a veni în sprijinul unei aplicări corecte a metodologiei DLRC, este nevoie de schimburi de informații, de activități de diseminare și de o vizibilitate sporită a metodei în sine și a beneficiilor acesteia.

3.5. Peste 26 de ani de experiență în punerea în aplicare a programului LEADER au demonstrat că metodologia LEADER/DLRC funcționează, că aceasta reprezintă un mod durabil și eficient de dezvoltare a teritoriilor și că are impact pe termen lung asupra dezvoltării locale. În prezent, DLRC și-a dezvoltat mai mult potențialul, cu o abordare mai integrată, care poate fi considerată chiar mai eficace, datorită modelului său divers de punere în aplicare.

3.6. Acest model divers de punere în aplicare a DLRC ajută statele membre și teritoriile locale să reducă riscurile și să sporească transparența.

3.7. CESE sprijină ferm procesul decizional ascendent, care garantează faptul că investițiile sunt în conformitate cu nevoile reale și cu potențialul zonelor locale. DLRC se dorește a fi chiar mai flexibilă, înglobând toate posibilele nevoi ale comunităților și permițând populației locale să aleagă aspectele cele mai relevante pentru strategia lor de dezvoltare locală.

3.8. Implicarea și consolidarea capacităților actorilor locali reprezintă unul dintre cele mai mari avantaje ale metodologiei DLRC. Dezvoltarea locală integrată reprezintă cel mai bun mod de a crea legături și sinergii între diversele părți interesate și chestiunile de dezvoltare locală.

3.9. CESE salută faptul că DLRC este un proces care implică participarea și formarea continuă a populației locale. Abordarea mai integrată a acesteia oferă comunităților locale mai multe oportunități de a-și spori capacitățile și cunoștințele. Legăturile rural-urban-costier înseamnă că părțile implicate pot învăța unele de la celelalte și pot găsi răspunsuri la provocări importante într-un mod mai favorabil incluziunii. Cooperarea, colaborarea în rețea și formarea continuă consolidează buna guvernare.

3.10. Importanța economiei verzi, a incluziunii sociale, a reducerii sărăciei, a aspectelor legate de migrație, a clusterelor regionale, a legăturilor rural-urban-costier, a soluțiilor inteligente și a tehnologiilor TI este în creștere în dezvoltarea locală. DLRC creează oportunități pentru ca toate tipurile diferite de teritorii (rurale, urbane și costiere) și comunități să lucreze împreună pentru abordarea acestor provocări. Abordarea DLRC cu fonduri multiple reprezintă un mecanism deosebit de eficient pentru sprijinirea conceptului de „sate inteligente”, prin consolidarea capacităților, investiții, sprijin pentru inovare și colaborare în rețea, precum și prin furnizarea de instrumente de finanțare inovatoare pentru îmbunătățirea serviciilor și a infrastructurii ⁽³⁾.

3.11. CESE speră că o coerență și o coordonare sporite ale finanțării UE vor ajuta actorii locali să elaboreze strategii multisectoriale sprijinite de o combinație a fondurilor și mai bine adaptate teritoriilor mixte (de exemplu, rural-urban-costier). În prezent, simplificarea strategiilor bazate pe fonduri multiple presupune desemnarea unui „fond principal”, prin care se acoperă toate costurile de gestionare la nivel național. Un regulament DLRC cu un set unificat de norme pentru toate fondurile ESI la nivelul UE ar fi și mai eficient în reducerea sarcinii birocratice.

3.12. CESE este convins că integrarea tuturor tipurilor de arii de intervenție ale celor patru fonduri ESI în vederea punerii în aplicare a strategiilor de dezvoltare locală creează numeroase avantaje pentru toate tipurile de grupuri de acțiune locală ⁽⁴⁾.

3.13. Acolo unde este pusă în aplicare, DLRC se dovedește o abordare ascendentă, ancorată în dimensiunea europeană, care poate contribui la compensarea unor tendințe antieuropene în comunitățile locale, contribuind la incluziunea socială și la o dezvoltare economică durabilă.

⁽³⁾ Avizele CESE „De la Declarația Cork 2.0 la acțiuni concrete”, JO C 345, 13.10.2017, p. 37, „Satele și orașele mici” (adoptat la 18.10.2017, nepublicat încă în JO) și raportul de informare pe tema „Evaluarea ex post a programelor de dezvoltare rurală, 2007-2013”, adoptat la 18.10.2017.

⁽⁴⁾ Concluziile seminarului european „Capitalising on CLLD experiences – building resilient local communities”, organizat de Comisia Europeană în Ungaria, în perioada 8-10 noiembrie 2017, cu sprijinul DG Politică Regională și Urbană, DG Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Incluziune, DG Agricultură și Dezvoltare Rurală și DG Afaceri Maritime și Pescuit).

4. Principalele nevoi/dificultăți legate de punerea în aplicare a fondurilor multiple privind DLRC pentru perioada 2014-2020

4.1. Coeziunea slabă dintre diversele fonduri și coeziunea teritorială redusă s-au dovedit a fi cele mai semnificative obstacole la nivel național, alături de nivelul scăzut de înțelegere a beneficiilor DLRC în rândul factorilor de decizie. A fost dificil de realizat o sinergie reală între diferite fonduri și teritorii (rurale, urbane și costiere), din cauza „granițelor” care există încă între fonduri la nivel național. Fiecare fond are diverse norme și regulamente și există o cooperare slabă între autoritățile de management, precum și o lipsă de coordonare clară în majoritatea țărilor care pun în aplicare fondurile multiple privind DLRC. Doar Suedia pune în aplicare fondurile multiple privind DLRC la nivelul întregii țări și a pus la dispoziție toate cele patru fonduri ESI pentru toate tipurile (rurale, urbane, costiere) de grupuri de acțiune locală.

4.2. Statele membre nu ar trebui să adauge norme și cerințe suplimentare, care să submineze simplificarea. Simplificarea trebuie să fie reală, în conformitate cu normele propuse de Comisia Europeană. Este nevoie de formare, precum și de înțelegerea clară a acestor modele. Potrivit Curții de Conturi Europene, în proiectele LEADER nu există mai multe greșeli decât în alte proiecte din cadrul unor măsuri diferite.

4.3. Statele membre nu ar trebui să transforme DLRC într-o modalitate de a aloca finanțare în perimetrul unei palete predefinite de măsuri naționale. DLRC ar trebui să fie un instrument de dezvoltare „în bandă largă”, cu măsuri definite la nivel local.

4.4. Lansarea perioadei de programare s-a făcut cu mare întârziere. Nu toate țările au putut asigura o continuitate între perioadele de programare și o punere în aplicare fără dificultăți, ceea ce a cauzat multă incertitudine și pierderea motivației și a cunoștințelor existente. Acest lucru trebuie evitat în viitor.

4.5. CESE este conștient de faptul că lipsa încrederii între actorii DLRC împiedică exploatarea potențialului acestei metode. Trebuie să existe o consolidare continuă a acestei încrederi. Aplicarea constantă de sancțiuni în perioada de punere în aplicare afectează încrederea și calitatea dialogului. Autoritățile de management, inclusiv agențiile de plăți, au libertatea de a nu aplica sancțiuni și aceasta trebuie utilizată mai des.

4.6. Potențialul real al simplificării prin dezvoltarea de soluții IT nu a fost atins. În procesul de dezvoltare de instrumente IT nu au fost implicați toți actorii DLRC, iar acest lucru a cauzat dificultăți legate de utilizarea acestor sisteme. Cunoștințele practice ale grupurilor de acțiune locală trebuie să beneficieze de încredere la elaborarea instrumentelor IT, în vederea obținerii de rezultate concrete. Platformele IT create de autoritățile de management trebuie să corespundă nevoilor tuturor actorilor DLRC. Grupurilor de acțiune locală trebuie să li se pună la dispoziție platforme flexibile și deschise pentru a permite punerea în aplicare a strategiilor lor de dezvoltare locală în conformitate cu particularitățile zonei lor. Standardizarea trebuie evitată.

4.7. CESE constată că, în multe state membre, există discrepanțe între așteptări, eforturi și mijloacele financiare disponibile. Dacă se urmărește obținerea unor rezultate concrete, trebuie investiți suficienți bani, astfel încât așteptările noastre să se dovedească realiste. Pentru a obține impactul dorit, este nevoie de realism la alocarea de mijloace financiare suficiente pentru DLRC din fiecare fond ESI. Există câteva exemple foarte bune în acest sens în UE (cum ar fi Saxonia și Principatul Asturia, care au alocat 40 % și respectiv 17 % din programele lor de dezvoltare rurală).

4.8. Dialogul deficitar dintre toți actorii DLRC (autoritățile de management, grupurile de acțiune locală, agențiile de plăți, rețelele LEADER, cum ar fi ELARD și rețelele naționale LEADER și rurale) a condus la o birocrație în creștere și la întârzieri enorme în lansarea perioadei de programare și în acordarea de fonduri pentru solicitanții care au prezentat proiecte. Este nevoie de o coordonare eficientă și transparentă între diferitele autorități și ministere de la nivel național, precum și de un dialog strâns cu grupurile de acțiune locală. De asemenea, trebuie consolidat dialogul direct dintre Comisia Europeană și grupurile de acțiune locală, CESE putând oferi ajutor în acest sens.

4.9. În majoritatea statelor membre s-a recunoscut că există curențe în ceea ce privește consolidarea capacităților autorităților și grupurilor de acțiune locală, fapt care le-ar ajuta să pună în aplicare fondurile multiple privind DLRC. Trebuie să se permită învățarea continuă și crearea unei înțelegeri comune a punerii în aplicare a fondurilor multiple privind DLRC, pentru a consolida capacitatea actorilor DLRC. Trebuie consolidat spiritul colegial. Grupurile de acțiune locală și autoritățile trebuie să fie bine pregătite și să cunoască situația celeilalte părți. Acest lucru ar putea fi realizat prin participarea funcționarilor publici, a membrilor GAL și a părților interesate de la nivel local la misiuni de informare, cursuri de formare, schimburi de personal, etc. CESE propune ca un astfel de program să fie finanțat printr-o extindere a programului Erasmus.

4.10. CESE este convins că, la nivelul UE, valoarea adăugată a abordării bazate pe fonduri multiple privind DLRC și posibilele modele de punere în aplicare nu au fost bine explicate. A lipsit o viziune clară asupra modului în care statele membre ar trebui să pună efectiv în aplicare fondurile multiple privind DLRC. Trebuie să se pună la dispoziția statelor membre modele simple, structuri și bune practici.

4.11. Potențialul real al grupurilor de acțiune locală în calitate de mijlocitori pentru teritoriile lor nu a fost utilizat suficient de bine. Trebuie să se creeze condiții pentru a permite grupurilor de acțiune locală să se concentreze pe rolul lor de a mobiliza zona și de a ajuta la apariția și la punerea în aplicare a celor mai bune idei. Cercetările arată că este necesar sprijinul din partea grupurilor de acțiune locală, cum ar fi mediatorii, pentru a încuraja o dezvoltare locală integrată. Grupurile de acțiune locală au capacitatea de a lucra la nivel intersectorial și de a reuni diverse părți interesate. Sarcina grupurilor de acțiune locală nu este de a fi doar sursa de finanțare și de a acționa ca nivel administrativ suplimentar, ci de a acționa ca o organizație reală pentru dezvoltare, care inițiază proiecte de cooperare și permite formarea și colaborarea în rețea, cu sprijin financiar și administrativ adecvat.

4.12. Lipsesc adesea modele clare și simple de evaluare și de monitorizare pentru strategiile de dezvoltare locală. Evaluarea trebuie să facă parte din procesul de învățare al unei comunități și, prin urmare, este extrem de important ca grupurile de acțiune locală să colecteze informații în mod continuu și să evalueze punerea în aplicare a strategiilor lor. Ar trebui introduse soluții informatice avansate pentru colectarea și analiza datelor, combinate cu procese participative și analize calitative, în conformitate cu principiile DLRC. La nivelul UE ar trebui efectuate investiții în instrumente coerente de monitorizare și evaluare a DLRC. În Suedia, metodologia bazată pe acțiune narativă a fost utilizată cu efecte bune.

4.13. În unele state membre au fost identificate abuzuri de putere din partea autorităților de management și absența dialogului între actorii LEADER/DLRC, iar grupurile de acțiune locală nu au avut nicio posibilitate de a participa la discuții ca parteneri egali. De asemenea, CESE avertizează în legătură cu riscul ca anumite autorități locale să profite de poziția lor dominantă, urmărindu-și propria agendă politică cu resursele disponibile prin DLRC. Grupurile de acțiune locală trebuie să dispună de independență în îndeplinirea sarcinilor lor și în procesele lor decizionale, fără presiuni oficiale sau neoficiale din partea autorităților locale.

5. Propunerile CESE pentru perioada de programare 2021-2027 la nivel european, național, regional și local

La nivel european:

5.1. Să se stabilească o viziune clară la nivelul UE cu privire la punerea în aplicare obligatorie a fondurilor multiple privind DLRC, să se asigure în cel mai scurt timp posibil modele simple și orientări și să se introducă bune practici privind modul de punere în aplicare a DLRC bazată pe fonduri multiple în statele membre.

5.2. Să se aplice o gândire în afara șabloanelor, prin examinarea și analizarea în profunzime a oportunităților de creare a unui fond de rezervă pentru DLRC la nivelul UE. Indiferent de acest aspect, Comisia Europeană trebuie să se asigure că toate statele membre dispun de un fond național dedicat DLRC.

5.3. Să se stabilească un cadru armonizat pentru toate fondurile ESI și să se instituie norme simple pentru punerea în aplicare a fondului DLRC la nivelul UE.

5.4. Să se definească o sursă specială de finanțare a DLRC (fond DLRC) cu contribuții din toate cele patru fonduri ESI, care să corespundă tuturor ariilor de intervenție ale diverselor fonduri pentru teritoriile rurale, urbane și costiere de la nivel național (a se vedea modelul prezentat mai jos).

5.5. Să se aloce de către statele membre cel puțin 15 % din bugetul fiecărui fond ESI pentru fondul DLRC, precum și resurse naționale suficiente.

5.6. Să se consolideze dialogul dintre toți actorii DLRC la fiecare nivel (european, național, regional și local).

5.7. Să se găsească o denumire mai ușor de reținut și mai acceptabilă pentru acest instrument – având în vedere istoria sa de succes, denumirea LEADER ar fi, poate, una adecvată.

5.8. Să se faciliteze schimbul de bune practici în utilizarea noilor DLRC în zonele urbane, care să fie puse la dispoziție într-un singur loc, pentru a se evita căutarea lor la toate direcțiile generale (de exemplu: www.clld-u.eu).

La nivel național sau regional (sau la nivelul administrativ descentralizat):

5.9. Să se garanteze recurgerea la abordarea bazată pe fonduri multiple privind DLRC pentru toate tipurile de teritorii (rural, urban și costier) și să se valorifice avantajele dezvoltării locale integrate.

5.10. Să se aloce cel puțin 15 % din bugetul fiecărui fond ESI pentru fondurile DLRC naționale și să se adauge resurse naționale suficiente pentru a garanta punerea în aplicare a potențialului real al acestei metode.

5.11. Să se stabilească un program operațional DLRC, prin care acest fond să fie pus la dispoziție pentru a sprijini dezvoltarea locală integrată în zonele rurale, urbane și costiere. Fondul DLRC din fiecare stat membru ar trebui alocat obiectivelor stabilite în cadrul strategiilor de dezvoltare locală, fără nicio diferențiere între diferitele fonduri ESI. Fondul DLRC ar trebui să fie pus în practică pe baze descentralizate, prin intermediul grupurilor de acțiune locală, astfel încât strategiile să corespundă nevoilor și provocărilor de la fața locului.

5.12. Să se instituie un organism unic de gestionare pentru punerea în aplicare a DLRC la nivel național.

5.13. Să se evite orice întrerupere între perioadele de programare și să se asigure lansarea fără dificultăți a perioadei de programare 2021-2027.

5.14. Să se faciliteze un dialog strâns între toți actorii DLRC la nivel național și cu grupurile de acțiune locală, pentru a elabora un program DLRC operațional la nivel național.

5.15. Să se permită consolidarea continuă a capacităților autorităților și grupurilor de acțiune locală.

5.16. Să se utilizeze potențialul dezvoltării unor soluții IT holistice pentru a facilita procesul de realizare a DLRC. Toți actorii DLRC trebuie să fie implicați în procesul de dezvoltare de instrumente IT și toți actorii trebuie să beneficieze de soluțiile IT dezvoltate.

5.17. Să se continue cooperarea în cadrul instrumentului de investiții teritoriale integrate (ITI), care este utilizat pentru teritorii mai mari și macroproiecte.

5.18. Să se pregătească o campanie pentru introducerea DLRC ca instrument de sinergie, pentru realizarea obiectivelor de eficacitate, parteneriat, subsidiaritate și sprijin financiar.

La nivel regional și local:

5.19. Să se asigure valoarea adăugată reală a dezvoltării locale integrate și caracterul rezonabil al costurilor. Să se exploateze coeziunea teritorială, care creează sinergie și ajută la utilizarea unor noi resurse și oportunități.

5.20. Dacă este cazul, pentru a îmbunătăți coeziunea teritoriilor și a spori capacitatea administrativă a grupurilor de acțiune locală, să fie luată serios în considerare includerea tuturor tipurilor diferite de teritorii (rural, urban și costier) în același grup de acțiune locală sau să fie create legături puternice între strategiile de dezvoltare locală în diferitele tipuri de teritorii. În același timp, trebuie să se aibă în vedere ca grupurile de acțiune locală să nu devină prea mari, pierzând legătura cu realitatea de pe teren.

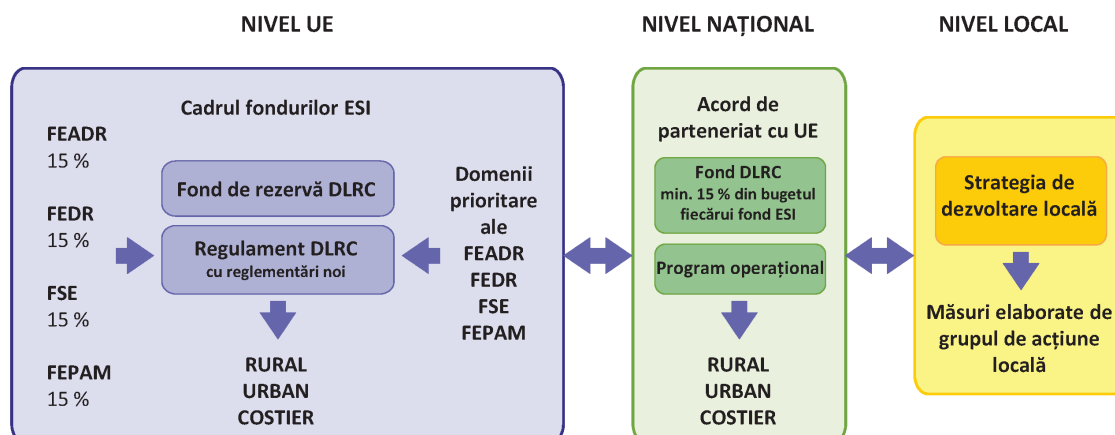
5.21. Să se mențină strategiile participative de dezvoltare locală în conformitate cu – și adaptate la – condițiile de viață și de muncă în continuă schimbare, inclusiv toate aspectele relevante în acest sens (coeziunea socială, combaterea sărăciei, migrația, clusterelor regionale, economia verde, schimbările climatice, soluțiile inteligente, tehnologia) și să se valorifice avantajele revoluției noilor tehnologii și din domeniul informatic.

5.22. Să se acționeze ca promotor activ și la nivel intersectorial, implicând toate părțile interesate relevante de pe teritoriul respectivului grup de acțiune locală. O atenție deosebită să fie acordată elaborării și punerii în aplicare a unor procese participative.

5.23. Să se intervină în mod activ în cadrul cooperării interteritoriale și transnaționale.

5.24. Să se permită formarea continuă, colaborarea în rețea și cooperarea actorilor locali și a personalului grupurilor de acțiune locală.

5.25. Să se organizeze evaluarea continuă a punerii în aplicare a strategiilor de dezvoltare locală și să se găsească modalități pentru implicarea comunităților în acest proces de evaluare.

Bruxelles, 7 decembrie 2017

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 530-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, DIN 6 ȘI 7 DECEMBRIE 2017

Avizul Comitetului Economic și Social European privind comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O inițiativă pentru sprijinirea echilibrului dintre viața profesională și cea privată a părinților și îngrijitorilor care lucrează

[COM(2017) 252 final]

și

propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată a părinților și îngrijitorilor și de abrogare a Directivei 2010/18/UE a Consiliului

[COM(2017) 253 final – 2017/0085 (COD)]

(2018/C 129/07)

Raportor: **Erika KOLLER**Coraportor: **Vladimíra DRBALOVÁ**

Sesizare	Sesizarea Comitetului de către Comisia Europeană: 17.11.2017 Sesizarea Comitetului de către Consiliul UE: 10.5.2017 Sesizarea Comitetului de către Parlamentul European: 15.5.2017
Temei juridic	Articolul 153 alineatul (1) litera (i) și articolul 153 alineatul (2) litera (b) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Decizia Adunării Plenare	8.12.2015
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	8.11.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	6.12.2017
Sesiunea plenară nr.	530
Rezultatul votului	182/11/4
(voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută inițiativa Comisiei Europene de creștere a participării pe piața forței de muncă a părinților cu copii, în special a femeilor, ajutându-i să ajungă la un mai bun echilibru între viața profesională și cea privată și valorificându-le astfel întregul potențial de competențe.

1.2. În plus, CESE consideră că propunerile pachetului ar trebui analizate mai în detaliu, ținând seama de situația reală din fiecare stat membru și de costurile și eforturile de organizare ce revin întreprinderilor, mai ales IMM-urilor. De asemenea, ar trebui luate și următoarele măsuri: abordarea stereotipurilor, diseminarea bunelor practici și crearea unor planuri naționale de acțiune privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată.

1.3. Politicile moderne privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată ar trebui să le ofere familiilor posibilitatea unor alegeri adecvate, luând în același timp în considerare nevoile întreprinderilor. CESE încurajează partenerii sociali din întreaga Europă să analizeze soluții practice suplimentare în vederea promovării unui echilibru între viața profesională și cea privată adecvat particularităților locului lor de muncă ⁽¹⁾.

1.4. Deși recunoaște că punerea în aplicare a propunerilor va genera costuri pentru statele membre și întreprinderi, CESE are convingerea că avantajele pe termen lung vor depăși costurile mai ridicate pe termen scurt. CESE consideră că măsurile de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii ar trebui aprofundate.

1.5. CESE consideră că este important ca atât femeile, cât și bărbații să aibă un drept individual la concediu. Totuși, el recunoaște că întreprinderile, în special IMM-urile, pot întâmpina dificultăți organizatorice datorate extinderii domeniului de aplicare a acestui drept. Orice dificultate care decurge din aplicarea acestei dispoziții ar trebui să fie rezolvată în conformitate cu legislația națională, cu convențiile colective și/sau practicile naționale.

1.6. CESE este de părere că pachetul privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată reprezintă un pas în direcția corectă, dar că acesta ar trebui îmbunătățit în viitor, pe baza unor evaluări corespunzătoare ale impactului.

1.7. CESE subliniază necesitatea creșterii investițiilor în servicii și centre de îngrijire de înaltă calitate, accesibile și disponibile pentru fiecare familie și solicită Comisiei să utilizeze recomandările specifice fiecărei țări (CSR) în cadrul semestrului european, precum și Fondul european de dezvoltare regională, pentru a încuraja statele membre să își sporească eforturile.

1.8. Deși propunerea de directivă abordează într-o oarecare măsură sistemele fiscale, CESE regretă faptul că aceasta nu merge suficient de departe. Modul în care sunt concepute sistemele fiscale poate influența decizia oamenilor de a intra sau nu pe piața muncii. Ar trebui să se aibă în vedere deduceri fiscale care să îi ajute pe părinții care lucrează să o facă în continuare.

2. Introducere

2.1. Egalitatea între femei și bărbați reprezintă o valoare și un principiu fundamental al Uniunii Europene ⁽²⁾. În ultimii șaizeci de ani, UE a făcut progrese importante prin adoptarea unei serii de directive privind egalitatea și combaterea discriminării, programe de politici și instrumente de finanțare pentru promovarea egalității de gen în Uniunea Europeană ⁽³⁾. Cadrul juridic al UE pentru tipurile de concediu familial și formulele flexibile de lucru a fost instituit în anii '90 și a fost actualizat permanent, cea mai recentă directivă fiind Directiva privind concediul pentru creșterea copilului, adoptată în 2010 ⁽⁴⁾. În afara cadrului legislativ, recomandările emise în contextul semestrului european ⁽⁵⁾, finanțarea și orientările politice ale UE ⁽⁶⁾ joacă de asemenea un rol în acest sens.

2.2. Totuși, progresele înregistrate în deceniile anterioare aproape că s-au oprit ⁽⁷⁾, după cum reiese din diferența de remunerare de 16,3 % dintre femei și bărbați și rolul și participarea inegală a femeilor pe piața muncii, 31 % dintre ele lucrând cu fracțiuni de normă, comparativ cu 8,2 % dintre bărbați, în timp ce participarea generală a femeilor pe piața

⁽¹⁾ A se vedea Eurofound, *Work-life balance and flexible working arrangements in the EU* („Echilibrul între viața profesională și cea privată și formule flexibile de lucru în UE”), reuniunea EPSCO, Tallinn, 19-20 iulie 2017.

⁽²⁾ Articolele 19 și 153 din TFUE; Carta drepturilor fundamentale (articolele 23 și 33).

⁽³⁾ Directivele 2006/54/CE; 2014/124/UE; 79/7/CEE; 2004/113/CE; 92/85/CEE; 2010/18/UE.

⁽⁴⁾ A se vedea Directiva 2010/18/UE (JO L 68, 18.3.2010); Directiva 2006/54/CE (JO L 204, 26.7.2006), Directiva 92/85/CEE (JO L 348, 28.11.1992), Directiva 97/81/CE (JO L 14, 20.1.1998). Directiva 92/85/CEE privind concediul de maternitate (Directiva 92/85/CEE) a fost adoptată în 1992 și nu a fost modificată de atunci. Directiva privind concediul pentru creșterea copilului, adoptată pentru prima dată în 1996, a fost revizuită și îmbunătățită în 2010.

⁽⁵⁾ Pentru mai multe informații, a se vedea https://ec.europa.eu/info/strategy/european-semester_ro.

⁽⁶⁾ Consiliul a emis o recomandare privind îngrijirea copiilor (92/241/CEE, JO L 123, 8.5.1992) încă din 1992.

⁽⁷⁾ Eurostat, Diferența de remunerare dintre bărbați și femei:

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdsc340&plugin=1>.

muncii rămâne în continuare cu 12 procente în urmă față de cea a bărbaților⁽⁸⁾. În același timp, studiile arată că decalajul de pensii dintre bărbați și femei este de 40 %. Toate acestea subliniază necesitatea de a adopta o abordare mai proactivă, pentru a asigura egalitatea dintre femei și bărbați în toate domeniile vieții, inclusiv acordând atenție problemei feminizării sărăciei.

2.3. Participarea inegală a femeilor pe piața muncii este strâns legată de repartizarea inegală a responsabilităților de îngrijire. Lipsa unor servicii de îngrijire adecvate, accesibile, la un preț rezonabil și de înaltă calitate, mergând de la serviciile de îngrijire a copiilor la serviciile de îngrijire în cadrul comunității pentru membrii de familie în vârstă și persoanele cu handicap, contribuie de asemenea la decalaje în materie de îngrijire⁽⁹⁾.

2.4. Obstacolele și barierele care stau în calea unui echilibru între viața profesională și cea privată nu au fost identificate doar ca factori care împiedică femeile să participe pe deplin pe piața muncii, ci și ca având un impact asupra tendințelor demografice, a economiei și a rolului egal al bărbaților ca îngrijitori. În ceea ce privește impactul economic, un studiu recent al Eurofound⁽¹⁰⁾ estimează pierderea economică datorată inegalității de gen la nivelul ocupării forței de muncă la 370 de miliarde EUR pe an. În unele state membre, peste 25 % dintre femei sunt inative din punct de vedere economic din cauza responsabilităților de îngrijire. Deși, din motive economice, femeile rareori își mai pot permite să fie casnice în ziua de astăzi, încă există așteptări la nivelul societății, bazate pe imaginea stereotipică conform căreia femeile sunt cele care trebuie să aibă grijă de familie, iar bărbații, cei care câștigă pâinea familiei. S-a dovedit că mamele care sunt casnice pe întreaga durată a vieții lor active sau pentru o parte a acesteia vor fi mai puțin independente din punct de vedere economic, vor avea mai puține șanse de a face carieră și este mai probabil să fie expuse sărăciei la bătrânețe. Politicile privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată sunt instrumente care le permit femeilor și bărbaților să facă alegeri în condiții de egalitate. CESE subliniază că prevederile privind timpul de odihnă al lucrătorilor și echilibrul dintre viața privată și cea profesională ar trebui să ia în considerare, dacă este cazul, o zi de odihnă săptămânală recunoscută în temeiul tradiției și al obiceiurilor dintr-o anumită țară sau regiune, cu respectarea convențiilor colective (sectoriale) relevante și a practicilor stabilite la nivel local și la nivelul întreprinderilor.

2.5. Comisia Europeană și-a anunțat inițiativa intitulată *Un nou început pentru abordarea provocării legate de echilibrul dintre viața profesională și cea privată cu care se confruntă familiile care lucrează*⁽¹¹⁾ în foaia de parcurs din august 2015. În noiembrie 2015, în conformitate cu articolul 154 alineatul (2) din TFUE, Comisia a lansat o consultare în două etape⁽¹²⁾ cu partenerii sociali europeni pentru a afla opiniile acestora cu privire la această inițiativă. Partenerii sociali nu au inițiat negocieri. Deși angajatorii europeni au considerat suficient cadrul juridic actual, syndicatele europene au insistat pentru un cadru legislativ mai puternic. Comisia a lansat, de asemenea, o consultare publică, care a relevat că 60 % dintre respondenți își doresc un cadru legislativ al UE privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată. La 26 aprilie 2017, Comisia a adoptat o propunere pentru un Pilon european al drepturilor sociale, care include o propunere de directivă pentru susținerea echilibrului dintre viața profesională și cea privată a părinților și îngrijitorilor care lucrează, alături de un set de propuneri fără caracter legislativ.

3. Observații generale

3.1. CESE este de acord cu necesitatea unor politici proactive menite să promoveze responsabilitatea comună a bărbaților și femeilor pentru îngrijirea copiilor. Studiile arată, de asemenea, că implicarea bărbaților în responsabilitățile de îngrijire este atât în beneficiul familiilor, cât și al economiei și competitivității Europei. Creșterea participării femeilor pe piața forței de muncă ar îmbunătăți și accesul întreprinderilor la personal calificat și la talente, contribuind la valorificarea întregului potențial al femeilor într-un moment în care forța de muncă a UE este în scădere, populația îmbătrânește, iar curba demografică rămâne o provocare serioasă pentru finanțele publice. Aceste politici ar trebui să se axeze, de asemenea, pe crearea de stimulente pentru angajatori în vederea creșterii ofertei de forță de muncă, pe oferirea de asistență pentru îngrijirea copiilor și pe diferite forme de concediu și formule flexibile de lucru.

3.2. CESE ar dori să sublinieze rolul fundamental pe care trebuie să îl joace Comisia și statele membre (în consultare cu partenerii sociali și cu societatea civilă extinsă) în combaterea stereotipurilor (inclusiv prin educație și campanii de sensibilizare a publicului), diminuarea segregării pieței forței de muncă și dotarea persoanelor cu competențe actualizate și îmbunătățite adecvate pentru nevoile viitoare ale pieței forței de muncă.

⁽⁸⁾ Eurostat, Anchetă asupra forței de muncă, 2016.

⁽⁹⁾ A se vedea avizele CESE: JO C 21, 21.1.2011, p. 39, JO C 218, 23.7.2011, p. 7, JO C 12, 15.1.2015, p. 16, JO C 332, 8.10.2015, p. 1, JO C 487, 28.12.2016, p. 7.

⁽¹⁰⁾ Eurofound (2016), *The gender employment gap: Challenges and solutions* („Inegalitatea de gen la nivelul ocupării forței de muncă: provocări și soluții”), Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg.

⁽¹¹⁾ http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/2015_just_012_new_initiative_replacing_maternity_leave_directive_en.pdf.

⁽¹²⁾ Scrisoare ref. Ares(2015)5003207-11.11.2015 din partea lui Michel Servoz adresată partenerilor sociali europeni.

3.3. CESE salută pachetul Comisiei privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată, în măsura în care propune o repartizare mai egală a sarcinilor, ca o modalitate de a elimina o parte dintre barierele structurale cele mai semnificative ce stau în calea inserției femeilor pe piața forței de muncă.

4. Observații specifice

4.1. Concediul de paternitate

4.1.1. CESE consideră că decizia Comisiei de a aborda chestiunea ratei scăzute de solicitare a concediului de paternitate prin introducerea unui drept individual la un concediu de paternitate netransferabil de cel puțin zece zile lucrătoare, plătit cel puțin la nivelul dreptului la plată existent pentru concediul medical, însoțită de o analiză costuri-beneficii realizată la nivel național, reprezintă un pas în direcția corectă. Cu toate acestea, Comitetul subliniază că „drepturile la plată pentru concediul medical” sunt foarte diferite în Europa și variază de la sume forfetare cu mult sub nivelul salariului câștigat până la o rată de înlocuire de 100 % a salariului în cauză. El subliniază că compensația ar trebui să fie adecvată, încurajând tații să își asume responsabilitățile și oferind părinților mai multe opțiuni atât înainte, cât și după nașterea copilului, ținând seama de practicile naționale în ceea ce privește alocația de maternitate.

4.1.2. Deși constată că există deja dispoziții privind concediul de paternitate în 21 de state membre, cu o durată medie de două zile și jumătate ⁽¹³⁾, CESE consideră că această durată este foarte scurtă și regretă că acesta încă este solicitat în mică măsură, fapt ce ar trebui analizat mai detaliat. Prin urmare, CESE consideră că propunerea Comisiei răspunde necesității de a le oferi taților stimulente pentru a solicita concediul de paternitate, luând în considerare practicile existente, care au avut succes în unele state membre ⁽¹⁴⁾ și atrăgând atenția asupra rolului egal al tatălui în ceea ce privește responsabilitățile familiale.

4.1.3. Cu toate acestea, CESE subliniază că, în opinia sa, dreptul la o perioadă de concediu de 10 zile în acest scop, astfel cum prevede propunerea de directivă, este un prim pas către atingerea obiectivului propunerii de a crește semnificativ participarea taților. Totuși, în opinia Comitetului, pentru realizarea acestui obiectiv ar fi necesar un termen mai lung – de până la o lună, de pildă –, convenit de angajatori și angajat.

4.2. Concediul pentru creșterea copilului

4.2.1. Proporția bărbaților care beneficiază de concediu pentru creșterea copilului variază între 40 % și 2 % în unele state membre ⁽¹⁵⁾. Cadrul și mentalitățile existente privind concediul parental nu au abordat suficient motivele pentru care doar un număr scăzut de bărbați solicită acest tip de concediu.

4.2.2. CESE recunoaște faptul că întreprinderile, în special IMM-urile și microîntreprinderile, pot întâmpina dificultăți organizatorice ca urmare a prelungirii de la opt la doisprezece ani a vârstei copilului în scopul concediului pentru creșterea copilului.

4.2.3. CESE salută în special propunerea Comisiei privind individualizarea drepturilor de concediu parental și netransferabilitatea acestora. Observă că este nevoie de o compensație salarială decentă, cel puțin echivalentă indemnizației de concediu medical, care poate fi supusă unui plafon prevăzut în legislația națională ⁽¹⁶⁾, însoțită de o analiză costuri-beneficii realizată la nivel național, precum și de dispoziții privind nediscriminarea, aceste măsuri putând influența pozitiv solicitarea de către tați a concediului pentru creșterea copilului.

4.2.4. CESE consideră, de asemenea, că negocierea privind propunerea ar trebui să mențină un echilibru între nevoile angajaților și cele ale angajatorilor. Evaluarea impactului (EI) de către Comisie a arătat că impactul propunerii este mixt, în funcție de intervalul de timp. Costurile măsurilor propuse (rezultate în principal din pierderi de producție datorate sarcinii administrative legate de prelucrarea cererilor și necesității de a înlocui temporar personalul) vor crește pe termen scurt și mediu, în timp ce, pe termen mai lung, pachetul ar implica numai costuri limitate pentru întreprinderi ⁽¹⁷⁾.

⁽¹³⁾ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2016/593543/EPRS_ATA\(2016\)593543_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2016/593543/EPRS_ATA(2016)593543_EN.pdf).

⁽¹⁴⁾ Sinteză RAND Europe, de Janna van Belle, *Paternity and parental leave policies across the European Union* („Politici privind concediul de paternitate și concediul pentru creșterea copilului în Uniunea Europeană”).

⁽¹⁵⁾ <http://www.oecd.org/social/parental-leave-where-are-the-fathers.pdf>.

⁽¹⁶⁾ Articolul 11 alineatul (3) din Directiva 92/85/CEE.

⁽¹⁷⁾ Document de lucru al serviciilor Comisiei, evaluare a impactului care însoțește comunicarea intitulată *A new start to support work-life balance for parents and carers* („Un nou început pentru susținerea echilibrului dintre viața profesională și cea privată a părinților și îngrijitorilor”).

4.3. Concediul de îngrijitor

4.3.1. CESE constată că lipsa unor dispoziții adecvate privind concediul pentru îngrijirea unor rude care au nevoie de asistență contribuie, de asemenea, la repartizarea inegală a responsabilităților aferente, femeile fiind adesea singurele care poartă povara îngrijirii. Acest lucru le afectează sănătatea fizică și mentală, incluziunea socială și participarea pe piața forței de muncă și, prin urmare, contribuie la stabilirea unor drepturi de pensie inadecvate.

4.3.2. Legislația privind accesul la concediu pentru îngrijitori a fost adoptată în aproape toate statele membre ale UE, însă durata, eligibilitatea, nivelul beneficiului și dreptul la prestații de asigurări sociale variază foarte mult de la o țară la alta ⁽¹⁸⁾. Prin urmare, CESE salută propunerea de stabilire a unor condiții de egalitate minime prin introducerea unui drept individual la concediul de îngrijitor de cel puțin cinci zile pe an, plătit la nivelul concediului medical. Totuși, acesta reprezintă doar primul pas, Comisia trebuind să ia măsuri suplimentare pentru a susține și completa eforturile statelor membre de a ajuta familiile să facă față mai bine responsabilităților tot mai mari de îngrijire. Introducerea acestui drept individual ar trebui să fie însoțită de crearea unor mecanisme de sprijin pentru îngrijitori.

4.3.3. CESE salută abordarea adoptată de Comisie, și anume de a propune măsuri privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată care să îi vizeze pe lucrători pe tot parcursul vieții lor, inclusiv femeile care aparțin „generației sandwich”, adică cele care au responsabilități de îngrijire pentru rude din mai multe generații. Lipsa serviciilor de îngrijire îi obligă adesea pe acești lucrători, în special pe femei, să iasă din câmpul muncii doar cu câțiva ani înainte de pensie, împiedicându-i în același timp să reintre pe piața muncii după vârsta de 50 de ani.

4.3.4. CESE subliniază, de asemenea, că concediul pentru îngrijitorii individuali nu ar trebui să substituie serviciile de îngrijire profesionale, accesibile, la un preț rezonabil și de înaltă calitate, care vor contribui considerabil, la rândul lor, la viitoarea dezvoltare economică.

4.3.5. Mai mult, CESE constată că diferitele tipuri de concediu de îngrijire nu pot fi comparate pe deplin și cu exactitate, deoarece îngrijirea unei persoane în vârstă nu este doar diferită de îngrijirea unui copil, ci ea poate implica și familia extinsă, inclusiv în procesul de luare a deciziilor.

4.3.6. Un aspect important legat de îngrijirea persoanelor cu handicap este separarea îngrijirii profesionale de îngrijirea în familie, în încercarea de a crea o situație în care să se poată ușura cât mai mult posibil povara asupra familiilor. Totuși, indiferent de forma de îngrijire în cauză, îngrijitorii trebuie să aibă acces la sistemul de securitate socială.

4.4. Formule flexibile de lucru

4.4.1. Flexibilitatea formulelor de lucru este esențială pentru a le permite întreprinderilor să își adapteze forța de muncă la un context economic în schimbare. Este, de asemenea, un instrument util pentru a crește performanța și productivitatea ⁽¹⁹⁾, precum și pentru a le permite lucrătorilor să își gestioneze echilibrul dintre viața profesională și cea privată. Prin urmare, este important ca dialogul social de la nivelul local și sectorial să abordeze aceste aspecte, pentru a institui forme de muncă care să permită un echilibru între viața profesională și cea privată.

4.4.2. Formulele flexibile de lucru pot sprijini numeroase responsabilități de îngrijire, dar nu ar trebui să aibă un impact negativ asupra situației încadrării în muncă a îngrijitorilor care lucrează. Propunerea de directivă prevede dreptul unui părinte care lucrează sau al unui îngrijitor care se ocupă de rude ce necesită asistență sau sprijin să solicite formule flexibile de lucru.

4.4.3. Prin urmare, această dispoziție introduce posibilitatea ca lucrătorii să utilizeze (i) reducerea timpului de lucru, (ii) programele de muncă flexibile și (iii) posibilitățile de muncă la distanță. CESE subliniază că aceste formule flexibile de lucru trebuie să satisfacă nevoile majorității lucrătorilor și să integreze o abordare bazată pe ciclul de viață. Aceste aspecte ar trebui abordate printr-un dialog social și printr-o negociere colectivă la nivelul cel mai apropiat situației în cauză. În plus, trebuie garantat dreptul de a reveni la schema inițială de lucru. În același timp, ar trebui respectat dreptul angajatorilor de a analiza cererea de adoptare a unor modalități flexibile de lucru ținând seama atât de nevoile lor, cât și de cele ale

⁽¹⁸⁾ A se vedea: Bouget, D., Spasova, S. și Vanhercke, B. (2016), *Work-life balance measures for persons of working age with dependent relatives in Europe. A study of national policies* („Măsuri privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată pentru persoanele de vârstă activă cu rude aflate în întreținere în Europa. Studiu privind politicile naționale”), European Social Policy Network (ESPN, Rețeaua europeană a politicii sociale), Bruxelles: Comisia Europeană <https://webgate.ec.europa.eu/emplcms/social/BlobServlet?docId=16325&langId=en>.

⁽¹⁹⁾ Chung, H., (2017) *Work Autonomy, Flexibility and Work Life Balance (Autonomia muncii, flexibilitatea și echilibrul dintre viața profesională și cea privată)*: raport final accesibil la: <http://wafproject.org/research-outputs/final-report/>.

lucrătorilor. Orice dificultate care decurge din aplicarea acestei dispoziții ar trebui să fie rezolvată în conformitate cu legislația națională, cu convențiile colective și/sau practicile naționale;

4.4.4. Impactul digitalizării locului de muncă și a raporturilor de muncă poate merge până la reconfigurarea schemelor de lucru tradiționale. În această privință, este necesară o analiză aprofundată a motivelor pentru care concediul pentru îngrijire este considerat în mod tradițional cea mai bună soluție pentru familii în vederea echilibrării vieții profesionale cu cea privată. Mult prea adesea, femeile sunt cele care adoptă formule flexibile de lucru, pentru a face față responsabilităților de îngrijire în timp ce continuă să și lucreze. Acest lucru le afectează progresul la locul de muncă, atât sub aspectul remunerării, cât și al dezvoltării profesionale. De asemenea, CESE dorește să evidențieze că formulele flexibile de lucru nu ar trebui tratate ca o „problemă a femeilor”, concentrându-se asupra mamelor sau a femeilor care trebuie să aibă grijă de rudele lor aflate în întreținere. Întreprinderile trebuie să încurajeze formele flexibile de lucru atât pentru bărbați, cât și pentru femei și să contribuie la o evoluție culturală conformă cu aspirațiile bărbaților și ale femeilor și care să promoveze și o mai mare egalitate profesională. Formulele flexibile de lucru trebuie să fie, în același timp, complet reversibile, favorabile angajaților și disponibile în toate formele de contracte. Aplicarea eficientă a dreptului de a reveni la schema inițială de lucru este deosebit de importantă în acest context.

4.4.5. În plus, deși digitalizarea poate susține formulele flexibile de lucru permițându-le angajaților să lucreze de la distanță, aceasta poate prezenta de asemenea unele provocări și riscuri.

4.5. Inițiative fără caracter legislativ

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată a părinților și îngrijitorilor și de abrogare a Directivei 2010/18/UE a Consiliului este însoțită de o serie de inițiative fără caracter legislativ, care completează întregul pachet de măsuri privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată. CESE salută propunerile suplimentare fără caracter legislativ, care completează pachetul de măsuri privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată, precum:

4.5.1. Îngrijirea copilului și îngrijirea pe termen lung

4.5.1.1. Lipsa unor servicii disponibile de îngrijire a copiilor și costul ridicat al acestor servicii se numără printre principalii factori ce descurajează revenirea la locul de muncă a celei de a doua persoane care contribuie la venitul familiei într-un cuplu cu două venituri. În UE, doar 28 % dintre copiii cu vârste cuprinse între 0 și 3 ani erau îngrijiți în cadrul unor servicii de îngrijire oficiale în 2014, comparativ cu 83 % în cazul copiilor cu vârste cuprinse între 3 ani și vârsta de școlarizare obligatorie. Aceste cifre se situează sub obiectivele de la Barcelona stabilite în 2001, care ar fi trebuit atinse până în 2010. Din aceste motive, CESE regretă faptul că obiectivele de la Barcelona privind îngrijirea copiilor, care vizau asigurarea unor servicii accesibile de îngrijire a copiilor la un preț rezonabil și de înaltă calitate, la nivel de stat membru, nu au fost îndeplinite.

4.5.1.2. Costurile ridicate pentru părinți și programul de funcționare a unităților, care sunt incompatibile cu munca cu normă întreagă, rămân o provocare. Raportul Comisiei demonstrează că investițiile în servicii de înaltă calitate trebuie să continue. Parlamentul European constată, de asemenea, că pentru 27 % dintre europeni accesul este îngreunat din cauza lipsei infrastructurii și a calității serviciilor disponibile ⁽²⁰⁾.

4.5.1.3. CESE observă că Comisia propune revizuirea obiectivelor în materie de educație și formare, dar nu menționează atingerea obiectivelor de la Barcelona. Totuși, obiectivul în materie de educație și formare pentru educația și îngrijirea timpurie (ECEC) are un domeniu de aplicare mai restrâns, deoarece vizează numai copiii cu vârsta cuprinsă între 4 ani și vârsta școlară. Prin urmare, CESE solicită revizuirea de urgență a obiectivului în materie de educație și formare pentru ECEC astfel încât să se alinieze obiectivelor de la Barcelona, prin extinderea domeniului său de aplicare (inclusiunea unor obiective pentru copiii sub vârsta de 4 ani). Noile obiective în urma acestei revizuiți ar trebui să fie mai ambițioase decât actualele obiective de la Barcelona. Mai mult, CESE solicită elaborarea unor criterii de referință la nivelul UE pentru serviciile de îngrijire în afara școlii și pe termen lung.

4.5.1.4. CESE salută planurile Comisiei de intensificare a proceselor de îndrumare și monitorizare a serviciilor de îngrijire furnizate în statele membre în contextul semestrului european, precum și de promovare a schimbului de bune practici. Acesta încurajează, în același timp, îmbunătățirea colectării de date la nivelul UE și susține planul de revizuire a obiectivelor în materie de educație și formare pentru educația timpurie, stabilite pentru 2020. În plus, CESE dorește în mod

⁽²⁰⁾ A se vedea Rezoluția Parlamentului European din 13 septembrie 2016 referitoare la *Crearea unor condiții pe piața forței de muncă favorabile echilibrului dintre viața profesională și cea privată* [2016/2017(INI)].

deosebit să vadă că diferitele instrumente de finanțare europene sunt utilizate în funcție de nevoile specifice ale statelor membre. În acest context, CESE a solicitat în mod repetat o promovare mult mai ambițioasă a investițiilor sociale, ținând seama în special de „dividendele multiple” ale investițiilor în serviciile de îngrijire a copiilor ⁽²¹⁾.

4.5.1.5. Comitetul consideră că seminarele de consolidare a capacităților sau de informare, cu participarea deplină a tuturor părților interesate, sunt foarte importante ca măsuri de însoțire, dar observă că acestea sunt necesare la o scară mult mai largă decât se propune în prezent. Sunt necesare în special seminare de informare privind protecția împotriva concedierii după întoarcerea din concediul de maternitate.

4.5.2. Echilibrul dintre viața profesională și cea privată și politica fiscală

4.5.2.1. Deși propunerea de directivă abordează într-o oarecare măsură sistemele fiscale, CESE regretă faptul că aceasta nu merge suficient de departe. Sistemele fiscale pot avea un impact direct asupra participării pe piața forței de muncă, în special pentru „cea de a doua persoană care contribuie la venitul familiei”, în majoritatea cazurilor fiind vorba de femei. Modul în care sunt concepute sistemele fiscale poate influența decizia oamenilor de a intra sau nu pe piața forței de muncă. Ar trebui să se aibă în vedere deduceri fiscale care să îi ajute pe părinții care lucrează să o facă în continuare.

4.5.2.2. CESE consideră că propunerea Comisiei Europene de a aborda măsuri fiscale de descurajare va completa și susține celelalte măsuri din pachet. Aceasta susține, în special, identificarea obstacolelor specifice fiecărei țări rezultate din sisteme de beneficii fiscale care favorizează un anumit gen și propune ca acestea să fie abordate prin recomandări emise în contextul semestrului european.

4.5.3. Rolul actorilor societății civile

4.5.3.1. Pe lângă necesitatea unor servicii de îngrijire profesionale, accesibile, la un preț rezonabil și de înaltă calitate, inclusiv a serviciilor de îngrijire pentru copii, rude în vârstă și alte persoane aflate în întreținere, economia socială și sectorul neguvernamental pot contribui eficient la furnizarea de servicii în vederea susținerii echilibrului dintre viața lor profesională și cea privată. În numeroase cazuri, fără eforturile acestora nu s-ar putea asigura furnizarea serviciilor.

4.5.3.2. Partenerii sociali au un rol deosebit în punerea în aplicare a politicilor privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată la locul de muncă, în special prin negocieri și convenții colective. CESE salută atenția pe care partenerii sociali europeni au acordat-o egalității de gen în cadrul programelor lor de lucru de-a lungul anilor, în scopul obținerii unor rezultate tangibile.

Bruxelles, 6 decembrie 2017.

*Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS*

⁽²¹⁾ A se vedea, printre altele, avizele CESE JO C 271, 19.9.2013, p. 91, JO C 226, 16.7.2014, p. 21, JO C 125, 21.4.2017, p.10.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Programul european de dezvoltare industrială în domeniul apărării”

[COM(2017) 294 final]

(2018/C 129/08)

Raportor: **Antonello PEZZINI**Coraportor: **Éric BRUNE**

Sesizare	7.6.2017
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Organul competent	Comisia consultativă pentru mutații industriale (CCMI)
Data adoptării în CCMI	16.11.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	7.12.2017
Sesiunea plenară nr.	530
Rezultatul votului	133/2/5
(voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European sprijină ferm lansarea unui program european de dezvoltare industrială în domeniul apărării (EDIDP) care, prin consolidarea autonomiei strategice a Europei în industria apărării⁽¹⁾ și prin dezvoltarea unei puternice baze industriale și tehnologice comune, urmărește realizarea unui sistem integrat interoperativ de apărare comună, a cărui necesitate devine tot mai presantă, dat fiind contextul geopolitic actual.

1.2. CESE consideră esențială o nouă abordare, în virtutea căreia mecanismul principal al Tratatului de la Lisabona este reprezentat de cadrul unei cooperări structurate permanente (CSP/PESCO), în măsură să acționeze ca incubator politic pentru construirea unei Europe a apărării, pentru a cataliza posibilitățile și angajamentele statelor membre, în conformitate cu articolele 42 alineatul (6) și 46 din TUE și cu Protocolul nr. 10 la tratat.

1.3. Comitetul consideră că numai „o cooperare structurată permanentă (PESCO)⁽²⁾ cuprinzătoare și ambițioasă”, în măsură să stabilească o listă de criterii și angajamente cu caracter obligatoriu, poate da naștere unui proces care să rezolve fragmentarea cererii și a ofertei și să creeze treptat o piață europeană deschisă și transparentă.

1.4. CESE consideră că regulamentul EDIDP ar trebui să fie încadrat într-o viziune strategică comună pentru industria de apărare, care să poată progresa spre o integrare efectivă a producătorilor și utilizatorilor europeni, cu participarea a cel puțin 3 state membre la proiectele finanțate și la achizițiile de bunuri și servicii.

1.5. CESE susține ferm necesitatea unui dialog structurat la nivel european, în sinergie și coordonare cu NATO⁽³⁾, și a unui Consiliu de miniștri ai apărării, în măsură să asigure o orientare politică de durată și un forum de consultări și de adoptare a unor decizii cu adevărat europene.

1.6. CESE consideră că este esențial să se asigure o guvernanta a EDIDP care să poată defini obiective comune și concrete, prin intermediul:

— unui comitet consultativ de experți din industrie, care să stabilească alegerile prioritare ce trebuie introduse în programul de lucru, și al unui comitet de gestionare, cu participarea statelor membre.

⁽¹⁾ JO C 288, 31.8.2017, p. 62.

⁽²⁾ Cf. Consiliu, 22-23 iunie 2017.

⁽³⁾ Cf. Declarația comună, 8 iulie 2016.

1.7. Regulamentul ar trebui să asigure:

- un echilibru geografic corespunzător între țările europene;
- o cotă de participare însemnată pentru micile întreprinderi;
- surmontarea precarității lucrătorilor activi în baza industrială și tehnologică de apărare europeană (EDTIB), pentru a confirma validitatea finanțării UE;
- respectarea normelor sociale și ecologice, mai ales din perspectiva proiectării ecologice și a siguranței muncii ⁽⁴⁾, pentru a asigura competențele în sectorul industrial; și
- posibilitatea ca toate întreprinderile din UE, indiferent de situare geografică sau dimensiune, să participe în mod transparent la programul EDIDP.

1.8. CESE este de acord că programul EDIDP ar trebui să insiste pe dezvoltarea produselor și serviciilor și pe prototipuri.

1.9. CESE consideră că, înainte de elaborarea unui cadru comun de apărare europeană, este necesară dezvoltarea unei **culturi europene larg răspândite a apărării și securității**, astfel încât cetățenia europeană să capete o semnificație completă.

2. Introducere

Încercările de creare – de-a lungul istoriei – a unei apărări comune europene au reprezentat o temă constantă – dar delicată – a construcției europene.

2.1. Prima încercare a fost lansarea Comunității Europene de Apărare (CEA) în 1954, soldată cu un eșec la 30 august 1954. A doua a fost lansarea, în 2000, a politicii de securitate și apărare comune, urmată de înființarea, în 2004, a Agenției Europene de Apărare (AEA). Următoarele etape sunt reprezentate de elaborarea strategiei globale a UE (SGUE) ⁽⁵⁾ și, în sfârșit, de Declarația comună UE-NATO ⁽⁶⁾, din 2016.

2.2. Pe lângă furnizarea de beneficii semnificative pentru economia europeană, dezvoltarea în continuare a sectorului industrial de apărare poate reprezenta, dacă este gestionată cu clarviziune, cheia de boltă a unei viziuni mai largi și mai oportune, care să urmărească apariția unei apărări cu adevărat europene.

2.3. Procesul lent, dar indispensabil, al depășirii abordării naționale a apărării, care contrastează, între altele, cu existența în lume a unor puternice grupări politico-militare și care a arătat, cu ocazia unor evenimente majore pe plan mondial, fragilitatea și slăbiciunea politică a Europei, se poate sprijini în mod oportun pe inițiativa Parlamentului și Consiliului care, prin mijlocirea acțiunilor Comisiei, ar putea stimula industria și piața europeană a apărării.

2.3.1. Sectorul industriilor europene de apărare – înțeles ca complexul industrial care dezvoltă, produce și furnizează bunuri și servicii pentru forțele armate, de poliție și de securitate ale statelor membre ale UE – prezintă trăsături specifice sub diverse aspecte: mutațiile tehnologice sunt pe cale să transforme radical natura și fizionomia apărării și securității, având efecte puternice asupra industriei europene, începând cu utilizarea volumelor mari de date, până la vehicule și aparate fără pilot și inteligența artificială.

2.3.2. Din perspectiva economiei europene: cu o cifră de afaceri de 100 de miliarde EUR/an și cu 1,4 milioane de angajați cu înaltă calificare ⁽⁷⁾, este vorba de o industrie de vârf a UE, cu importante efecte asupra altor sectoare, cum ar fi electronica, aviația, șantierul naval, spațiul sau textilele tehnice.

2.3.3. Din punct de vedere tehnologic: lucrând constant în avangarda tehnologiei, Europa își îmbunătățește competitivitatea, dat fiind că sunt create astfel întreprinderi spin-off de excelență, care trebuie sprijinite pentru a integra tehnologiile civile în sisteme complexe, care să se adapteze la diversele trăsături specifice ale apărării.

⁽⁴⁾ ISO 14000 și ISO 18000, ISO 14006 și ISO 45001, ISO 14006.

⁽⁵⁾ Uniunea Europeană, *Shared Vision, Common Action*, iunie 2016, https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_review_web.pdf

⁽⁶⁾ Declarația comună, Varșovia, 8 iulie 2016, http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm

⁽⁷⁾ *Aerospace and Defence Industries Association of Europe* (Asociația industriilor aerospațiale și de apărare din Europa), 2017.

2.3.4. Din punctul de vedere al pieței interne: piața echipamentelor de apărare a rămas în mod tradițional în afara procesului de creare a pieței unice europene, existența celor 27 de piețe – fragmentate de programele naționale – împiedicând fructificarea economiilor de scară pentru producție ⁽⁸⁾.

2.3.5. Din perspectiva cererii: sectorul industrial al apărării depinde preponderent de cererile diverselor state membre și de bugetele lor naționale. În ultimul deceniu, resursele bugetare alocate apărării s-au redus în UE cu circa 2 miliarde EUR pe an, iar statele membre ale UE 27 investesc în medie 1,32 % din PIB în apărare.

2.3.6. Din punct de vedere strategic: dat fiind că trebuie să le garanteze niveluri adecvate de siguranță propriilor cetățeni și întreprinderi, să păstreze integritatea teritorială a frontierelor sale și să asume responsabilități în lume, Europa trebuie să fie sigură că dispune de capacități credibile de apărare, garantând un nivel adecvat de autonomie strategică și o dezvoltare tehnologică și industrială, pe o bază europeană comună.

2.4. Situația actuală riscă să afecteze și capacitatea Europei de a face față noilor mize în materie de securitate, dat fiind ritmul din ce în ce mai rapid în care echipamentele se învechesc și costurile crescânde ale dotărilor ⁽⁹⁾.

2.4.1. În prezent, investițiile în apărare ale întregii zone europene luate în ansamblu reprezintă mai puțin de jumătate din cele ale SUA.

2.5. Deși industria europeană a apărării a reușit să compenseze, cel puțin în parte, scăderea comenzilor interne prin exporturi și prin globalizarea producției și a vânzărilor, menținerea fragmentării politicii de apărare a dat naștere la fenomene de ineficiență și la slăbiciuni tot mai vizibile, în termeni de:

- pierderi de economii de scară;
- creșteri constante ale costurilor pe unitate produsă;
- absența concurenței între întreprinderile din țările de producție;
- divergența standardelor tehnice și normative;
- rate de inovare mai lente;
- decalaje tehnologice crescânde față de întreprinderile din afara UE care dețin un rol de lider;
- niveluri ridicate de dependență în raport cu furnizorii externi.

2.6. Această stare de fapt riscă să afecteze și capacitatea Europei de a răspunde noilor mize, având în vedere nivelul relativ scăzut al angajării cheltuielilor, combinat cu nivelul redus de armonizare a politicilor naționale.

2.6.1. În plus, 80 % din achizițiile publice din domeniul apărării au loc într-un cadru exclusiv național, de aici rezultând, evident, duplicări de costuri.

2.7. Forțele armate ale țărilor europene au atins un nivel ridicat de integrare, din punct de vedere operativ, și au dobândit o lungă experiență de cooperare, dar continuă să fie complet fragmentate în 27 de structuri, cu servicii auxiliare strict naționale, deși utilizează din ce în ce mai mult diverse tipuri de inițiative, care se înscriu în cadrul demersului de „grupare și utilizare în comun” ⁽¹⁰⁾.

2.8. În diversele documente ale Strategiei globale a UE (SGUE) au fost stabilite cinci obiective specifice deosebit de importante pentru apărarea europeană:

1. să se dispună de capacități militare (terestre, aeriene, spațiale și maritime) care să acopere întreg spectrul;
2. să fie asigurate mijloace tehnologice și industriale pentru a dobândi și a menține capacitățile militare necesare acțiunii autonome;
3. să se investească în aeronave pilotate de la distanță (drone);

⁽⁸⁾ SWD(2017) 228 final, punctul 2.2.

⁽⁹⁾ Cf. punctul 9.

⁽¹⁰⁾ Cf., de exemplu, programele Eurofighter Thypoon sau A400M.

4. să se investească în comunicații prin satelit, în accesul autonom la spațiu și în monitorizarea constantă a Pământului;
5. statele membre să fie dotate cu capacități de apărare împotriva amenințărilor informatice și să li se ofere asistență.

2.9. Pachetul de inițiative, din care fac parte propunerea de regulament de instituire a programului european de dezvoltare industrială în domeniul apărării și propunerea de creare a Fondului european de apărare în vederea sprijinirii investițiilor în activități de cercetare și dezvoltare pentru echipamente și tehnologii de apărare, își propune să lanseze un proces de reformare a apărării și securității, pentru:

- a consolida cooperarea dintre statele membre și a elabora noi programe de cooperare;
- a reduce barierele dintre piețele naționale;
- a ajuta industria europeană a apărării să devină mai competitivă;
- a promova sinergii între cercetarea civilă și cea militară; și
- a identifica domenii care să poată contribui la consolidarea capacităților de apărare ale Europei, precum energia, industria aerospațială și tehnologiile cu dublă utilizare.

2.9.1. Pentru a face față mizelor globale ale sectorului, este nevoie de dezvoltarea potențialului Agenției Europene de Apărare, obiectivul fiind identificarea domeniilor comune de acțiune operativă, care să facă obiectul deciziilor luate de statele membre.

2.10. La 15 decembrie 2016, Consiliul European a cerut să se formuleze „în primul semestru al anului 2017, propuneri privind instituirea unui Fond european al apărării, inclusiv o componentă privind dezvoltarea în comun de capacități convenită de comun acord de statele membre”⁽¹¹⁾. În concluziile sale, Consiliul European din martie 2017, întrunit cu ocazia unui Consiliu comun pentru Afaceri Externe și Apărare, a făcut apel la înființarea unei forțe militare de planificare și conducere (MPCC) și a unei noi structuri, pentru a îmbunătăți capacitatea UE de a reacționa mai rapid, mai eficient și mai omogen.

2.11. Consiliul European din 22-23 iunie 2017 a convenit „asupra necesității de a lansa o cooperare structurată permanentă (PESCO) cuprinzătoare și ambițioasă”, cu o listă comună de criterii și angajamente cu caracter obligatoriu, în deplină conformitate cu articolele 42 alineatul (6) și 46 din TUE și cu Protocolul nr. 10 la Tratat și în coerență cu planificările naționale cu privire la apărare ale statelor membre și cu angajamentele convenite în cadrul NATO și ONU ale statelor membre interesate⁽¹²⁾.

2.12. La rândul său, Parlamentul European (PE) a cerut în continuare o cooperare consolidată între statele membre ale UE în domeniul apărării și punerea în aplicare pe deplin a Tratatului de la Lisabona în ceea ce privește securitatea și apărarea. În rezoluția sa din 22 noiembrie 2016 privind Uniunea Europeană a Apărării⁽¹³⁾, PE a încurajat „Consiliul European să conducă definirea progresivă a unei UEA comune și să furnizeze resurse financiare suplimentare pentru a asigura punerea în aplicare a acesteia”.

2.12.1. De asemenea, Parlamentul European a subliniat că este necesar ca țările europene să posede capacități militare credibile și a încurajat statele membre să-și intensifice eforturile de colaborare, reiterând apelul în favoarea unei coordonări sistematice a nevoilor militare și a unui proces armonizat de planificare, în conformitate cu Procesul NATO de planificare a apărării⁽¹⁴⁾.

2.13. La rândul său, Comitetul a avut ocazia de a se pronunța în repetate rânduri cu privire la politicile de apărare⁽¹⁵⁾, solicitând „progrese calitative semnificative în cooperarea europeană în domeniul apărării, deoarece piața și industria apărării din UE sunt excesiv de fragmentate”⁽¹⁶⁾.

⁽¹¹⁾ Concluziile Consiliului Afaceri Externe, 15 noiembrie 2016.

⁽¹²⁾ Cf. nota de subsol 2.

⁽¹³⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0435+0+DOC+XML+V0//RO>

⁽¹⁴⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0456+0+DOC+XML+V0//RO>

⁽¹⁵⁾ JO C 288, 31.8.2017, p. 62; JO C 67, 6.3.2014, p. 125; JO C 299, 4.10.2012, p. 17; JO C 100, 30.4.2009, p. 114; JO C 100, 30.4.2009, p. 109.

⁽¹⁶⁾ JO C 288, 31.8.2017, p. 62.

3. Propunerea Comisiei Europene

3.1. Comisia Europeană propune instituirea unui program european de dezvoltare a sectorului industrial de apărare, cu un buget de 500 de milioane EUR pentru perioada 1 ianuarie 2019-31 decembrie 2020: Comisia își propune:

- sporirea competitivității și a capacității de inovare a industriei de apărare a UE, prin sprijinirea acțiunilor în faza de elaborare și prin promovarea tuturor formelor de inovare;
- optimizarea cooperării între întreprinderi din perspectiva dezvoltării de produse și de tehnologii;
- sprijinirea cercetării și dezvoltării, în special în ceea ce privește utilizarea rezultatelor activităților de cercetare;
- stimularea cooperării între întreprinderi, pentru a reduce duplicarea și dispersia și pentru a genera economii de scară.

3.2. Contribuția financiară a Uniunii ia forma subvențiilor, a instrumentelor financiare sau achizițiilor publice, pentru a sprijini conceperea, definirea specificațiilor tehnice, a prototipurilor și probelor, calificarea și certificarea produselor, componentelor și tehnologiilor.

3.3. Criteriile de eligibilitate propuse sunt: propunerile de cooperare trebuie să implice cel puțin trei întreprinderi din două state membre diferite; ratele de finanțare sunt limitate la 20 % din costul total al acțiunii, dacă aceasta urmărește crearea de prototipuri, în timp ce, în toate celelalte cazuri, pot fi finanțate toate costurile.

4. Observații generale

4.1. CESE salută inițiativele care vizează abordarea amenințărilor de mâine și protejarea securității – inclusiv a celei cibernetice – a cetățenilor săi, prin consolidarea autonomiei strategice a industriei de apărare a Europei și prin dezvoltarea unei solide baze industriale și tehnologice comune.

4.2. Comitetul sprijină ferm lansarea unui program european de dezvoltare industrială în domeniul apărării, prin intermediul unui proiect de regulament, **ca primă fază care trebuie îmbunătățită și consolidată** în termeni de fonduri alocate, în vederea realizării unui sistem comun de apărare (mai ales în domeniul cercetării și dezvoltării), cât mai urgent, dat fiind contextul geopolitic actual.

4.3. În opinia CESE, a venit momentul creării unei **piețe unice europene a apărării pentru UE-27** care să fie efectivă, completă, eficientă și competitivă, cu următoarele caracteristici:

- mai deschisă și nefragmentată, inclusiv în ceea ce privește standardele, specificațiile tehnice și certificările CE;
- mai multe posibilități de acces la materii prime;
- sprijinirea specifică a întreprinderilor mici și mijlocii;
- simplificarea accesului la finanțări, la informații și la alte piețe;
- cu o puternică specializare a rolurilor;
- utilizarea eficientă a infrastructurii energetice și spațiale;
- îmbunătățirea protecției frontierelor și o securitate maritimă indispensabilă;
- activități prospective, legate de o viziune comună, împărtășită în întreaga UE;
- dezvoltarea durabilă și acceptabilă din punct de vedere social, ca măsură de contracarare a locurilor de muncă precare;
- facilitarea comerțului în interiorul UE între lanțurile de producție, prin simplificarea importurilor temporare între întreprinderi pentru operatorii AEOS⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁷⁾ Authorised economic operator for security and safety (AEOS) – operator economic care deține un certificat AEO pentru securitate și siguranță, cu standarde adecvate pentru a garanta siguranța lanțului internațional de aprovizionare.

4.3.1. CESE este convins că, doar prin combaterea precarității situațiilor în care se află lucrătorii din baza industrială și tehnologică a apărării europene, întreprinderile vor putea dobândi competențele necesare, astfel putându-se realiza obiectivele prevăzute în programul EDIDP.

4.4. Comitetul consideră că **resursele financiare** atribuite programului EDIDP sunt foarte restrânse și că acesta ar trebui să poată beneficia și de sprijinul FEIS, „pentru a optimiza efectele sale asupra ocupării forței de muncă, incluzând aici și tehnologiile cu utilizare dublă legate de sectoarele securității și apărării, prin promovarea lansării unei baze industriale și tehnologice de apărare europene (EDTIB), cu [...] mai multă coordonare și planificare comună”⁽¹⁸⁾.

4.5. De asemenea, CESE consideră că criteriile de eligibilitate menționate sunt insuficiente pentru a asigura **dimensiunea europeană efectivă a bazei tehnologice și industriale a acțiunilor**: ar trebui să existe cerința implicării a cel puțin trei întreprinderi independente din **cel puțin trei** state membre diferite, pe lângă grupurile de utilizatori, formate din mici întreprinderi.

4.5.1. În plus, ar trebui să existe un echilibru adecvat între diversele țări europene, precum și o cotă însemnată de participare a întreprinderilor mai mici.

4.6. CESE speră ca finanțarea europeană să garanteze că activitățile de dezvoltare vor aduce beneficii mai ales întreprinderilor europene.

4.7. De asemenea, Comitetul dorește armonizarea la nivel european a normelor privind exporturile de arme defensive, în conformitate cu regulile din Tratatul privind comerțul cu arme (TCA), semnat și ratificat de toate statele membre ale Uniunii Europene, pentru a elimina o sursă posibilă de denaturare a concurenței în rândul întreprinderilor europene, care ar îngreuna accesul la piața de export.

4.8. În ceea ce privește tipurile de acțiune, CESE consideră că este extrem de important să se combată caracterul precar al locurilor de muncă în cazul personalului din industria europeană de apărare. Scopul finanțărilor europene este de a consolida competențele bazei industriale și tehnologice de apărare. Dat fiind că salariații sunt cei care determină performanțele industriei, este nevoie de o colaborare durabilă și garantată între aceștia și întreprinderile care îi angajează.

4.9. Același lucru este valabil, în opinia CESE, și în ceea ce privește **criteriile de selectare a proiectelor**, printre care ar trebui incluse următoarele elemente definitorii:

- impactul preconizat în urma îmbunătățirii cantitative și calitative a competențelor lucrătorilor;
- prezența întreprinderilor mici și mijlocii, ca factor suplimentar pentru eligibilitate;
- respectarea normelor sociale și de mediu⁽¹⁹⁾.

4.9.1. În opinia CESE, ar trebui prevăzută o cotă (de exemplu, 10 %) de cereri de oferte destinate proiectelor mici deschise neîntrerupt și adresate întreprinderilor mici, ceea ce ar permite o participare mai echilibrată a tuturor componentelor active la dezvoltarea tehnologică și inovatoare a produselor și serviciilor în sectorul apărării.

4.10. CESE consideră că, pe lângă competențele de execuție ale Comisiei, este esențial să se asigure o guvernare a EDIDP care să poată defini obiective comune și concrete, prin intermediul:

- unui comitet consultativ de experți din industrie ai statelor membre, care să propună teme prioritare;
- unui comitet de gestionare a programului, format din reprezentanți ai statelor membre, pentru asigurarea unui echilibru geopolitic în întreaga Uniune.

5. Acțiuni de întreprins:

5.1. sublinierea rolului esențial al apărării europene în apărarea intereselor Europei în materie de securitate și al angajamentelor internaționale asumate, pentru democrație și pentru statul de drept;

5.2. evidențierea capacităților și a profesionalismului sectorului apărării, considerat – în mod tradițional – ca forță motrice a cercetării și inovării și a relansării antreprenoriale și economice a sistemului productiv european;

⁽¹⁸⁾ Fondul european pentru investiții strategice (FEIS) – cf. avizul JO C 75, 10.3.2017, p. 57.

⁽¹⁹⁾ Cf. nota de subsol 4.

- 5.3. consolidarea sentimentului de identitate și apartenență la Uniunea Europeană, prin împărtășirea aceluiași cadru de valori de către cetățenii din diverse țări;
- 5.4. îmbunătățirea cunoștințelor cetățenilor europeni cu privire la organizarea militară și la activitățile instituțiilor din domeniul apărării, consolidarea conștientizării și a sprijinului oferit de ei;
- 5.5. îmbunătățirea cunoștințelor, a conștientizării și a sprijinului cetățenilor pentru activitatea de dezvoltare tehnologică a instrumentelor de apărare, elemente care pot avea repercusiuni directe asupra societății civile și a dezvoltării proprii țări;
- 5.6. dezvoltarea dimensiunii de comunicare a noii abordări comune, pentru a dispune de personal din ce în ce mai instruit și mai calificat în domeniul comunicării europene. Principiul director al activităților va fi cel de „calificare și coordonare”, elaborat în conformitate cu abordarea coordonării la nivel european, în acord cu NATO;
- 5.7. securitatea și apărarea cibernetică, sectoare în care apărarea este un actor de referință la nivel european, sunt legate de apariția mediului cibernetic ca nou teatru de operații, alături de domeniul militar tradițional.

Bruxelles, 7 decembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema**„Lansarea Fondului european de apărare”**

[COM(2017) 295 final]

(2018/C 129/09)

Raportor: **Mihai IVAȘCU**Coraportor: **Fabien COUDERC**

Sesizare	Comisia Europeană, 4.8.2017
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Decizia Biroului Comitetului	16.6.2017
Secțiunea competentă	Comisia consultativă pentru mutații industriale (CCMI)
Data adoptării în CCMI	16.11.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	7.12.2018
Sesiunea plenară nr.	530
Rezultatul votului	179/2/5
(voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE consideră că Uniunea Europeană trebuie să își asume o răspundere mai mare pentru propria apărare și trebuie să fie pregătită și capabilă să descurajeze orice amenințare externă la adresa cetățenilor săi și a stilului lor de viață.

1.2. Planul de acțiune european în domeniul apărării și strategia globală a UE evidențiază cât de important este ca industria de apărare a UE să dobândească o autonomie strategică, astfel încât UE să devină un actor important și credibil în sectorul apărării. Fondul european de apărare are scopul clar de a stimula cooperarea între statele membre în domeniul cercetării și al tehnologiei și în cel al dezvoltării și al achiziționării strategice de capacități de apărare. O atenție specială ar trebui acordată creării de legături între cercetare și tehnologie, pe de o parte, și dezvoltării capacităților, pe de altă parte.

1.3. CESE consideră că industria apărării joacă un rol important în economia europeană, 1,4 milioane de locuri de muncă depinzând de acest sector. Lipsa coordonării ne costă între 25 și 100 de miliarde de euro pe an, o cifră inacceptabilă într-un mediu competitiv global.

1.4. CESE recomandă cu convingere ca statele membre și Comisia Europeană să folosească Fondul european de apărare pentru a păstra principalele capacități industriale pe teritoriul european și pentru a se asigura că resursele financiare europene sunt cheltuite pentru cercetarea și dezvoltarea europeană și pentru achiziționarea de sisteme de armament europene.

1.5. CESE sprijină abordarea orientată către competitivitate a Fondului european de apărare, care va asigura accesul tuturor statelor membre și, totodată, va finanța proiecte ce vor genera valoare adăugată și tehnologii de vârf.

1.6. CESE consideră că, pe lângă asigurarea finanțării pentru industrie, Comisia Europeană ar trebui să constituie cadrul pentru o comunicare mai intensă între actorii industriali de toate dimensiunile și din toate statele membre.

1.7. CESE apreciază atenția deosebită pe care actuala propunere o acordă IMM-urilor, indiferent de țara din care provin acestea. Deseori, IMM-urile reprezintă sursa de inovare în domenii de vârf precum tehnologia informației și comunicațiile (TIC) și securitatea cibernetică. CESE ar saluta, totodată, crearea unor mecanisme de implicare a IMM-urilor, precum un sistem de prime, care ar consolida cooperarea transfrontalieră a IMM-urilor.

1.8. CESE este ferm convins că este necesară dezvoltarea unor capacități-cheie puternice, care să sprijine interesele europene. Acestea trebuie să fie definite de statele membre, în conformitate cu propriile politici naționale de apărare, cu obiectivele europene și cu obligațiile prevăzute în cadrul parteneriatului cu NATO.

1.9. CESE consideră că accentul principal trebuie pus pe tehnologiile ce ar putea juca un rol decisiv în a permite UE să ocupe o poziție de lider din punct de vedere tehnologic. Acest obiectiv poate fi realizat prin planificarea comună în materie de apărare și prin definirea unui plan pentru capacitățile-cheie.

1.10. CESE recomandă ca procesul de atribuire pentru cererile de propuneri să ia în considerare standarde sociale și de mediu obligatorii și riguroase.

1.11. CESE consideră că schemele de finanțare nu pot fi aceleași ca în alte sectoare de activitate, având în vedere particularitățile sectorului apărării și suspiciunile și teama de a partaja cunoștințe între societăți sau state membre.

1.12. CESE consideră că guvernanța Fondului european de apărare trebuie stabilită cât mai curând și că aceasta ar trebui să includă Uniunea Europeană, Agenția Europeană de Apărare și statele membre, precum și reprezentanți ai industriei. Comisia ar trebui să exploreze noi opțiuni de limitare a nivelului de birocrație cauzată de punerea în aplicare a Fondului european de apărare. De asemenea, CESE recomandă ca Parlamentul European să aibă acces la rapoartele elaborate în mod regulat, astfel încât să poată evalua funcționarea fondului.

1.13. CESE recomandă să se aibă în vedere posibilitatea de a mări numărul minim de țări care participă la un proiect eligibil la trei, pe măsură ce evoluează programul privind Fondul european de apărare.

1.14. CESE consideră că maximizarea numărului de state membre implicate în Fondul european de apărare va reduce redundanțele și va stimula standardizarea logisticii și a subsistemelor. De asemenea, aceasta va evita suprapunerea cu actualele standarde ale NATO și va reduce fragmentarea sistemelor de arme. Prin urmare, pentru orice proiect atribuit, AEA și consorțiul industrial ales ar trebui să colaboreze îndeaproape în etapele timpurii ale dezvoltării, pentru a defini norme și standarde comune.

1.15. CESE are dubii în ceea ce privește existența unor „motive rezonabile de a considera că dezvoltarea va avea ca rezultat o achiziție”, întrucât în cercetarea militară s-au înregistrat numeroase exemple de proiecte dezvoltate, iar apoi neachiziționate de state. CESE solicită norme clare privind angajamentul de a achiziționa capacitățile dezvoltate cu succes.

1.16. CESE recomandă să fie posibilă utilizarea programelor de formare cofinanțate de Uniunea Europeană în fazele incipiente ale dezvoltării proiectelor finanțate în cadrul componentei pentru capacități. O forță de muncă calificată este fundamentală pentru dezvoltarea tehnologiilor de vârf în domeniul apărării.

1.17. Mai mult, CESE, ca organism reprezentativ al societății civile organizate, este dispus să ofere expertiză și consultanță în toate domeniile referitoare la aspectele economice și sociale ale Fondului european de apărare.

2. Contextul avizului, inclusiv propunerea legislativă supusă examinării

2.1. Europa se confruntă cu o serie de circumstanțe excepționale în ceea ce privește mediul geopolitic. Instabilitatea crescândă pe scena internațională a creat un mediu volatil din punct de vedere al securității, care generează numeroase amenințări, atât convenționale, cât și neconvenționale. Cetățenii europeni solicită utilizarea tuturor mijloacelor pe care le avem la dispoziție pentru întâmpinarea acestor provocări.

2.2. Pentru a-și reafirma rolul pe scena internațională, Europa trebuie să fie capabilă să contracareze în mod eficace și independent amenințările externe. În contextul geopolitic actual, capacitatea de desfășurare în Orientul Mijlociu și în Africa este esențială pentru siguranța și bunăstarea cetățenilor europeni.

2.3. În 2014, UE-27 a cheltuit circa 2 miliarde de euro pentru cercetare și tehnologie în materie de apărare, după o scădere constantă de 27 % din 2006, iar cheltuielile pentru cercetare și tehnologie efectuate într-un cadru de colaborare au scăzut cu peste 30 %. În același timp, SUA a cheltuit 9 miliarde de euro pe an pentru cercetare și tehnologie în materie de apărare, Rusia și-a dublat cheltuielile pentru cercetare și dezvoltare în domeniul apărării între 2012 și 2014, iar datele recente indică faptul că și China și-a intensificat investițiile în cercetare și dezvoltare în materie de apărare⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Studiul Parlamentului European pe tema „Viitorul cercetării UE în domeniul apărării”, 2016. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/535003/EXPO_STU\(2016\)535003_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/535003/EXPO_STU(2016)535003_EN.pdf).

2.4. Rolul Fondului european de apărare, ca parte a Planului de acțiune european în domeniul apărării⁽²⁾, este de a ajuta statele membre să coordoneze și să utilizeze mai bine banii pe care doresc să-i cheltuiască pentru apărare, evitând suprapunerile, de la cercetare și dezvoltare până la dobândirea capacităților de apărare. CESE și-a exprimat deja sprijinul pentru crearea Uniunii Europene a Apărării și a salutat înființarea Fondului european de apărare⁽³⁾.

2.5. Fondul european de apărare are două componente diferite, dar complementare: componenta de cercetare și componenta de capacități, ambele coordonate de un comitet de coordonare. Componenta de cercetare va fi finanțată integral din bugetul UE și va promova proiecte colaborative pentru dezvoltarea capacităților de apărare, în urma acordului încheiat de statele membre. Componenta de capacități va fi finanțată, în principal, din contribuțiile statelor membre.

2.6. CESE recunoaște că, în actualul mediu de securitate dominat de atacurile teroriste de pe teritoriul european, războaiele hibride și atacurile cibernetice, este din ce în ce mai dificil să se facă diferența între securitatea internă și cea externă, care devin din ce în ce mai interdependente.

3. Raportul dintre Fondul european de dezvoltare și industria europeană de apărare; particularități

3.1. Capabilitățile de apărare și capacitatea de a ne apăra frontierele externe sunt strâns legate de o bază industrială puternică. Prin urmare, CESE recomandă ca măsurile luate la nivel european în sprijinul apărării colective să permită industriei să rămână pe teritoriul european. Strategiile de afaceri ar putea determina sectorul apărării să aleagă subcontractanți din afara UE și, astfel, să își transfere în străinătate o parte din lanțul de aprovizionare. CESE consideră că utilizarea de resurse financiare europene pentru a sprijini contractanții străini ar trebui să fie cât mai limitată și că opțiunile de afaceri nu ar trebui să se facă în detrimentul autonomiei strategice.

3.2. Principala prioritate a Fondului european de apărare ar trebui să fie creșterea competitivității industriei europene, cu dezvoltarea tehnologiilor care sunt critice pentru existența și autosusținerea sectorului apărării în UE.

3.3. Sectorul apărării este complet revoluționat prin inteligența artificială, tehnologiile de tip big data și cloud, atacurile cibernetice, vehiculele fără pilot, amenințările hibride și transnaționale etc. Noile tipuri de tehnologii și amenințări impun noi tipuri de contramăsuri. Un lucru este cert: lucrând împreună, putem să abordăm mai bine aceste provocări și să le prevenim. Sunt necesare o cooperare mai sistematică și eforturi comune pentru dezvoltarea de tehnologii și acțiuni coordonate în ceea ce privește cumpărarea de capacități.

3.4. CESE dorește să sublinieze stimulentele economice puternice pentru o mai bună cooperare. Mai mult de 1,4 milioane de persoane cu înaltă calificare sunt angajate direct sau indirect în industria de apărare și fiecare euro investit are un randament de 1,6. În Europa, costurile aferente lipsei de coordonare în acest domeniu sunt cuprinse între 25 și 100 de miliarde de euro pe an⁽⁴⁾.

3.5. Această lipsă de cooperare se traduce printr-un număr mare de sisteme de armament redundante, o lipsă de economii de scară în ceea ce privește industria de apărare și scăderea capacității de desfășurare a forțelor noastre armate. Există 178 de sisteme de armament diferite în UE, față de cele 30 din Statele Unite. Există 17 tipuri diferite de tancuri principale de luptă în UE și numai 1 în SUA. Aceasta indică ineficiențe clare în cheltuirea bugetelor de apărare și o lipsă de interoperabilitate a echipamentelor de apărare.

3.6. CESE reamintește că eficiența în cercetarea și tehnologia în domeniul apărării este bazată pe o forță de muncă calificată. Pregătirea ambițioasă și solidă și învățământul profesional în industriile de apărare sunt fundamentale pentru proiecte de succes, ce vizează atingerea unor culmi tehnologice.

3.7. CESE dorește să sublinieze că există precedente ale cooperării militare comune în domeniul cercetării și achiziționării, care s-au dovedit a fi de succes. Eurofighter Typhoon, racheta Meteor, distrugătorul de clasă Horizon și fregata FERMM sunt doar câteva exemple de acest tip de proiect.

⁽²⁾ COM(2016) 950 final
https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/com_2016_950_f1_communication_from_commission_to_inst_en_v5_p1_869631.pdf.

⁽³⁾ JO C 288, 31.8.2017, p. 62.

⁽⁴⁾ Apărarea Europei. Argumente pentru consolidarea cooperării la nivelul UE în materie de securitate și apărare https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/defending-europe-factsheet_en.pdf

3.8. CESE consideră că nu este clar modul în care statele membre care se angajează într-un proiect de dezvoltare pot demonstra faptul că există „motive rezonabile de a considera că dezvoltarea va avea ca rezultat o achiziție”, având în vedere faptul că cercetarea militară include numeroase exemple de proiecte elaborate care nu au fost ulterior achiziționate de către state ⁽⁵⁾. Posibilitatea cofinanțării din bugetul UE a etapei incipiente a dezvoltării de noi capacități vizează reducerea riscurilor industriale, dar acest scop poate fi atins numai dacă clienții se angajează să achiziționeze capacități dezvoltate cu succes.

3.9. În ansamblu, cele 28 de state membre se află pe locul al doilea în ceea ce privește cheltuielile în domeniul militar la nivel mondial. Cu toate acestea, în timp ce toate puterile importante și-au majorat cheltuielile pentru apărare, cheltuielile UE 27 în domeniul apărării au scăzut cu aproape 11 % între 2005 și 2015 ⁽⁶⁾. Doar 4 din cele 28 de state membre ating obiectivul NATO cu privire la cheltuieli de 2 % din PIB. Cheltuielile cu cercetarea și tehnologia în domeniul apărării au fost reduse semnificativ la nivelul bugetelor naționale. În perioada 2006-2013, cheltuielile cu cercetarea și tehnologia în domeniul apărării în cele 27 de state membre ale UE care participă la Fondul european de apărare au scăzut cu 27 % ⁽⁷⁾.

3.10. CESE consideră că problema întreprinderilor din domeniul apărării din Regatul Unit trebuie abordată din timp, având în vedere interesul lor față de programele europene de dezvoltare și rolul important al Regatului Unit în domeniul apărării. UE este interesată să păstreze know-how-ul britanic.

3.11. Deși Comisia Europeană oferă finanțarea pentru componenta de cercetare, statele membre vor lua deciziile cu privire la achiziția de capacități și vor investi în acestea. În acest întreg sistem, industria este, de fapt, cea care desfășoară cercetarea și dezvoltarea, precum și dezvoltarea capacităților de apărare. CESE consideră că, pe lângă furnizarea de fonduri pentru industrie, Comisia Europeană ar trebui să creeze cadrul adecvat pentru o mai bună comunicare între toți actorii industriali implicați în sectorul apărării din UE.

4. Beneficiarii: marii actori și IMM-urile

4.1. CESE consideră că statele membre vor avea în continuare un rol esențial în implementarea securității și că niciuna dintre inițiativele actuale la nivel european nu va schimba acest lucru.

4.2. CESE este de părere că Fondul european de apărare ar trebui să fie doar un program orientat către competitivitate, în care sunt finanțate cele mai relevante și competitive proiecte, indiferent de considerente geografice sau sociale. Cu toate acestea, trebuie luate măsuri pentru a asigura accesul echitabil al tuturor statelor membre și pentru a încuraja întreprinderile mai mici să se implice în cooperarea transfrontalieră.

4.3. CESE consideră că IMM-urile joacă un rol esențial în economia noastră. Încurajarea IMM-urilor și a altor întreprinderi cu capitalizare medie implicate în industria de apărare este bine-venită. În plus, întreprinderile mici și cele nou-înființate reprezintă adesea surse de inovare în domenii de vârf precum tehnologiile informației și comunicațiilor și securitatea cibernetică. CESE susține cu fermitate acest lucru și consideră extrem de important ca obiectivul principal să fie șansele egale pentru toate IMM-urile, indiferent de țara din care provin.

4.4. CESE înțelege că Fondul european de apărare a fost conceput cu scopul de a sprijini competitivitatea industriei europene a apărării. Deși Comisia Europeană ar trebui să promoveze o abordare favorabilă incluziunii în funcționarea fondului, acesta nu ar trebui folosit ca fond de dezvoltare regională. Aceasta ar putea conduce la o dispersie prea mare a resurselor și nu ar combate în mod eficace fragmentarea sistemelor de apărare din Europa.

4.5. În ceea ce privește incluziunea, fondul nu ar trebui conceput doar pentru marii actori. O parte semnificativă a fondului ar trebui să fie dedicată IMM-urilor, de exemplu identificând proiecte mai mici. CESE ar saluta, totodată, crearea unor mecanisme, precum un sistem de prime, care ar consolida cooperarea transfrontalieră a IMM-urilor.

4.6. CESE înțelege raționamentul ce stă la baza ideii ca cercetarea și tehnologia în domeniul activităților de apărare să fie finanțate exclusiv din fonduri UE, spre deosebire de activitățile civile, în cazul cărora, în mod tradițional, UE asigură cofinanțare. Numărul foarte limitat de clienți (în principal ministerele naționale ale apărării) îngreunează, la nivelul

⁽⁵⁾ Un astfel de exemplu ar fi Northrop Grumman X-47B, construit pentru marina americană. În pofida succesului inițial al zborurilor de încercare, programul a fost considerat de către marina americană ca fiind prea costisitor și nu suficient de „nedetectabil” și a fost în cele din urmă scos din funcțiune, costul său total fiind de 813 milioane USD.

⁽⁶⁾ Baza de date a Institutului Internațional pentru Cercetare în domeniul Păcii de la Stockholm, privind cheltuielile din sectorul militar 2005-2015 <https://www.sipri.org/databases/milex>

⁽⁷⁾ COM(2016) 950 final

https://ec.europa.eu/sites/eeas/files/com_2016_950_f1_communication_from_commission_to_inst_en_v5_p1_869631.pdf.

industriilor, amortizarea riscurilor asociate dezvoltării unui nou produs pe o piață mai previzibilă. Indiferent dacă viitorul fond va fi inclus în aceeași categorie cu alte fonduri de cercetare în următorul CFM sau nu, aceste particularități vor trebui abordate.

4.7. Convingerea noastră fermă este aceea că Fondul european de apărare va reprezenta un stimulent puternic pentru statele membre să „cumpere produse europene” în cazul viitoarelor achiziții publice în materie de apărare, asigurând astfel dezvoltarea economică și protejând know-how-ul și baza industrială necesare pentru susținerea unei capacități militare globale. CESE încurajează ideea conform căreia statele membre ar trebui să își asume angajamentul de a achiziționa tehnologiile și capacitățile generate de proiectele de cercetare și tehnologie de succes finanțate prin Fondul european de apărare.

5. Planificarea comună în materie de apărare și un plan pentru capacitățile-cheie

5.1. CESE recomandă ca statele membre, împreună cu Comisia Europeană și Agenția Europeană de Apărare, să adopte o planificare comună în materie de apărare și un plan pentru capacitățile-cheie, pentru a identifica prioritățile în materie de cercetare și tehnologie și capacitățile militare necesare, atât pentru statele membre, cât și pentru apărarea europeană.

5.2. Având o experiență anterioară limitată într-un astfel de program (în esență, doar proiectul-pilot și începutul acțiunii pregătitoare), Uniunea Europeană nu și-a bazat propunerea pe indicatori clari și nu dispune încă de un plan clar privind capacitățile-cheie. Acest plan va fi elaborat în 2018.

5.3. Planul privind capacitățile-cheie ar trebui să asigure că UE se îndreaptă către o autonomie strategică și să stabilească ce tehnologii trebuie dezvoltate pentru ca Uniunea Europeană să își păstreze poziția de lider în domeniile capacităților-cheie și să nu mai fie dependentă de actori externi. CESE consideră că dezvoltarea tehnologiilor și a capacităților ce depășesc nevoile individuale ale statelor membre este fundamentală pentru succesul Fondului european de apărare.

5.4. CESE este un susținător ferm al unei abordări a cercetării bazate pe capacități. Ca atare, considerăm că toată cercetarea derulată în cadrul Fondului european de apărare trebuie să se axeze pe capacitățile-cheie de care Europa are nevoie pentru a acționa și a decide în mod liber.

5.5. Superioritatea tehnologică este fundamentală în contextul actual în materie de securitate. Prin urmare, CESE consideră că Fondul european de apărare și, în special, Programul european de cercetare în domeniul apărării trebuie să garanteze că Europa rămâne lider în ceea ce privește cercetarea militară. În acest sens, ar putea fi utilă alocarea de resurse acelor demonstratori tehnologici care vor sprijini viitoarele programe comune.

5.6. CESE consideră că, la stabilirea planului privind capacitățile-cheie, trebuie planificat și luat în considerare întregul ciclu al domeniului tehnologic. Mai mult, cercetarea și dezvoltarea și dezvoltarea capacităților trebuie planificate împreună și coordonate între UE și statele membre, ținând cont de obligațiile prevăzute în cadrul parteneriatului cu NATO.

6. Domenii de investiții și scheme de finanțare

6.1. Comisia Europeană propune o finanțare ambițioasă pentru ambele componente ale Fondului european de apărare:

- 90 de milioane de euro în perioada 2017-2020 pentru acțiunea pregătitoare;
- 500 de milioane de euro pe an pentru Programul european de cercetare în domeniul apărării;
- 500 de milioane de euro în 2019 și 2020 pentru Programul european de dezvoltare industrială în domeniul apărării;
- 1 miliard de euro pe an începând cu 2021, în cadrul următorului cadru financiar multianual.

6.2. CESE consideră că investițiile trebuie să fie canalizate către tehnologii esențiale pentru apărarea UE, în cazul cărora suntem dependenți sau pe cale să devenim dependenți de furnizori externi. De asemenea, CESE consideră că accentul principal trebuie pus pe tehnologiile ce ar putea juca un rol decisiv în a permite UE să devină lider din punct de vedere tehnologic în diferite domenii.

6.3. CESE susține finanțarea separată pentru cele două componente – finanțarea din partea UE pentru componenta de cercetare și bugetele statelor membre pentru componenta de capacități. CESE și-a exprimat deja opinia potrivit căreia „atâta timp cât Uniunea nu are propriul său venit variabil, achizițiile de capacități militare ale forțelor armate țin în continuare de responsabilitatea statelor membre. [...] CESE subliniază că, potrivit articolului 41 din TUE, bugetul UE nu

poate fi folosit pentru finanțarea operațiunilor militare. Abaterea de la acest principiu ar contraveni și caracterului specific al politicii de securitate și apărare a anumitor state membre [articolul 42 alineatul (1) din TFUE]"⁽⁸⁾.

6.4. CESE recomandă utilizarea Fondului european de apărare ca instrument financiar pentru sprijinirea capacităților în domenii în care, în prezent, industria europeană a apărării depinde de surse din exterior. Dezvoltarea acestor capacități în Europa va permite adoptarea unor opțiuni mai strategice și, totodată, va oferi cunoștințe valoroase, tehnologie și locuri de muncă la nivel de sector.

6.5. CESE consideră că nivelul de finanțare propus pentru componenta de cercetare a Fondului european de apărare va permite ca cercetarea inovatoare să beneficieze de stimulente ample. Acest lucru va face ca UE să devină cel de al patrulea cel mai mare finanțator de cercetare în domeniul apărării în Europa; totuși, acest fond nu ar trebui să afecteze alte proiecte de dezvoltare europene esențiale.

6.6. CESE consideră că este extrem de importantă conceperea schemelor de finanțare pentru Fondul european de apărare, pentru a asigura implicarea deplină a industriei și pentru a încuraja crearea de consorții productive, care să implice cât mai multe state membre. Mecanismele de finanțare nu pot fi aceleași ca în alte sectoare de activitate, având în vedere particularitățile sectorului apărării și suspiciunile și teama de a partaja cunoștințe între societăți sau state membre.

7. Guvernanța

7.1. Din propunerea Comisiei Europene nu reiese în mod clar ce formă de guvernanță va adopta Fondul european de apărare. CESE consideră că aceasta trebuie în mod clar stabilită cât mai curând și că ea ar trebui să includă Uniunea Europeană, Agenția Europeană de Apărare și statele membre, precum și reprezentanți ai industriei.

7.2. CESE consideră că ar trebui intensificate discuțiile dintre statele membre, pentru a ajunge la un acord privind modelul de guvernanță al Fondului european de apărare, în ceea ce privește ambele componente, dar și următorul cadru financiar multianual. Deși este prezentat ca un alt program de cercetare și dezvoltare, CESE evidențiază faptul că sectorul apărării este unic și are mai multe particularități ce ar trebui guvernate de norme diferite, dar clare. Aceste norme trebuie stabilite cât mai curând.

7.3. De asemenea, CESE atrage atenția asupra faptului că cele două componente ar trebui coordonate îndeaproape cu alte programe naționale și internaționale în care sunt implicate statele membre.

7.4. Deși criteriul existenței a trei societăți din două state membre pare adecvat deocamdată, CESE consideră că, odată ce programul trece într-o fază mai matură, cerința minimă ar trebui să fie de trei țări, pentru a stimula sinergii mai mari între statele membre.

7.5. Proiectele finanțate din Fondul european de apărare, indiferent dacă fac parte din componenta pentru cercetare sau din cea pentru capacități, implică fonduri publice. Comisia Europeană ar trebui să se asigure că procedura de licitație selectează doar cele mai competitive proiecte, luând în considerare în același timp standarde sociale și de mediu ridicate, pe baza unor criterii obiective.

7.6. CESE este îngrijorat că o birocrație excesivă va împiedica aplicarea în practică a Fondului european de apărare și recomandă explorarea unor opțiuni suplimentare în acest domeniu, pe măsură ce Fondul european de apărare se dezvoltă.

7.7. În calitate de organism european reprezentativ al societății civile organizate, CESE își subliniază disponibilitatea de a oferi consultări privind punerea în aplicare a Fondului european de apărare și privind toate problemele legate de aspectele economice, sociale și de cercetare ale noii politici europene de apărare.

8. Standardizarea

8.1. CESE consideră că programele comune care se concentrează pe nevoi recunoscute reciproc nu numai că vor reduce numărul de sisteme redundante, ci și vor stimula o mai bună standardizare a subsistemelor și a logisticii.

⁽⁸⁾ JO C 288, 31.8.2017, p. 62.

8.2. În ceea ce privește reperele, este important să se aibă în vedere imaginea de ansamblu, adică nu numai programele naționale de cercetare ale statelor membre, ci și evoluțiile partenerilor noștri din cadrul NATO în toate domeniile.

8.3. CESE recomandă cu fermitate ca, împreună cu Agenția Europeană de Apărare și statele membre, Comisia să definească domeniile prioritare de dezvoltare comună. Acest lucru se poate realiza numai dacă se convine asupra unei definiții comune a nevoilor și asupra unei standardizări sporite.

8.4. Scopul fondului este acela de a mări eficiența și raționalitatea cheltuielilor naționale pentru apărare, nu de a se substitui acestora. Acest scop va fi atins doar dacă Fondul european de apărare își demonstrează valoarea adăugată, permițând derularea unor proiecte care nu ar putea fi realizate de către statele membre în mod individual într-un mod mai eficient și cu costuri mai mici. Fondul ar trebui să funcționeze ca un stimulent pentru o mai bună cooperare. Doar atunci se va reuși să se evite multiplicarea diferitelor sisteme de armament.

8.5. CESE își exprimă sprijinul în favoarea elaborării unor standarde comune⁽⁹⁾, evitând, totodată, suprapunerea cu cele existente, îndeosebi cu standardele NATO. Având în vedere că au fost identificate 178 de sisteme de armament diferite în Europa, o prioritate în domeniul cercetării ar fi stabilirea de standarde și interfețe europene comune pentru a crea o legătură, pe cât posibil, între cele deja existente și pentru a pregăti viitoarele sisteme. Prin respectarea acestor standarde, statele membre și-ar putea permite să elaboreze sisteme compatibile în zona euro.

8.6. Problema standardelor este deosebit de importantă pentru subsisteme. Noile produse dezvoltate vor stabili cu siguranță un standard la nivel european, însă și subsistemele existente, ce ar putea fi încorporate în produsele respective, ar trebui să fie bazate pe standarde comune într-o anumită măsură. CESE consideră că aceasta ar mări interoperabilitatea, reducând astfel fragmentarea sistemelor de armament.

Bruxelles, 7 decembrie 2017.

*Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS*

⁽⁹⁾ JO C 288, 31.8.2017, p. 62.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind**„Comunicarea Comisiei din 28 aprilie 2017 – Comunicarea Comisiei privind accesul la justiție în probleme de mediu”***[C(2017) 2616 final]*

(2018/C 129/10)

Raportor: **Cillian LOHAN**Coraportor: **Brian CURTIS**

Sesizare	Comisia Europeană, 31.5.2017
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Decizia Adunării Plenare	25.4.2017
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	21.11.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	7.12.2017
Sesiunea plenară nr.	530
Rezultatul votului	171/5/2
(voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută această comunicare interpretativă, dat fiind că oferă o vedere de ansamblu valoroasă a actualei jurisprudențe a Curții de Justiție a UE cu privire la accesul la justiție la nivel național în cauzele privind probleme de mediu, până la data publicării documentului. Comunicarea va aduce și alte beneficii, constând în mai multă securitate juridică și claritate pentru factorii de decizie din cadrul instanțelor naționale și al structurilor administrative, precum și pentru întreprinderi și cetățeni, **cu condiția ca** difuzarea sa să fie efectivă.

1.2. CESE recunoaște că asigurarea coerenței în ceea ce privește accesul la justiție în întreaga UE este un factor esențial pentru sprijinirea pieței unice și aplicarea coerentă a drepturilor prevăzute de dreptul Uniunii și că oferă claritatea și securitatea juridică necesare pentru piețe și investitori.

1.3. CESE solicită o legislație cuprinzătoare și cu caracter obligatoriu la nivelul UE, necesară pentru a garanta o punere în aplicare în egală măsură coerentă și deplină a accesului la justiție în întreaga Uniune, pentru a consolida acest demers bine-venit privind accesul la justiție, inițiat prin prezenta comunicare. Documentul de lucru ⁽¹⁾ al serviciilor Comisiei a considerat adoptarea legislației obligatorii a UE ca fiind abordarea ideală. De asemenea, CESE ia notă de analiza și recomandările raportului Darpö ⁽²⁾ pe această temă, elaborat la cererea Comisiei Europene. Statele membre trebuie să sprijine astfel de obiective și să nu împiedice îndeplinirea lor.

1.4. Pentru a avea un efect real, comunicarea trebuie să fie însoțită de acțiuni de formare și educație la nivelul statelor membre, destinate publicului vizat și în special organismelor judiciare și administrative de control jurisdicțional, precum și cetățenilor.

1.5. Comisia, dar totodată și statele membre trebuie să acorde prioritate alocării de fonduri și resurse suficiente pentru a sprijini în mod eficace aceste planuri.

1.6. Comunicarea nu dorește să aducă atingere prerogativelor jurisdicțiilor naționale, ci enunță doar hotărâri și precizări ale Curții de Justiție care reprezintă cerințe obligatorii de bază. Acest aspect, împreună cu cerința de a nu fi permise derogări sau regrese, ar trebui să se regăsească în versiunile viitoare ale comunicării.

⁽¹⁾ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/10102/2017/en/swd-2017-255-f1-en-main-part-1.pdf>.

⁽²⁾ <http://ec.europa.eu/environment/aarhus/pdf/synthesis%20report%20on%20access%20to%20justice.pdf>.

1.7. Această comunicare interpretativă va trebui să fie actualizată constant. Pentru a asigura acuratețea și caracterul actual, este esențial să se actualizeze conținutul în timp util și să se organizeze regulat acțiuni de formare pentru publicul vizat, astfel încât să fie reflectate evoluțiile jurisprudenței CJUE. Ar trebui analizată posibilitatea unui instrument dinamic și actualizat destinat societății civile, administrațiilor publice și organismelor judiciare.

1.8. De asemenea, ar trebui abordate în mod prioritar – alături de feedbackul de la comunitățile de experți – lacunele și omisiunile din comunicarea adresată statelor membre, inclusiv prin analizarea modului în care trebuie procedat în domeniile în care există lacune în actuala jurisprudență a Curții.

1.9. Este necesar să se elaboreze **și să se mențină** un sistem de referință independent, obiectiv, cuprinzător și actualizat, care să reflecte evoluțiile pozitive și problematicile legate de accesul la justiție la nivelul statelor membre, precum și toate elementele menționate la articolul 9 din Convenția de la Aarhus.

1.10. Având în vedere importanța trimerelor preliminare pentru asigurarea coerenței dreptului Uniunii în acest domeniu ⁽³⁾, Comisia ar trebui să examineze în detaliu și să raporteze despre utilizarea și respectarea acestei dispoziții în toate statele membre, să investigheze și să urmărească toate obstacolele din calea aplicării acesteia.

1.11. Într-un context global în care apărătorii mediului sunt hărțuiți și persecutați, UE ar trebui să fie un exemplu de urmat în ce privește facilitarea accesului la justiție.

1.12. CESE subliniază limitările comunicării interpretative, dat fiind că nu include constatările Comitetului independent pentru controlul conformității cu dispozițiile Convenției de la Aarhus (ACCC). Rezultatele acestor lucrări importante și utile pot completa comunicarea Comisiei și pot sprijini factorii de decizie și cetățenii în ceea ce privește accesul la justiție, motiv pentru care ar trebui să se țină seama de ele.

1.13. CESE sprijină Convenția de la Aarhus și punerea sa în aplicare deplină de către UE și pe teritoriul acesteia. Ca atare, este esențial ca constatările referitoare la conformitate, prezentate de ACCC, desemnat de părți, să fie însoțite pe deplin de către acestea din urmă.

1.14. CESE este conștient de chestiunile sensibile legate de recente constatări ale ACCC referitoare la neîndeplinirea obligațiilor cu privire la accesul la justiție în cadrul instituțiilor UE. În acest sens, CESE insistă pentru luarea de către UE a unor angajamente urgente și constructive înainte de următoarea reuniune a părților. Va fi mai ales important ca, împreună cu ONG-urile din domeniul mediului și cu societatea civilă, să se acorde prioritate unei abordări vaste și ambițioase a modalităților și a domeniilor în care UE poate îmbunătăți punerea în aplicare a Convenției și accesul la justiție în cadrul instituțiilor UE și de către acestea. De asemenea, instituțiile UE ar trebui să procedeze la o abordare paralelă și complementară a accesului la justiție în propriul lor cadru și, totodată, să asigure îndrumarea și activitățile de implementare aferente.

2. Observații generale

2.1. Documentul publicat de Comisie este o comunicare interpretativă. Acesta oferă o vedere de ansamblu a jurisprudenței Curții de Justiție a UE (CJUE) în ceea ce privește accesul la justiție la nivel național în cauzele privind probleme de mediu. Documentul se prezintă sub forma unei analize juridice detaliate care clarifică anumite cerințe și standarde juridice și procedurale referitoare la cauzele privind probleme de mediu. Sunt incluse subiecte precum căile de atac, costurile, calendarele, termenele, domeniul de aplicare, calitățile procesuale active și eficiența.

2.2. Comunicarea are drept obiectiv să asigure „claritate [...] și o sursă de referință” pentru administrațiile naționale, pentru instanțele naționale și pentru persoanele fizice și ONG-urile care exercită, în interesul publicului, un rol de reprezentare, precum și pentru „operatorii economici care au un interes comun în aplicarea previzibilă a legislației” (punctul A.9). La punctul 8 se stabilește contextul pentru acest obiectiv în ceea ce privește problemele cu care se confruntă publicul vizat, care include întreprinderile, IMM-urile, persoanele fizice, ONG-urile și publicul larg, fără a se limita la acestea, ca urmare a problemelor legate de punerea în aplicare a accesului la justiție în statele membre.

2.3. Se precizează, de asemenea, importanța mediului ca fiind „sistemul nostru de susținere a vieții” și modul în care conservarea, protecția și îmbunătățirea acestuia reprezintă „o valoare europeană comună”.

⁽³⁾ Articolul 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

2.4. Se precizează contextul general din UE referitor la accesul la justiție, cu trimitere la tratate și la principiul protecției judiciare efective, precum și la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și la Convenția privind drepturile omului referitoare la „accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziilor și accesul la justiție în probleme de mediu” („Convenția de la Aarhus”). UE și cele 28 de state membre se numără printre cele 47 de părți la Convenție, pe lângă țările din Europa și Asia Centrală.

2.5. În 2003, UE a adoptat două propuneri legislative, una privind *accesul publicului la informațiile despre mediu* ⁽⁴⁾, iar cealaltă privind *participarea publicului* ⁽⁵⁾. Prin acestea era asigurat accesul la justiție într-o măsură limitată în anumite directive existente specifice. În 2006, a fost adoptat un regulament suplimentar privind punerea în aplicare a Convenției de la Aarhus în UE („Regulamentul privind aplicarea Convenției de la Aarhus” ⁽⁶⁾). Comisia a adoptat o propunere legislativă privind accesul la justiție în 2003 ⁽⁷⁾, însă pozițiile divergente ale statelor membre și lipsa voinței politice de a o adopta au dus la retragerea acesteia în 2014 ⁽⁸⁾. Lipsa unei directive este în continuare o problemă și trebuie abordată. CESE solicită o legislație cuprinzătoare și cu caracter obligatoriu la nivelul UE privind accesul la justiție.

2.6. UE și statele membre sunt semnatare ale Convenției de la Aarhus și au ratificat-o. În cadrul primei sale sesiuni, din 2002, reuniunea părților la convenție (MoP) a stabilit un mecanism de asigurare a conformității pentru convenție, inclusiv ACCC. ACCC investighează comunicările legate de nerespectarea convenției de către o parte și prezintă constatări și recomandări în acest sens. Aceste aspecte sunt prezentate în reuniunea părților. Fără excepție, până la cea de-a șasea reuniune a părților (din 2017), acestea au fost întotdeauna și pe deplin aprobate de părți.

2.7. Comisia **recunoaște** că continuă să existe obstacole majore la nivelul anumitor state membre. Unele țări blochează accesul aproape în întregime, altele limitează domeniul de aplicare, în alte state costurile substanțiale reprezintă o problemă, iar altele nu dispun de prevederi juridice pentru a asigura căi de atac eficace. Ar trebui să fie elaborat un raport independent și actualizat constant privind situația de referință, care să ofere claritate cu privire la problemele specifice de la nivelul statelor membre și să evidențieze bunele practici existente.

2.8. Comunicarea enunță hotărâri și precizări ale Curții de Justiție care reprezintă cerințe obligatorii de bază. Acest aspect, împreună cu cerința de a nu fi permise derogări sau regrese, ar trebui să se regăsească în mod clar în versiunile viitoare ale comunicării.

2.9. Publicarea comunicării Comisiei intervine într-o perioadă de intensă controversă legată de întrebarea dacă UE își respectă sau nu pe deplin obligațiile asumate în temeiul articolului 9 din Convenție. Întrebarea intervine în sialul unei comunicări a ACCC, care susține neîndeplinirea obligațiilor de către UE: ACCC constata ⁽⁹⁾ neîndeplinirea propriilor obligații legate de aplicarea cerințelor privind accesul la justiție, formulând recomandări în acest sens.

2.10. În iulie 2017, Consiliul UE a decis în unanimitate să accepte aceste constatări, cu anumite modificări (o poziție susținută de Comisie), și și-a reiterat, de asemenea, sprijinul pentru Convenția de la Aarhus ⁽¹⁰⁾. Modificările propuse pentru decizia MoP privind constatările ACCC menționează, printre altele, că MoP ar trebui „să ia act de” constatări, mai degrabă decât *să le aprobe*. CESE evidențiază o contradicție: UE nu acceptă constatările ACCC, deși își reafirmă sprijinul pentru Convenție. Dacă este adoptată de celelalte părți la Convenție, această abordare ar putea compromite serios mecanismul independent de asigurare a conformității și, pe cale de consecință, forța și eficacitatea convenției ca atare.

2.11. În cadrul reuniunii din septembrie 2017 a părților la Convenție, care a avut loc în Muntenegru, s-a hotărât amânarea deciziei MoP privind constatările ACCC, conform căreia UE nu respectă convenția, ca urmare a unor declarații severe exprimând puncte de vedere alternative și dezbateri în cadrul MoP. MoP a decis întotdeauna prin consens, însă în acest caz nu a fost atins niciun punct de vedere comun, iar după o ședință de coordonare a statelor membre ale UE s-a luat hotărârea amânării unei decizii până la următoarea reuniune a părților, din 2021.

⁽⁴⁾ Directiva 2003/4/CE.

⁽⁵⁾ Directiva 2003/35/CE.

⁽⁶⁾ Regulamentul (CE) nr. 1367/2006.

⁽⁷⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006R1367&from=EN>.

⁽⁸⁾ Cf. retragerea propunerilor caduce ale Comisiei (JO C 153, 21.5.2014, p. 3).

⁽⁹⁾ https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/compliance/C2008-32/Findings/C32_EU_Findings_as_adopted_advance_unedited_version.pdf.

⁽¹⁰⁾ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11150-2017-INIT/ro/pdf>.

2.12. CESE este conștient de chestiunile sensibile legate de recente constatări ale ACCC referitoare la neîndeplinirea obligațiilor de către UE. CESE pledează pentru angajamente urgente, prompte și constructive din partea UE înainte de viitoarea reuniune a părților. Pentru UE, va fi mai ales important să se angajeze și să acorde prioritate, împreună cu ONG-urile din domeniul mediului și cu societatea civilă în general, unei abordări vaste și ambițioase a modalităților și a domeniilor în care UE poate îmbunătăți punerea în aplicare a Convenției și accesul la justiție în cadrul instituțiilor UE și de către acestea. De asemenea, instituțiile UE ar trebui să procedeze la o abordare paralelă și complementară de punere în aplicare a accesului la justiție în propriul lor cadru, asigurând totodată orientările și activitățile de implementare aferente.

2.13. Comunicarea interpretativă a Comisiei face parte dintr-un proces îndelungat și nereușit de adoptare a unor măsuri specifice la nivelul UE privind accesul la justiție. Printre acestea s-au numărat:

- retragerea propunerii de directivă privind accesul la justiție;
- eșecul tentativei de modificare a fiecăreia dintre directivele relevante, pentru a include dispozițiile referitoare la accesul la justiție. Astfel, de exemplu, directivele esențiale pentru mediu, precum Directiva Habitare și Directiva Păsări, nu au fost modificate în sensul includerii unor dispoziții clare și adecvate privind accesul la justiție;
- tentativele nereușite de modificare a unor directive specifice vizând includerea unor dispoziții privind accesul la justiție ⁽¹¹⁾.

2.14. Sunt necesare măsuri de armonizare a modului în care instanțele naționale examinează cauzele privind mediul: normele juridice ale UE par să nu fie destul de specifice. Ca atare, a crescut numărul trimerilor preliminare adresate CJUE. Comunicarea Comisiei vizează clarificarea normelor și a standardelor care decurg din jurisprudența CJUE și care, prin urmare, consolidează securitatea juridică pentru părțile interesate.

2.15. De asemenea, Comisia a adăugat și opiniile sale la analiza juridică.

2.16. Comunicarea și exercițiul de clarificare care stă la baza ei sunt în consonanță cu evaluarea punerii în aplicare a politicilor de mediu și vizează consolidarea acesteia. CESE și-a afirmat, într-un aviz recent ⁽¹²⁾, sprijinul pentru procesul de evaluare a punerii în aplicare a politicilor de mediu și a solicitat acțiuni decisive pentru punerea în aplicare a *acquis*-ului în domeniul mediului, pe deplin și la întregul său potențial.

2.17. Lipsa unei directive privind accesul la justiție lasă un gol în vârful ierarhiei normelor juridice care ar ajuta la clarificarea multor chestiuni care au creat confuzii și incoerențe în statele membre, cu problemele aferente pentru întreprinderi și cetățeni.

2.18. Unele state membre au ratificat Convenția de la Aarhus fără a preciza modul în care accesul la justiție s-ar aplica în cazuri specifice; în alte cazuri, punerea în aplicare a fost neclară ori incompletă.

3. Poziția CESE

3.1. CESE sprijină Convenția de la Aarhus și punerea sa în aplicare deplină de către UE și pe teritoriul acesteia. Pentru valabilitatea și integritatea Convenției de la Aarhus, este esențial ca constatările CCCA să fie aprobate în totalitate de către părți.

3.2. CESE constată că Convenția de la Aarhus face parte din corpusul de legi internaționale în materie de drepturi ale omului și că este pe deplin compatibilă cu principiile fundamentale ale UE, prevăzute atât de tratate, cât și de Carta drepturilor fundamentale. CESE subliniază că UE trebuie să apere drepturile omului și să fie un lider mondial în acest domeniu.

3.3. CESE îndeamnă statele membre să accelereze punerea în aplicare efectivă a Convenției de la Aarhus și, în special, să se asigure că accesul la justiție prin căi de atac administrative și prin instanțe naționale este garantat în conformitate cu cerințele Convenției și cu caracteristicile esențiale ale respectivelor căi de atac impuse de articolul 9 alineatul (4) din Convenție. De asemenea, CESE recunoaște interdependența fundamentală a celor trei piloni ai Convenției și faptul că aceștia trebuie să fie puși în aplicare în mod complementar pentru a avea efectul scontat.

⁽¹¹⁾ Directiva privind plafoanele naționale de poluanți atmosferici.

⁽¹²⁾ Evaluarea punerii în aplicare a politicilor de mediu ale UE (JO C 345, 13.10.2017, p. 114).

3.4. Documentul publicat de Comisie este bine-venit și este considerat a fi o comunicare foarte utilă și importantă. CESE recunoaște că asigurarea coerenței în ceea ce privește accesul la justiție în întreaga UE reprezintă un factor esențial pentru asigurarea unor condiții omogene de piață, ceea ce este fundamental pentru succesul pieței unice și constituie o condiție necesară pentru punerea în aplicare eficace și coerentă a drepturilor fundamentale prevăzute de dreptul Uniunii, în întreaga Uniune. Prezenta comunicare contribuie la acest lucru.

3.5. CESE salută declarația Comisiei conform căreia „[î]n caz de neîndeplinire a cerințelor legale prevăzute în prezent prin acquis-ul UE, Comisia va continua, de asemenea, să recurgă la proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor pentru a asigura îndeplinirea acestora” (punctul A.13), întrucât Comisia deține un rol necesar și clar în această privință în temeiul tratatelor UE. Exercițarea efectivă a acestui rol este esențială pentru a garanta că statele membre își îndeplinesc angajamentele în mod coerent, că statele membre care respectă dispozițiile nu sunt dezavantajate pe nedrept și că sunt garantate condiții de piață și drepturi omogene.

3.6. CESE este de părere că legislația în domeniul mediului pusă în aplicare în mod eficace oferă claritate și securitate juridică pentru piețe și investitori, facilitând, în același timp, dezvoltarea durabilă în cadrul acestui proces. Prezentul ghid al Comisiei, menit să asigure mai multă securitate juridică și claritate în ceea ce privește legislația în domeniul mediului, este bine-venit, în pofida limitărilor domeniului său de aplicare.

3.7. În opinia CESE, Comisia Europeană a procedat bine solicitând efectuarea de analize referitoare la accesul la justiție în probleme de mediu, un exemplu în acest sens fiind raportul Darpö⁽¹³⁾. Acest raport, alături de alte analize independente, oferă evaluări importante privind punerea în aplicare, de care statele membre ar trebui să țină seama.

3.8. CESE recunoaște că definiția noțiunii de „autoritate publică” de la articolul 2 din Convenție cuprinde „instituțiile oricărei organizații de integrare economică regională la care se face referire în articolul 17 și care este parte la prezenta convenție”. Prin această definiție și în temeiul articolului 17 însuși, CESE recunoaște aplicarea Convenției tuturor părților, și, pe cale de consecință, și Uniunii Europene, care, la rândul ei, a semnat și a ratificat Convenția⁽¹⁴⁾. CESE consideră că instrumentul de ratificare al UE în ceea ce privește Convenția nu scutește instituțiile UE de obligațiile lor referitoare la accesul la justiție.

4. Următoarele etape

4.1. Sunt necesare mai multe comunicări sau orientări care să includă constatările și recomandările ACCC, pentru a facilita un plus de claritate și punerea în aplicare și în practică a Convenției. O directivă privind accesul la justiție ar putea contribui enorm la asigurarea clarității și coerenței.

4.2. O abordare mai coerentă a punerii în aplicare ar asigura la nivelul statelor membre o mai mare omogenitate a condițiilor pentru întreprinderi și ar încuraja dezvoltarea. Insecuritatea generează în prezent întârzieri, costuri suplimentare și împiedică dezvoltarea durabilă.

4.3. Este urgent nevoie de o *amplă consultare la nivelul întregii UE, pentru a se elabora și a se actualiza în mod regulat o evaluare independentă de referință* a accesului la justiție la nivelul statelor membre. Acest demers trebuie să ia în considerare atât nivelurile de sensibilizare din societatea civilă, cât și situația din cadrul instanțelor și al căilor de atac administrative. Deosebit de important este să fie identificate cauzele acceptate, cele care nu sunt acceptate sau cele a căror acceptare este împiedicată din pricina unor chestiuni privind accesul la justiție. CESE poate interveni prin utilizarea propriei rețele de organizații ale societății civile pentru a ajunge la un public larg, fiind dispus, totodată, să asigure un rol de monitorizare în comunicarea rezultatelor unei asemenea evaluări. Evaluarea în sine trebuie să fie independentă și obiectivă.

4.4. Această referință trebuie să meargă dincolo de limitările evaluării punerii în aplicare a politicilor de mediu, care decurg din domeniul său de aplicare și din lipsa participării publicului, precum și dincolo de limitările tabloului de bord al UE privind justiția. Domeniul de aplicare al referinței ar trebui să includă toate aspectele de la articolul 9 din Convenția de la Aarhus, în special toate caracteristicile evaluărilor specificate la articolul 9 alineatul (4) din Convenție, și să sprijine obligația prevăzută la articolul 9 alineatul (5). Actualizări complete ale acestei referințe ar trebui efectuate cel puțin din doi în doi ani.

4.5. Comisia recunoaște, iar CESE susține rolul esențial al cetățenilor și al ONG-urilor în evidențierea responsabilității în temeiul Convenției de la Aarhus. Formarea și educația la nivelul statelor membre sunt esențiale atât pentru cetățeni, cât și la nivel judiciar. Comisia:

⁽¹³⁾ <http://ec.europa.eu/environment/aarhus/pdf/synthesis%20report%20on%20access%20to%20justice.pdf>.

⁽¹⁴⁾ https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XXVII-13&chapter=27&clang=_en#EndDec.

- trebuie să elaboreze planuri specifice pentru a actualiza regulat și disemina comunicarea în mod eficace, reflectând în timp util evoluțiile relevante ale jurisprudenței Curții de Justiție, și să lucreze în strânsă legătură cu societatea civilă în acest proces;
- trebuie să dea prioritate alocării de resurse și fonduri pentru aceste planuri;
- ar putea analiza posibilitatea unui instrument dinamic și actualizat pentru societatea civilă, administrațiile publice și organele judiciare, pentru a asigura caracterul actual și acuratețea în reflectarea evoluțiilor relevante din jurisprudența Curții de Justiție;
- ar trebui să elaboreze rapoarte intermediare din șase în șase luni cu privire la aceste planuri;
- ar trebui să identifice lacunele și omisiunile din comunicarea adresată statelor membre, să stabilească priorități și să abordeze aceste probleme, inclusiv prin analizarea domeniilor în care există lacune în actuala jurisprudență a CJUE și a feedbackului de la comunitățile de experți.

4.6. Natura prohibitivă a costurilor în anumite jurisdicții poate reprezenta un obstacol însemnat pentru justiție. Ca atare, accesul la justiție poate fi blocat din cauza riscului de a suporta costuri prohibitive. Într-un context global în care apărătorii mediului sunt hărțuiți și persecutați, UE ar trebui să fie un exemplu de urmat în ce privește facilitarea accesului la justiție și să fie deosebit de proactivă în abordarea cauzelor unde există hărțuire și a celor în cazul cărora costurile reprezintă obstacole.

4.7. Este nevoie de un mecanism prin intermediul căruia constatările CCCA să poată fi folosite pentru a completa comunicarea către statele membre și să poată consolida claritatea privind obligațiile.

4.8. Prezenta comunicare interpretativă va trebui să fie revizuită și adusă la zi în mod periodic, cu raportări actualizate continue și cu acțiuni de formare pentru publicul vizat. Trebuie să se pună la dispoziție suficiente resurse și fonduri pentru a sprijini planuri eficace atât la nivelul statelor membre, cât și la cel al Comisiei.

4.9. Având în vedere importanța trimerilor preliminare⁽¹⁵⁾ pentru asigurarea unei aplicări coerente a dreptului Uniunii în acest domeniu, Comisia ar trebui să examineze în detaliu și să raporteze cu privire la utilizarea și respectarea acestei dispoziții în toate statele membre, precum și să investigheze și să urmărească toate obstacolele din calea aplicării acesteia.

Bruxelles, 7 decembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

⁽¹⁵⁾ În temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea UE.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2006/1/CE privind utilizarea vehiculelor închiriate fără conducători auto pentru transportul rutier de mărfuri

[COM(2017) 282 final – 2017/0113 (COD)]

(2018/C 129/11)

Raportor: **Brian CURTIS**

Sesizare	Parlamentul European, 15.6.2017 Consiliul Uniunii Europene, 12.6.2017
Temei juridic	Articolul 91 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională
Data adoptării în secțiune	22.11.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	6.12.2017
Sesiunea plenară nr.	530
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	121/0/1

1. Concluzii și recomandări

Concluzii

1.1. CESE salută acest nou pas înainte către eliminarea unora dintre obstacolele rămase în calea unei piețe unice eficiente și echitabile în sectorul transportului rutier de mărfuri din Europa. În acest caz, directiva de modificare vizează facilitarea utilizării optime a parcurilor de vehicule în întreaga Europă, în special în perioadele de vârf sezoniere, și obținerea unui minim nivel de liberalizare. Eliminarea restricțiilor privind utilizarea vehiculelor de marfă pentru operațiuni pe cont propriu reprezintă o măsură pozitivă.

1.2. Comitetul este de părere, în continuare, că este preferabil ca legislația privind aspectele legate de transporturi să ia forma unui regulament mai degrabă decât a unei directive – cea din urmă variantă permițând diferențe mai mari de interpretare și de rigoare în ceea ce privește aplicarea în statele membre. Cu toate acestea, recunoaște că această directivă succintă își atinge obiectivele și că, în acest caz, transformarea sa într-un regulament ar fi fost disproporționată.

Recomandări

1.3. Pentru a preveni creșterea numărului de societăți de tip „cutie poștală” (*letterbox companies* – LBC), CESE solicită ca măsurile propuse pentru consolidarea Regulamentului (CE) nr. 1071/2009 și a Regulamentului (CE) nr. 1072/2009 pentru eliminarea societăților de tip „cutie poștală” frauduloase să fie convenite și puse efectiv în aplicare de către toate statele membre. Rezultatele ar trebui să fie atent monitorizate și să facă parte din raportul privind eficacitatea acestei directive de modificare.

1.4. Pentru a descuraja operatorii să profite de impozite mai reduse pentru înmatricularea vehiculelor în anumite state membre, ar trebui să se aplice măsuri suplimentare în cazul în care analiza efectuată în perioada de revizuire indică necesitatea acestui lucru, de exemplu stabilirea unui plafon pentru cota parcului de vehicule deținut de un operator care poate fi temporar transferată unui operator afiliat într-un alt stat membru.

1.5. Comitetul constată că, deși sunt puse în aplicare metode de detectare tot mai eficace, cabotajul ilegal rămâne o problemă semnificativă în sectorul transportului de mărfuri. Există unele riscuri ca, prin punerea în aplicare a măsurilor din această directivă, detectarea să fie îngreunată. Prin urmare, ar putea fi instituite și alte cerințe pentru a garanta o legătură trasabilă între societatea de transport și vehicul.

2. Introducere

2.1. Această directivă de modificare este prezentată ca parte a pachetului *Europa în mișcare*, setul amplu de inițiative menite să sporească siguranța în trafic, să încurajeze taxarea rutieră inteligentă, să reducă emisiile de CO₂, poluarea aerului și congestiunea traficului, să reducă birocratia pentru întreprinderi, să combată ocuparea ilegală a forței de muncă și să asigure condiții și perioade de odihnă adecvate pentru lucrători.

2.2. Ea tratează unele dintre chestiunile nesoluționate încă în ceea ce privește liberalizarea utilizării vehiculelor de marfă închiriate pe piața unică. Există în continuare divergențe între normele și regulamentele din statele membre; această problemă a fost abordată prima dată în 1984 ⁽¹⁾, iar armonizarea ulterioară s-a realizat prin Directiva din 2006 ⁽²⁾. Cu toate acestea, chiar și după transpunerea acestei directive de modificare, în numeroase state membre vor rămâne în vigoare o serie de restricții.

2.3. Principala preocupare abordată de prezenta directivă de modificare este dorința operatorilor de a deplasa parcul de vehicule în interiorul UE ca răspuns la cererea locală. Posibilitatea realizării acestui lucru se confruntă în prezent cu restricții în temeiul legislației naționale și al aplicării reglementărilor și cerințelor operaționale (instrumente juridice neobligatorii – *soft law*).

2.4. Pe de o parte, operatorii susțin că situația actuală limitează utilizarea eficientă a parcurilor europene de vehicule. Pe de altă parte, sindicatele din transporturi sunt preocupate de faptul că propunerea va diminua și mai mult legătura esențială dintre operator și activele sale și va reduce capacitățile statelor membre de control și de aplicare a legii în ce privește caracterul autentic al operatorilor înregistrați pe teritoriul lor. Nici chiar statele membre nu au o abordare integrată cu privire la această chestiune, o mică minoritate afirmând că statu-quo-ul ar trebui să continue.

2.5. În plus, guvernele unor state membre sunt preocupate de pierderea veniturilor în cazul în care vehiculele sunt înmatriculate într-o țară, dar au sediul operațional în altă țară. De exemplu, nivelurile de impozitare pentru vehiculele grele de marfă variază de la aproximativ 500 de euro pe vehicul în Letonia până la aproape 5 000 de euro în Irlanda ⁽³⁾.

2.6. În avizele sale anterioare privind transporturile, ⁽⁴⁾ Comitetul a afirmat că, pentru a reduce diferențele de interpretare și de rigoare în ceea ce privește aplicarea în statele membre, CESE ar trebui să sprijine trecerea de la directivă la regulament. Comitetul consideră că acesta rămâne un principiu valabil, dar admite că, în acest caz, o reformare completă a directivei ar fi disproporționată. Comitetul observă, de asemenea, că, deși permite statelor membre o mai mare flexibilitate în ceea ce privește transpunerea și punerea în aplicare, forma juridică a unei directive riscă să ducă la anomalii și diferențe de interpretare continue între statele membre.

3. Sinteza Comunicării Comisiei

3.1. În urma unor revizui, consultări și analize ample efectuate de către Comisie, această propunere aduce modificări la directiva din 2006. Directiva autoriza statele membre să limiteze utilizarea vehiculelor de marfă închiriate cu o masă totală de peste șase tone pentru operațiuni pe cont propriu și autoriza, de asemenea, restricții privind utilizarea unui vehicul închiriat într-un stat membru diferit de cel în care își are sediul întreprinderea care închiriază vehiculul.

3.2. Modificările propuse, care vor aprofunda și consolida piața internă, elimină posibilitatea de a restricționa utilizarea tuturor vehiculelor închiriate pentru operațiunile pe cont propriu. În plus, utilizarea unui vehicul închiriat într-un alt stat membru urmează să fie autorizată timp de cel puțin patru luni, pentru a permite întreprinderilor să facă față vârfurilor de cerere sezoniere sau temporare și/sau să înlocuiască vehiculele defecte sau deteriorate. Statele membre cu regimuri mai liberale (cum ar fi Belgia, Republica Cehă, Estonia și Suedia) ar trebui să fie în măsură să mențină astfel de regimuri.

3.3. S-a optat pentru o perioadă de patru luni pentru a evita eventualele denaturări ale veniturilor, având în vedere diferențele considerabile dintre statele membre în ceea ce privește impozitarea vehiculelor rutiere.

⁽¹⁾ Directiva 84/647/CEE.

⁽²⁾ Directiva 90/398/CEE; Directiva 2006/1/CE.

⁽³⁾ Evaluarea *ex post* a Directivei 2006/1/CE, raport final, ianuarie 2016.

⁽⁴⁾ JO C 34, 2.2.2017, p. 176.

3.4. Propunerea ar trebui să asigure accesul egal al operatorilor de transport din UE la piața vehiculelor închiriate și să furnizeze un cadru de reglementare uniform, care să ofere operatorilor de transport o mai mare eficiență. Un avantaj suplimentar ar putea fi îmbunătățirea siguranței și o poluare mai scăzută, întrucât vehiculele închiriate sunt de obicei mai noi.

3.5. În termen de cinci ani, Comisia va elabora un raport privind punerea în aplicare a acestor modificări, care ar putea servi drept bază pentru adoptarea unor măsuri suplimentare.

4. Observații generale

4.1. CESE salută intențiile aflate la baza acestei directive de modificare – ea reprezintă un nou pas înainte către eliminarea unora dintre obstacolele rămase în calea unei piețe unice eficiente și echitabile în sectorul transportului rutier de mărfuri din Europa. În acest caz, directiva de modificare vizează facilitarea utilizării optime a parcurilor de vehicule în întreaga Europă, în special în perioadele de vârf sezoniere, și obținerea unui minim nivel de liberalizare. Eliminarea restricțiilor privind utilizarea vehiculelor de marfă pentru operațiuni pe cont propriu reprezintă o măsură pozitivă.

4.2. Comitetul este, în continuare, de părere că este preferabil ca legislația privind aspectele legate de transporturi să ia forma unui regulament mai degrabă decât a unei directive – cea din urmă variantă permițând diferențe mai mari de interpretare și de rigoare în ceea ce privește aplicarea în statele membre. Cu toate acestea, este recunoscut faptul că această directivă succintă își atinge obiectivele și că, în acest caz, transformarea sa într-un regulament ar fi fost disproporționată.

4.3. Comitetul dorește însă să-și exprime unele rezerve cu privire la posibilele efecte ulterioare. Acestea se încadrează în două categorii. Prima dintre ele se referă la posibila creștere a numărului de societăți de tip „cutie poștală” (LBC), cea de-a doua privește posibilitatea ca un operator să efectueze operațiuni de cabotaj ilegale fără a fi identificat. Aceste aspecte sunt prezentate mai jos.

5. Observații specifice

5.1. Toate tipurile de vehicule comerciale reprezintă active costisitoare și sunt furnizate din ce în ce mai mult operatorilor de transport de către societățile de leasing. Pentru a maximiza eficiența operațiunilor de transport, disponibilitatea vehiculelor trebuie să corespundă cererii. Acest demers nu numai că este sezonier, ci variază din punct de vedere geografic, de exemplu ca urmare a cererilor din sectoarele producției agricole și turismului. Cu toate acestea, pentru a respecta standardele de operare, cerințele de siguranță și condițiile de lucru ale conducătorilor auto, este important ca operatorii să dispună, în țara de operare, de active și de o infrastructură de sprijin direct.

5.2. Societățile de tip „cutie poștală” sunt entități înființate într-o țară a UE în care nu desfășoară activități economice (sau desfășoară activități economice minore), pentru a profita de impozite și salarii mai mici etc. Astfel de societăți au o infrastructură de sprijin redusă, dacă nu chiar inexistentă, creează situații de concurență neloială și, totodată, își pot exploata lucrătorii.

5.3. Provoacă pe care o prezintă aceste societăți a fost recunoscută și în alte părți ale pachetului privind mobilitatea, fiind prezentate măsuri ⁽⁵⁾ pentru rezolvarea acestei probleme. CESE recunoaște faptul că problema societăților de tip „cutie poștală” nu este responsabilitatea directă a acestei directive de modificare, dar își exprimă îngrijorarea cu privire la faptul că aceasta ar putea înlesni înmulțirea și funcționarea unor astfel de societăți. Prin urmare, solicită ca măsurile propuse pentru consolidarea Regulamentului (CE) nr. 1071/2009 și a Regulamentului (CE) nr. 1072/2009 pentru eliminarea societăților de tip „cutie poștală” frauduloase să fie convenite și puse în aplicare în mod eficient de către toate statele membre. Rezultatele ar trebui să fie atent monitorizate și să facă parte din raportul privind eficacitatea acestei directive de modificare.

5.4. Cu toate acestea, măsurile nu se referă la operatorii care profită de impozite mai reduse pentru înmatricularea vehiculelor în anumite state membre. Având la dispoziție o perioadă de patru luni de funcționare permisă într-un alt stat membru, este posibil ca operatorii să mute vehiculele dintr-o țară în alta pentru a se sustrage acestei restricții.

5.5. O asemenea preocupare pare să aibă o anumită justificare teoretică, chiar dacă măsurile necesare ar fi complexe din punct de vedere logistic. Perioada de revizuire va indica dacă această posibilă lacună va fi exploatată. În acest caz, Comitetul sugerează ca perioada de restricție de 4 luni să fie completată de măsuri suplimentare, de exemplu stabilirea unei cote a parcului de vehicule deținut de un operator care poate fi temporar transferată unui operator afiliat într-un alt stat membru.

⁽⁵⁾ COM(2017) 281 final, care modifică Regulamentul (CE) nr. 1071/2009 și Regulamentul (CE) nr. 1072/2009, pentru a le adapta la evoluțiile sectorului.

5.6. De asemenea, Comitetul își exprimă temerea că ar putea fi înlesnit cabotajul ilegal. Cabotajul este transportul de mărfuri în numele unui terț sau contra cost, efectuat într-un stat membru, cu un vehicul aparținând unui operator de transport rutier de mărfuri nerezident, înregistrat într-un alt stat membru. (Un operator de vehicule de marfă cu o licență internațională standard este autorizat, la nivelul UE, să efectueze maximum trei operațiuni de cabotaj în termen de șapte zile în statul membru gazdă. Aceste trei operațiuni trebuie să fie efectuate în urma unui transport de mărfuri dintr-un stat membru în statul membru gazdă.) Într-o piață internă perfect competitivă, desigur că dispozițiile restrictive nu ar fi necesare, însă acest obiectiv rămâne încă un simplu deziderat. Eliminarea restricțiilor privind vehiculele închiriate ar facilita efectuarea de către transportator a activităților de cabotaj în mod permanent (cabotaj ilegal) prin simpla închiriere de vehicule înmatriculate în statul membru în care transportatorul este interesat să desfășoare acest tip de activitate.

5.7. Pentru a preveni acest lucru, Comitetul recomandă luarea în considerare și a altor cerințe pentru a consolida și a garanta o legătură trasabilă între societatea de transport și vehicul. Acestea ar trebui să cuprindă:

- declararea obligatorie a plăcuței de înmatriculare a vehiculului în registrele electronice naționale (NER), pentru toate vehiculele utilizate de un transportator;
- accesul în timp real al inspectoratelor rutiere la registrele electronice naționale, în timpul controalelor în trafic și la sediul societăților;
- consemnarea încălcărilor legate de Directiva privind vehiculele închiriate în așa-numita „listă privind clasificarea încălcărilor care duc la pierderea bunei reputații”.

Bruxelles, 6 decembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind statisticile din transportul feroviar

[COM(2017) 353 final – 2017/0146 (COD)]

(2018/C 129/12)

Raportor unic: **Raymond HENCKS**

Sesizare	Comisia Europeană, 4.8.2017
Temei juridic	Articolele 91 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Comisia competentă	Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională
Data adoptării în secțiune	22.11.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	6.12.2017
Sesiunea plenară nr.	530
Rezultatul votului	158/0/1
(voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	

1. Rezumat și concluzii

1.1. Comisia utilizează statisticile din transportul feroviar pentru a evalua efectele acțiunilor comunitare desfășurate în domeniul transportului feroviar și a sprijini, după caz, pregătirea de noi măsuri.

1.2. Astfel de statistici se elaborează începând cu 1980 ⁽¹⁾; în perioada inițială, acestea erau doar parțiale și nu foarte detaliate. În 2003, un nou act legislativ, Regulamentul (CE) nr. 91/2003 (actul juridic original) introduce modificări și completări de fond. De atunci, statele membre trebuie să colecteze și să comunice statistici anuale, trimestriale sau la cinci ani cu privire la transportul de mărfuri și de pasageri, pe baza unor indicatori specifici.

1.3. Între timp, actul juridic original a fost modificat și completat prin Regulamentele (CE) nr. 1192/2003, (CE) nr. 219/2009 și (UE) 2016/2032, făcând ca dispozițiile să fie fragmentate, regăsindu-se, o parte, în actul original și o parte în actele de modificare ulterioare.

1.4. Comisia s-a mulțumit cu o simplă „codificare”, integrând conținutul diferitelor regulamente anterioare într-un ansamblu armonios și coerent, fără a modifica conținutul acestora, cu excepția eliminării alineatului (5) din articolul 4 din Regulamentul (CE) nr. 91/2003, care conferă Comisiei dreptul de a adapta cum dorește anexele regulamentului menționat anterior în ceea ce privește elementele sale neesențiale.

1.5. În acord cu obiectivul privind adecvarea reglementărilor (REFIT), CESE susține inițiativa Comisiei, dar se întreabă dacă statisticile respective nu ar putea fi prelucrate într-un mod mai adecvat și integrate în alte date din acest domeniu colectate de Eurostat.

Bruxelles, 6 decembrie 2017.

*Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS*

⁽¹⁾ Directiva 80/1177/CEE.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Un parteneriat reînnoit cu țările din Africa, zona Caraibilor și Pacific”

[JOIN(2016) 52 final]

(2018/C 129/13)

Raportor: **Brenda KING**

Sesizare	Comisia Europeană, 27.1.2017
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru relații externe (REX)
Data adoptării în secțiune	7.11.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	7.12.2017
Sesiunea plenară nr.	530
Rezultatul votului	165/1/2
(voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. Acordul de parteneriat de la Cotonou (APC) între Uniunea Europeană (UE) și țările din Africa, zona Caraibilor și Pacific (ACP) va expira în 2020. APC a constituit baza cooperării și a dialogului în materie de politică, economie, comerț și asistență pentru dezvoltare.

1.2. UE și ACP au inițiat în mod separat discuții pentru a defini cadrul și baza viitoarelor relații dintre ele. Prioritățile care vor fi probabil luate în considerare sunt reducerea sărăciei, relațiile comerciale, gestionarea fluxurilor de migrație și lupta împotriva încălzirii globale. Lansarea oficială a discuțiilor dintre UE și grupul statelor ACP este prevăzută să aibă loc până în luna august 2018.

1.3. În 2015, Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE) și Comisia Europeană au lansat un proces de consultare publică pentru a pregăti cadrul post-Cotonou, iar în noiembrie 2016 au publicat o comunicare comună, în care este susținută ideea unui acord-cadru care să definească valorile și interesele comune, cu parteneriate distincte pentru fiecare din cele trei regiuni.

1.4. Comitetul Economic și Social European („CESE” sau „Comitetul”) salută atât comunicarea comună, cât și opțiunea preferată de Comisie, cea a unui acord-cadru incluzând priorități regionale specifice care să fie obligatorii din punct de vedere juridic. CESE consideră că este nevoie de un nou acord, actualizat, care să țină seama de noile realități, cum ar fi preocupările opiniei publice europene cu privire la creșterea riscului de atacuri teroriste, fluxurile de migrație percepute ca necontrolate, riscurile apariției unui flux de refugiați climatici ca urmare a creșterii spectaculoase a populației africane, influența din ce în ce mai mare a altor puteri regionale, precum și acțiunile imprevizibile ale actualului președinte al SUA.

1.5. De asemenea, CESE solicită ca viitorul cadru să ia mai mult în considerare societatea civilă și să îi atribuie un rol mai important, care să meargă dincolo de consultare. Acest lucru este important pentru asigurarea respectării principiului coerenței politicilor în favoarea dezvoltării (PCD).

1.6. CESE salută intenția de a lua ca punct de plecare Agenda 2030 a ONU pentru dezvoltare durabilă (obiectivele de dezvoltare durabilă – ODD), introducând apoi caracteristici specifice ale fondurilor europene de dezvoltare. Acesta vine în completarea noului Consens european privind dezvoltarea, care are ca obiectiv principal eradicarea sărăciei, dar ține seama, în același timp, și de dimensiunile economică, socială și de mediu ale dezvoltării durabile. Cu toate acestea, Comitetul este dezamăgit de faptul că Agenda 2030 nu figurează în centrul viitorului acord, astfel încât să consolideze principii fundamentale precum universalitatea, guvernanța, interdependența și indivizibilitatea ODD.

1.7. CESE consideră că orice viitor parteneriat ar trebui să se bazeze mai degrabă pe dialog politic, decât pe o relație de tip donator-beneficiar. Comitetul ia notă de faptul că comunicarea se înscrie, în mod justificat, în linia strategiei globale a UE, dar recomandă ca orice viitoare cooperare ACP-UE să respecte și strategiile și obiectivele partenerilor ACP.

1.8. De asemenea, CESE recomandă consolidarea dimensiunii politice și instituirea unui mecanism solid de monitorizare, care să includă societatea civilă. Acquis-ul european referitor la implicarea societății civile, inclusiv a sectorului privat (organizațiile societății civile – OSC), în toate etapele viitorului parteneriat, ar trebui menținut și consolidat, iar OSC ar trebui implicate, într-un cadru instituționalizat, în dialogul politic.

1.9. Un studiu efectuat de CESE pe lângă actorii economici și sociali din țările ACP a arătat că 82 % au sprijinit participarea actorilor nestatali la reuniunile parlamentare, iar 78 % au fost în favoarea participării la reuniunile interguvernamentale; cu aceste ocazii, actorii respectivi ar trebui să aibă, de asemenea, posibilitatea de a prezenta rapoarte și de a formula recomandări.

1.10. CESE se declară dezamăgit de faptul că comunicarea comună nu reflectă importanța pe care o au OSC la nivelul acordului-cadru sau în cele trei regiuni. Comitetul recomandă ca viitorul parteneriat să prevadă un mecanism formal de includere a OSC în procesele de elaborare, punere în aplicare, monitorizare și revizuire, precum și în etapa următoare de negociere. CESE este pregătit să își asume un rol central în acest proces.

1.11. CESE constată lipsa oricărei trimeri la Fondul european de dezvoltare (FED) și presupune că situația se va schimba la finalizarea cadrului financiar multianual (CFM) și în urma deciziei cu privire la includerea în buget a FED. CESE reamintește recomandarea din Avizul REX 455, ca toate formele de sprijin pentru dezvoltare oferite de UE țărilor terțe să intre sub incidența aceluiași cadru juridic și să fie supuse aceluiași control democratic al Parlamentului European, menținând aceleași aspecte pozitive ale FED. CESE consideră, de asemenea, că Instrumentul financiar pentru pace în Africa și noile proiecte în materie de migrație ar trebui finanțate din afara FED.

1.12. Comitetul salută accentul pus pe dezvoltarea umană ca prioritate specifică a viitorului parteneriat și consideră că aceasta ar trebui să fie o prioritate pentru toate cele trei regiuni și să fie pusă în legătură cu ODD.

1.13. CESE salută angajamentul din comunicare privind protecția deplină, promovarea și realizarea egalității de gen și a emancipării femeilor și a tinerelor, precum și recunoașterea contribuțiilor esențiale ale femeilor și tinerelor la pace și construcție statală, la creșterea economică, la dezvoltarea tehnologică, la reducerea sărăciei, la sănătate și bunăstare și la dezvoltarea culturală și umană. Cu toate acestea, CESE este dezamăgit de faptul că în comunicare nu se prezintă în amănunt modul în care va fi sprijinită îndeplinirea angajamentului.

1.14. CESE apreciază faptul că comerțul și acordurile de parteneriat economic (APE) vor fi pe deplin integrate în noul parteneriat. CESE consideră că acordurile comerciale, inclusiv APE, ar trebui să utilizeze drept cadru Agenda 2030 a ONU și Acordul de la Paris privind schimbările climatice.

1.15. CESE recomandă ca negocierile privind acordurile de parteneriat economic ACP-UE să se desfășoare în mod transparent și să implice societatea civilă. APE ar trebui să conțină un capitol cu caracter executoriu privind dezvoltarea durabilă, societatea civilă urmând să fie implicată activ în procesele de punere în aplicare, monitorizare și revizuire.

1.16. CESE salută faptul că clima reprezintă una dintre principalele priorități, dar este preocupat de diferențele dintre cele trei regiuni sub aspectul priorităților în materie de climă și de mediu. Comitetul este îngrijorat și de punerea accentului pe acțiunile care trebuie întreprinse de țările ACP, în lipsa oricărei referiri la responsabilitatea UE în ceea ce privește amprenta sa de mediu sau impactul ei asupra resurselor naturale și a ecosistemelor din aceste țări în curs de dezvoltare.

2. Context

2.1. Uniunea Europeană (UE) și cele 79 de state din Africa, zona Caraibilor și Pacific (ACP) au încheiat un acord de cooperare internațională cuprinzător și cu caracter juridic obligatoriu, care a reunit peste jumătate dintre statele-națiuni ale lumii. Acordul de parteneriat de la Cotonou („APC” sau „Acordul de la Cotonou”) a fost semnat la Benin în 2000 în vederea consolidării cooperării pe termen lung dintre UE și statele ACP în materie de politică, comerț și dezvoltare. Acest acord a dus la înființarea unei serii de instituții care facilitează cooperarea dintre ACP și UE la nivelul guvernelor, al funcționarilor publici, al parlamentarilor, al autorităților locale și al societății civile, inclusiv al sectorului privat. Acordul se bazează pe o relație istorică dintre UE și fostele sale colonii, care a evoluat printr-o succesiune de acorduri: de la acordurile de asociere

Yaoundé I și II dintre Comunitatea Economică Europeană și fostele colonii franceze din Africa (1963-1975) la convențiile ulterioare ACP-UE de la Lomé (1975-2000) și la ultimul acord de parteneriat semnat la Cotonou (2000).

2.2. Convențiile de la Lomé au acordat țărilor ACP un statut juridic care le-a permis să creeze un model de dezvoltare și să solicite un acces privilegiat la piața comună. Acest cadru a acordat o pondere mai mare țărilor din zona Caraibilor și Pacific, care ar fi avut puține șanse să beneficieze de acest tip de model de dezvoltare în cadrul unor acorduri bilaterale. Deși sărăcia a scăzut, cota deținută de țările ACP pe piața internă a scăzut de la 6,7 % în 1976 la 3 % în 1998.

2.3. Acordul de la Cotonou a vizat consolidarea parteneriatului, fiind alcătuit din trei piloni – cel politic, cel comercial și cel al dezvoltării durabile. Obiectivul inițial al acestui acord atotcuprinzător a fost acela de a contribui la dezvoltarea în țările ACP, încurajând, în același timp, diversificarea economiilor lor prin crearea unui mediu propice pentru antreprenoriat și investiții.

3. Observații generale

3.1. Dat fiind că Acordul de la Cotonou urmează să expire în 2020, Comisia Europeană și Înalțul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate au prezentat o comunicare comună, publicată la 22 noiembrie 2016. Această comunicare propune trei opțiuni, pe baza rezultatelor consultării publice lansate la 6 octombrie 2015. Prima opțiune constă în reînnoirea Acordului de la Cotonou cu țările ACP. Avantajul acestei variante este că ar menține formatul ACP; cu toate acestea, ea nu ar conduce la un acord care să ia în considerare prioritățile specifice identificate de părțile implicate. În plus, nu ar ține seama de modificările semnificative survenite după 2000, cum ar fi extinderea UE, prioritățile divergente din țările ACP și importanța crescândă a organizațiilor regionale, cum ar fi Uniunea Africană.

3.2. A doua opțiune ar consta într-o regionalizare completă a relațiilor dintre UE și țările ACP. Această abordare, chiar dacă reflectă diferențele dintre cele trei regiuni, nu ar ține cont de faptul că țările ACP au afirmat că doresc să rămână unite și nici de intenția comună de a utiliza formatul UE-ACP pentru a influența instituțiile internaționale.

3.3. Opțiunea preferată este cea de-a treia, care se pare că a obținut acordul tuturor părților. Revizuirea implică în acest caz încheierea unui acord-cadru comun cu trei piloni regionali: „a treia alternativă ia forma unui singur acord cu țările partenere, constând în trei parteneriate regionale diferite cu Africa, cu zona Caraibilor și cu Pacific, deschis pentru o implicare mai strânsă a altor țări, într-un cadru comun. Cadrul ar defini valorile, principiile, elementele esențiale și interesele comune care stau la baza cooperării între părți, bazându-se pe acquis-ul semnificativ al APC. De asemenea, acesta ar include mecanisme specifice pentru cooperarea cu privire la agenda globală. Cele trei parteneriate regionale s-ar baza pe parteneriate existente, integrându-le (de exemplu, Strategia comună UE-Africa) și ar stabili prioritățile și acțiunile care urmăresc particularitățile agendei parteneriatului cu fiecare dintre cele trei regiuni”. Acordul instituțional propus de Comisie, care constă în trei parteneriate regionale separate cu țările din Africa, zona Caraibilor și Pacific, în interiorul unui acord-cadru, menține acquis-ul și avantajele formatului UE-ACP, permițând în același timp existența unor inițiative de dezvoltare diferențiate în funcție de regiune. În plus, această opțiune preferată oferă posibilitatea de a permite implicarea în viitor a altor țări, din afara ACP, cum ar fi țările cel mai puțin dezvoltate sau cele din Africa de Nord.

3.4. CESE salută obiectivul Comisiei Europene de a da parteneriatului caracter obligatoriu din punct de vedere juridic, menținând în același timp caracterul flexibil și reactiv al acestuia, astfel încât să se poate adapta la un mediu aflat constant în schimbare. CESE recomandă ca formularea „obligatoriu din punct de vedere juridic” să fie definită clar în acordul post-Cotonou și ca acesta să includă proceduri de consultare și de sancționare, în caz de nerespectare a drepturilor omului, a principiilor democratice și, în special, a statului de drept. CESE ia notă de faptul că țările ACP sprijină caracterul obligatoriu al viitorului acord ⁽¹⁾ și este de părere că acest lucru ar garanta previzibilitatea, transparența și responsabilitatea reciprocă.

3.5. Cadrele internaționale recent adoptate – Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă, Acordul de la Paris privind schimbările climatice, Agenda pentru acțiune de la Addis Abeba, Cadrul de la Sendai și Agenda urbană a ONU – oferă

⁽¹⁾ Declarația de la Sipopo la cel de Al șaptelea summit al șefilor de stat și de guvern din țările ACP, din 13 și 14 decembrie 2012, intitulată „Viitorul grupului ACP într-o lume în schimbare: provocări și oportunități”.

posibilitatea includerii lor într-un nou acord, conducând partenerii la respectivul acord pe calea către durabilitate, în interesul oamenilor, al prosperității și al planetei. Viitorul parteneriat ar trebui să se bazeze pe aceste cadre și angajamente internaționale, punându-le în aplicare într-un mod integrat, favorabil incluziunii și durabil.

3.6. Viitorul acord ar trebui să acorde prioritate dezvoltării umane, ținând seama de impactul dublu al creșterii demografice exponențiale și al schimbărilor climatice cu care se confruntă țările ACP. Situația va genera provocări în materie de alimentație și de securitate alimentară, de protecție a mediului și de asigurare a prosperității pentru toți.

3.7. Coerența politicilor în favoarea dezvoltării ar trebui să fie un element-cheie al viitorului parteneriat, care să garanteze că toate politicile interne și externe ale UE consolidează dezvoltarea durabilă în cadrul UE și la nivel mondial.

4. Observații specifice

4.1. Implicarea societății civile în viitorul parteneriat ACP-UE

4.1.1. CESE salută faptul că articolul 6 din Acordul de la Cotonou sprijină implicarea actorilor nestatali prin faptul că le recunoaște rolul de actori esențiali în cadrul parteneriatului. Cu toate acestea, este dezamăgit de faptul că, în continuare, cooperarea a rămas extrem de orientată către guvern, în pofida recunoașterii faptului că dialogul politic este important pentru încurajarea participării societății civile la procesul de dezvoltare. Există totuși unele excepții, și anume Adunarea Parlamentară Paritară ACP-UE, Adunarea Parlamentară Cariforum-UE, Comitetul consultativ Cariforum-UE și Comitetul Cariforum-UE pentru comerț și dezvoltare. Aceste organisme ar putea fi consolidate pe viitor.

4.1.2. CESE reiterează rolul esențial pe care părțile interesate neguvernamentale îl joacă în relațiile ACP-UE pe tot parcursul procesului de dezvoltare durabilă și în ceea ce privește monitorizarea acordurilor de parteneriat economic. Agenda 2030 a ONU recunoaște rolul societății civile, afirmând că „amploarea și obiectivele ambițioase ale noii agende necesită un parteneriat global reînnoit, care să asigure punerea ei în aplicare [...] Acesta va facilita un angajament activ la nivel mondial de sprijinire a realizării tuturor Țintelor și obiectivelor, aducând laolaltă guvernele, sectorul privat, societatea civilă, sistemul Națiunilor Unite și alți actori, și mobilizând toate resursele disponibile”.

4.1.3. CESE ia act cu dezamăgire de faptul că unele state ACP, iar de curând și unele state membre adoptă acte legislative restrictive pentru a limita activitatea actorilor nestatali, ceea ce, în unele cazuri, a fost în detrimentul participării active a organizațiilor societății civile. Indicele de durabilitate pentru 2016 al organizațiilor societății civile⁽²⁾ subliniază că în numeroase țări din Africa Subsahariană, organizațiile societății civile – în principal cele axate pe apărarea anumitor interese și pe drepturile omului – se confruntă cu un număr tot mai mare de restricții sau de amenințări de restricționare a activității lor.

4.1.4. CESE recomandă ca noul cadru convenit să consolideze legitimitatea organizațiilor societății civile, în special, și a actorilor nestatali, în general, ca părți interesate a căror prezență este foarte necesară în procesele de elaborare a politicilor, prin menționarea OSC, atât din ACP, cât și din UE, în principiile obligatorii din punct de vedere juridic ale acordului. Aceasta ar trebui să presupună instituirea unui cadru structurat între OSC și toate instituțiile comune ACP-UE. Prin urmare, solicită consolidarea angajamentelor de ordin tehnic și financiar, pentru a încuraja și consolida participarea activă a OSC.

4.2. Comerțul și dezvoltarea durabilă

4.2.1. În baza Convenției Lomé IV, țările ACP au beneficiat de preferințe nereziproce acordate unilateral de către UE, astfel încât acestea să poată să își exporte producția către piața comună, precum și de un sistem de compensare a pierderii veniturilor din export în caz de fluctuații ale ratelor de schimb sau de dezastre naturale. Acest regim a fost considerat ca încălcând principiul „națiunii celei mai favorizate” al Organizației Mondiale a Comerțului; prin urmare, pentru a garanta că noul Acord de la Cotonou respectă normele OMC, au fost concepute acorduri de parteneriat economic, pentru a rezolva această problemă și a permite țărilor ACP să se integreze în economia mondială.

4.2.2. Europa a negociat așadar acorduri de parteneriat economic cu cele șase regiuni în care se află cele 79 de țări ACP, cu scopul de a crea parteneriate comune în materie de comerț și dezvoltare, sprijinite prin asistență pentru dezvoltare. Între

⁽²⁾ <https://www.usaid.gov/africa-civil-society>.

2000 și 2008, accesul pe piața europeană a fost asigurat prin intermediul preferinței naționale nereziproce, care cuprindea un sistem de derogări de la normele OMC. Începând din 2008, au fost încheiate acorduri de liber schimb în cadrul APE, dar semnăturile necesare și punerea ulterioară în aplicare s-au dovedit a fi dificultăți permanente. Deși, până în prezent, au fost instituite șase acorduri de parteneriat economic, în majoritatea cazurilor procesul de ratificare a întâlnit obstacole. În 2007, Europa a semnat primul dintre aceste acorduri cu 15 state din Caraibe, acordul intrând în vigoare cu titlu provizoriu în decembrie 2008. În Africa, rezultatele au fost mai inegale. În 2014, 16 state din Africa de Vest, două organizații regionale [Comunitatea Economică a Statelor din Africa de Vest (CEDEAO) și Uniunea Economică și Monetară Vest-Africană (WAEMU)] și Comunitatea Africii de Est au ajuns la un acord, dar se așteaptă încă semnarea acestuia. Țările din cadrul Comunității de Dezvoltare a Africii Australe au semnat APE în 2016. În fine, APE interimar între Europa și statele din Pacific a fost semnat de Papua-Noua Guinee și de Fiji în 2009, deoarece aceste două țări desfășoară cea mai mare parte a schimburilor comerciale dintre Europa și Pacific.

4.2.3. Prin urmare, Acordul de la Cotonou prezintă o importanță semnificativă în ceea ce privește comerțul. Într-adevăr, în 2012, UE a fost al doilea cel mai mare partener comercial al ACP, după SUA, depășind astfel Venezuela, China, Brazilia, Canada și India. Aceasta reprezintă 12,1 % din schimburile comerciale ale țărilor ACP, procent mai mic decât în cazul SUA (35,7 %), dar mai mare decât în cel al Chinei (6,9 %) ⁽³⁾.

4.2.4. Potrivit Centrului de comerț internațional, între 2003 și 2012, cota de piață a țărilor ACP în economia mondială a crescut de la 1,4 % la 1,7 %, în timp ce cota de piață deținută de UE-28 în țările ACP a crescut de la 10,9 % la 11,5 % în aceeași perioadă. Cu toate acestea, începând din 2010, țările ACP au fost grav afectate de urmările crizei economice din 2008, înregistrând o scădere a valorii totale a comerțului cu mărfuri. În 2015, exporturile au reprezentat 320,7 miliarde USD (față de 495,1 miliarde USD în 2011), iar importurile au reprezentat 439,6 miliarde USD (față de 500,2 miliarde USD în 2014).

4.2.5. CESE recomandă ca revizuirea Acordului de la Cotonou să urmărească reorientarea țărilor ACP către extinderea schimburilor comerciale, având în vedere că 80 % dintre țările cel mai puțin dezvoltate fac încă parte din grupul ACP. Comitetul constată, de asemenea, că agricultura reprezintă 90 % din exporturile ACP, implicând cea mai mare parte a populației active. În medie, 20 % din bogăția națională provine din veniturile agricole, cu variații extreme între țările ACP. De exemplu, jumătate din PIB-ul Ciadului provine din producția agricolă, față de 1 % în medie, în regiunea Caraibilor ⁽⁴⁾.

4.2.6. **Comerțul și integrarea regională:** APE vizează stimularea integrării regionale și se bazează pe logica potrivit căreia o integrare regională mai profundă consolidează capacitățile comerciale care, la rândul lor, favorizează creșterea, ocuparea forței de muncă și dezvoltarea economică. În vederea facilitării comerțului intra-ACP, este nevoie de investiții în infrastructură – inclusiv în energia curată –, pentru a ajuta țările ACP să se orienteze către producția și exportul de bunuri intermediare și finite, avansând astfel în lanțul valoric global. Aceasta va necesita, de asemenea, eficiență în sectorul transportului maritim. Prin urmare, CESE recomandă ca transportul maritim să fie înscris pe agenda politicii comerciale și de dezvoltare a UE.

4.2.7. **Comerțul și dezvoltarea durabilă:** viitorul parteneriat ar trebui să pună comerțul și acordurile de parteneriat economic în contextul Agendei 2030 și al Acordului de la Paris. APE ar trebui să conțină un capitol cu caracter executoriu privind dezvoltarea durabilă și să prevadă un cadru structurat și formal pentru includerea organizațiilor societății civile. Viitoarele negocieri ACP-UE ar trebui să aibă loc în mod transparent, cu implicarea OSC în observarea negocierilor și în punerea în aplicare și monitorizarea acordului.

4.3. Cooperarea pentru dezvoltare

4.3.1. Obiectivul instrumentelor și metodelor de cooperare este de a transpune în practică principiile Acordului de la Cotonou, prin axarea pe rezultate, parteneriat și asumarea responsabilității. Prin urmare, programarea și punerea în aplicare a Fondului european de dezvoltare (FED) sunt concepute ca o responsabilitate comună.

4.3.2. **FED** este finanțat direct prin contribuții voluntare din partea statelor membre ale UE, în afara bugetului UE, însă este negociat în paralel cu alte instrumente de finanțare externă ale UE, pentru a asigura coerența. El este gestionat de Comisia Europeană și de Banca Europeană de Investiții (BEI). BEI gestionează Facilitatea pentru investiții și oferă împrumuturi, garanții și fonduri, atât din FED, cât și din resursele proprii, societăților private din țările ACP pentru proiecte din sectorul public și privat desfășurate pe termen scurt și pe termen lung.

⁽³⁾ <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/0440-post-cotonou-the-modernisation-of-the-acp-partnership>

⁽⁴⁾ Comunicat de presă al Secretariatului ACP: *The new ACP policy highlights the transformation of the products from the agricultural sector* (Noua politică a ACP pune accentul pe transformarea produselor din sectorul agricol), 15 iunie 2017.

4.3.3. **Alocările totale din cadrul FED au crescut, dar vor scădea probabil în urma Brexitului.** Fondul și-a păstrat caracterul interguvernamental și structura de guvernare, datorită cărora a devenit cel mai important element al cooperării pentru dezvoltare a UE, cu excepția cadrului financiar multianual (CFM). Date fiind istoricul unic al FED și statutul juridic al acestuia, precum și baza sa interguvernamentală, Parlamentul European (PE) nu are nicio competență de decizie cu privire la acesta. Comisia pentru dezvoltare a Parlamentului European se implică în dezbaterile politice generale și este una dintre principalele părți interesate în ceea ce privește Acordul de la Cotonou. Adunarea Parlamentară Paritară are, de asemenea, competența de a efectua un control parlamentar asupra alocărilor FED în cadrul programelor indicative naționale (PIN) și al programelor indicative regionale (PIR).

4.3.4. **Includerea în buget a FED:** PE, prin intermediul procedurii speciale de descărcare de gestiune, acordă descărcarea de gestiune Comisiei Europene pentru gestionarea și punerea în aplicare a FED. Includerea în buget – mai precis includerea FED în bugetul UE – rămâne o sursă de neînțelegere între PE și Consiliu, deși Comisia a propus în mai multe rânduri ca FED să fie inclus în bugetul UE.

4.3.5. CESE consideră că toate formele de sprijin acordate de UE țărilor terțe ar trebui să intre sub incidența aceluiași cadru juridic și să fie supuse aceluiași control democratic al Parlamentului European. Prin urmare, solicită integrarea FED în bugetul UE, cu menținerea, în același timp, a aspectelor pozitive ale FED (de exemplu, reciprocitatea și responsabilitatea reciprocă). Acest lucru va asigura o mai mare coerență a politicii de dezvoltare a UE.

Bruxelles, 7 decembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — Inițiativa pentru dezvoltarea durabilă a economiei albastre în Mediterana de Vest”

[COM(2017) 183]

(2018/C 129/14)

Raportor: **domnul Dimitris DIMITRIADIS**

Sesizare	Comisia Europeană, 31.5.2017
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	REX
Data adoptării în secțiune	7.11.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	6.12.2017
Sesiunea plenară nr.	530
Rezultatul votului	159/1/1
(voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. Evoluția durabilă din punct de vedere social și ecologic a bazinelor maritime și a zonelor de coastă, prin contracararea disparităților existente și asigurarea conservării diversității culturale și a biodiversității, este de o importanță crucială. Mai mult, este unul dintre domeniile care oferă cele mai multe ocazii pentru instituirea unor sisteme de cooperare transnațională, în interiorul și în afara UE. În acest sens, CESE sprijină pe deplin inițiativa specifică pentru dezvoltarea durabilă a economiei albastre în Mediterana de Vest și invită instituțiile europene să încheie ciclul de consultare și să înființeze grupul operativ relevant.

1.2. CESE consideră că succesul acestei inițiative necesită o bună comunicare și un climat de cooperare adecvat între statele implicate, precum și între instituțiile europene. Uniunea pentru Mediterana este invitată să joace un rol important în conectarea eficientă a tuturor părților implicate.

1.3. CESE recunoaște necesitatea de a extinde inițiativa în următoarele trei moduri:

1.1.1. Pe lângă domeniile de acțiune alese în cadrul inițiativei specifice – 1. creșterea siguranței și a securității spațiului maritim; 2. o economie albastră inteligentă și rezilientă și accentul pus pe dezvoltarea competențelor, cercetare și inovare; 3. o mai bună guvernare a mării –, CESE sugerează o nouă extindere tematică a inițiativei către biodiversitate, conservare și comunicarea interculturală, precum și o strategie mai concretă pentru sprijinirea activităților productive mici și foarte mici (la scară mică).

1.1.2. În plus, CESE consideră că va fi deosebit de important să se includă evoluția progresivă a sistemelor de învățământ profesional și universitar și cooperarea transnațională dintre acestea, ca spațiu orizontal de intervenție, sporind eficiența celorlalte domenii ale economiei albastre. În acest sens, ar trebui adoptată abordarea strategică macroregională.

1.1.3. Siguranța maritimă (a transporturilor), aspectele de securitate, creșterea economică durabilă și conservarea culturală și a mediului nu vor fi tratate eficient pe termen lung dacă ignorăm faptul că Mediterana este o unitate istorică, economică și ecologică ⁽¹⁾. Prin urmare, chiar dacă tensiunile geopolitice accentuate și exacerbară conflictelor din partea

⁽¹⁾ În raportul recent publicat al WWF „Reviving the Economy of the Mediterranean Sea – Actions for a sustainable future” (Relansarea economiei Mării Mediterane – Acțiuni pentru un viitor durabil), autorii susțin, în primul rând, necesitatea unei abordări holistice și, în al doilea rând, „contribuția majoră a Mării Mediterane la PIB-ul regional și faptul că resursele sale naturale reprezintă un atu enorm pentru economia albastră nu numai în regiune, ci și la nivel mondial”.
(a se vedea pagina 7 din raport, http://www.wwf.gr/images/pdfs/Reviving_Mediterranean_Sea_Economy_Full%20rep_Lowres.pdf).

estică a bazinului maritim explică de ce inițiativa începe în Mediterana de Vest, ea ar trebui înțeleasă ca o aplicație-pilot, care poate oferi experiențe utile și bune practici, urmând să fie extinsă, într-o abordare holistică, la nivel mediteraneean (a se vedea și punctele 3.3, 3.4 și 3.5).

1.4. CESE preconizează că succesul inițiativei va necesita un nivel ridicat de coordonare transnațională și transversală. Politicile și programele pentru Mediterana puse în aplicare în ultimii douăzeci de ani au avut rezultate slabe și au lăsat neutilizate sume enorme din fondurile alocate, din cauza diferențelor de atitudine și a lipsei unei coordonări eficiente între instituțiile Uniunii și administrațiile publice din țările mediteraneene din afara UE și din cauză că, în unele cazuri, birocratia, sub pretextul transparenței, a creat bariere excesive în utilizarea fondurilor existente. Este nevoie așadar de un subproiect de asistență tehnică care să acopere următoarele aspecte:

1.4.1. O analiză comparativă aprofundată, care va identifica domeniile care se suprapun în multitudinea de inițiative existente cu obiective similare (dacă nu identice) (a se vedea punctele 3.9 și 3.10), pentru a economisi resursele și a optimiza rezultatele finale. CESE subliniază riscul de întârziere sau chiar anulare a punerii în aplicare a inițiativei, dacă nu există o definiție clară a obiectivelor pe termen mediu și lung și/sau nu există o definiție specifică a competențelor organismelor și instituțiilor participante.

1.4.2. Un plan general operațional, care va defini competențele Grupului operativ pentru economia albastră, instrumentele organizatorice/administrative specifice, rolurile distincte pentru instituțiile regionale, naționale și internaționale implicate, precum și un calendar bine specificat (a se vedea și punctele 4.5 și 4.6). Având în vedere că instituțiile de cercetare vor avea un rol semnificativ, autorul/autorii acestui plan general ar trebui să ia în considerare și eterogenitatea regională în ceea ce privește existența unui sector de cercetare și dezvoltare cu experiență și competent, precum și orice exemple existente de colaborare de succes în domeniul cercetării și dezvoltării de pe ambele țărmuri ale Mediteranei.

1.4.3. Planificarea și punerea în aplicare a unei strategii de comunicare suficient de ample, care va face publice conținutul Inițiativei pentru economia albastră și oportunitățile și perspectivele aferente, pentru: (i) a înregistra toate instituțiile și părțile interesate care pot fi incluse și/sau afectate, în special la nivel regional și local; și pentru (ii) a difuza informațiile relevante în rândul acestora.

1.5. În urma recomandărilor generale de mai sus, concluziile detaliate și propunerile relevante sunt următoarele:

1.5.1. CESE este de acord că, pentru a reuși în lupta împotriva criminalității și a terorismului, sunt necesare o colaborare mai eficientă în rețea a autorităților de frontieră terestre și maritime de pe ambele țărmuri, precum și schimbul și analiza sistematică a datelor, în strânsă colaborare cu Frontex și cu alte instituții transnaționale globale, cum ar fi Organizația Maritimă Internațională (OMI).

1.5.2. Cu toate acestea, având în vedere colaborarea în rețea a autorităților de frontieră terestre și maritime, CESE dorește să se acorde o atenție deosebită normelor de „bună guvernanță” și necesității de a se lua în considerare în mod riguros drepturile omului, atât individuale, cât și colective (a se vedea și punctul 4.1).

1.5.3. Pentru ca amenajarea spațială și managementul zonei costiere să fie eficiente, ar trebui adoptat așa-numitul model cvadripartit la nivel transnațional și, în special, la nivel regional/local. Este necesară implicarea sporită a autorităților locale (municipalități și regiuni), precum și a partenerilor sociali și a organizațiilor societății civile, în domeniile lor de activitate. În acest scop, Comisia ar trebui să invite părțile interesate locale din sectorul public și privat la consultarea privind comunicarea și domeniile specifice de acțiune – siguranța și securitatea transporturilor, pescuitul, turismul și energia, coeziunea socială și durabilitatea mediului (a se vedea și punctele 4.2.1 și 4.3).

1.5.4. „Creșterea albastră” ⁽²⁾ este una dintre principalele strategii pe termen lung pentru realizarea obiectivelor Strategiei Europa 2020 în materie de creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii: pescuitul și acvacultura, (eco-)turismul de coastă, logistica maritimă (de o importanță sporită pentru Marea Mediterană, ca urmare a actualelor evoluții geopolitice și economice), biotehnologia marină, energia oceanică și mineritul pe fundul mării oferă noi oportunități antreprenoriale complexe.

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/blue_growth_ro

1.5.5. Întreprinderile mici și foarte mici, întreprinderile artisanale și cele familiale cu structuri organizaționale tradiționale, programele și activitățile operaționale reprezintă coloana vertebrală a economiilor locale de pe ambele țărmuri ale bazinului mediteraneean. În acest sens, colaborarea în rețea și sistemele de cooperare pentru producătorii mici și microproducători pot, de asemenea, să îmbunătățească reziliența și competitivitatea prin costuri, păstrând totodată diferențierea necesară a bunurilor și serviciilor pe care le oferă. Prin urmare, CESE consideră că, pe lângă antreprenoriatul inovator și avansat din punct de vedere tehnologic, este cel puțin la fel de important să se promoveze programe specifice și bine ajustate pentru activitățile economice tradiționale, ținând cont de particularitățile locale (a se vedea punctele 3.6, 3.7, 4.2.2, 4.2.3 și 4.2.4).

1.5.6. Întrucât sărăcia și șomajul în rândul tinerilor se pot agrava în anii următori, în special în țările din sudul Mediteranei, asigurarea unei mai bune corelări pe piața forței de muncă poate fi semnificativă, dar, cu siguranță, nu va fi suficientă pentru a face față problemelor legate de șomaj, coeziune socială și durabilitate socială. În acest sens, acțiunile de dezvoltare rezumate la punctul 1.5.5 sunt esențiale pentru crearea de noi locuri de muncă durabile și pentru îmbunătățirea standardelor de viață în domenii specifice. Aceste acțiuni de dezvoltare trebuie să fie atent planificate, în cooperare cu instituțiile și autoritățile locale. Mai mult, aceste politici localizate reprezintă cea mai eficientă modalitate de a contracara factorii care stimulează migrația și, prin urmare, ar trebui înțelese ca un instrument major pentru abordarea fluxurilor migratorii în creștere și a problemelor socioeconomice rezultate pe ambele țărmuri, a chestiunilor conexe de siguranță și securitate, precum și a luptei împotriva criminalității și terorismului (punctul 1.5.1).

1.5.7. În ceea ce privește pescuitul, CESE consideră că: (i) ar trebui sporită flexibilitatea Fondului european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM) pentru a elimina barierele dintre nivelurile administrației publice și (ii) ar trebui consolidat rolul Comisiei Generale pentru Pescuit în Marea Mediterană, pentru a îmbunătăți situația încă deficitară a stocurilor de pește în cazul multor specii, în strânsă cooperare și coordonare cu țările mediteraneene din afara UE (a se vedea și punctele 4.3.4 și 4.3.5).

2. Contextul comunicării

2.1. În noiembrie 2015, „Conferința ministerială privind economia albastră”⁽³⁾ a Uniunii pentru Mediterana a adoptat o *Declarație* pentru dezvoltarea viitoare a economiei albastre⁽⁴⁾ prin consolidarea investițiilor în tehnologia relevantă, inovare, cunoștințe și competențe, precum și în guvernanta maritimă.

2.2. În octombrie 2016, miniștrii afacerilor externe ai *Dialogului 5+5* – Algeria, Libia, Mauritania, Maroc și Tunisia, plus Franța, Italia, Malta, Portugalia și Spania – au încurajat continuarea lucrărilor privind o inițiativă pentru dezvoltarea durabilă a economiei albastre, în cadrul Uniunii pentru Mediterana⁽⁵⁾.

2.3. Prezenta comunicare⁽⁶⁾ și cadrul de acțiune care o însoțește [SWD(2017) 130]⁽⁷⁾ sunt rezultatul acelei solicitări. Acestea și-au propus să utilizeze oportunitățile și să facă față provocărilor într-o regiune care necesită o coordonare multilaterală și o cooperare internațională ce trebuie extinse dincolo de granițele Uniunii Europene (UE).

2.4. În plus, inițiativa CE care stă la baza acestei comunicări se bazează pe experiența de lungă durată în ceea ce privește strategiile bazinului marin și cele macroregionale – a se vedea, de exemplu, Strategia Uniunii Europene pentru regiunea atlantică, Strategia UE pentru regiunea Mării Baltice și Strategia UE pentru regiunea Mării Adriatice și a Mării Ionice⁽⁸⁾. Inițiativa beneficiază, de asemenea, de dialogul regional desfășurat cu privire la economia albastră în cadrul Uniunii pentru

⁽³⁾ Pentru ordinea de zi a „Conferinței ministeriale privind economia albastră” a Uniunii pentru Mediterana, care a avut loc la 17 noiembrie 2015, a se vedea http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2015/10/Agenda_UfM_Ministerial-on-Blue-Economy_MARE-D1.pdf

⁽⁴⁾ A se vedea http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2015/11/2015-11-17-declaration-on-blue-economy_en.pdf

⁽⁵⁾ Pentru o scurtă trecere în revistă a deciziilor adoptate de reuniunea miniștrilor afacerilor de externe din 28 octombrie 2016, a se vedea <http://ufmsecretariat.org/foreign-affairs-ministers-of-the-55-dialogue-discuss-pressing-regional-challenges-and-highlight-the-positive-contribution-of-ufm-activities-to-the-enhancement-of-regional-cooperation/> Pentru istoricul „Dialogului 5+5” din 2003, a se vedea http://westmediterraneanforum.org/wp-content/uploads/2013/09/131017_chronology5+51.pdf

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/sites/maritimeaffairs/files/com-2017-183_en.pdf

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/sites/maritimeaffairs/files/swd-2017-130_en.pdf

⁽⁸⁾ Pentru cele trei strategii regionale ale UE, a se vedea următoarele site-uri web: <http://www.atlanticstrategy.eu/> pentru Strategia Uniunii Europene pentru regiunea atlantică, <https://www.balticsea-region-strategy.eu/> pentru Strategia UE pentru regiunea Mării Baltice (EUSBSR) și <http://www.adriatic-ionian.eu/> pentru Strategia UE pentru regiunea Mării Adriatice și a Mării Ionice (EUSAIR).

Mediterrana (menționat mai sus), în cadrul Comisiei Generale pentru Pescuit în Marea Mediterană⁽⁹⁾, al Convenției de la Barcelona privind protejarea mediului marin și a zonei de coastă a Mării Mediterane⁽¹⁰⁾ și al Agendei 2030 a ONU pentru dezvoltare durabilă⁽¹¹⁾, precum și de eforturile depuse pentru punerea în aplicare a Strategiei mediteraneene pentru dezvoltare durabilă⁽¹²⁾.

2.5. De asemenea, prezenta comunicare se aliniază la stadiul actual al dezbaterilor științifice și sociopolitice din întreaga lume. Economia albastră este deja unul dintre cele mai importante aspecte contemporane; în primul rând, datorită atuurilor importante și potențialului de creștere economică pe care le oferă mările și oceanele și, în al doilea rând, datorită faptului că durabilitatea mărilor și oceanelor este, la nivel global, un parametru major al conservării mediului⁽¹³⁾.

2.6. Comunicarea recunoaște necesitatea creșterii siguranței și securității, a creșterii economice durabile și a creșterii locurilor de muncă, precum și a conservării ecosistemelor și a biodiversității în Mediterana de Vest. Cu alte cuvinte, aceasta dorește să contribuie la promovarea dezvoltării economice durabile din punct de vedere social și ecologic în bazinul maritim, în zonele de coastă nordice și sudice, în porturile și orașele care constituie un sistem integrat pentru mobilitatea persoanelor și a mărfurilor, depășind cu mult discontinuitățile administrative și politice existente. În acest scop, comunicarea evidențiază provocări în trei domenii:

2.6.1. *Siguranța și securitatea activităților maritime*: în conformitate cu comunicarea, în Mediterana de Vest există zone în care traficul este congestionat și care se vor confrunta cu riscuri sporite (în ceea ce privește accidentele de transport) din cauza evoluțiilor geopolitice și economice viitoare, cum ar fi dublarea Canalului Suez. Pe de altă parte, problemele de securitate sunt deja semnificative – migrația neregulamentară este o dovadă a acestui fapt –, în timp ce se preconizează că tendințele socioeconomice și demografice actuale, împreună cu efectele schimbărilor climatice, vor amplifica concurența pentru resurse și instabilitatea geopolitică.

2.6.2. *Rate ridicate ale șomajului în rândul tinerilor, pe fondul îmbătrânirii forței de muncă din domeniul maritim*: comunicarea recunoaște un bine cunoscut „paradox al ocupării forței de muncă”, și anume o forță de muncă neexploată, pe de o parte, și locuri de muncă vacante neocupate, pe de altă parte, în special în sectoarele și industriile economiei albastre. Comisia consideră că situația actuală este în principal (dacă nu exclusiv) rezultatul unei necorelări. Prin urmare, se concentrează pe lipsa de dialog și cooperare între industrie și sistemul educațional.

2.6.3. *Interese divergente și concurențiale pe mare*: conform datelor prezentate în comunicare, Mediterana de Vest are cea mai mare biodiversitate din întregul bazin. Totodată, aici se concentrează aproximativ jumătate din PIB-ul mediteranean, în principal din activități maritime – turism, acvacultură, pescuit și transport –, ceea ce conduce la creșterea urbanizării costiere, la supraexploatarea stocurilor de pește, la poluare maritimă și la probleme mai ample, legate de conservare. Având în vedere caracterul transnațional al intereselor implicate și disparitățile socioeconomice grave, acești factori justifică pe deplin punctul de vedere al comunicării, conform căruia zona este „un spațiu care acumulează mari presiuni economice, demografice și de mediu”.

2.7. În ansamblu, Comisia recunoaște că actualul cadru de sisteme de cooperare de pe ambele țărmuri ale bazinului maritim nu s-a dovedit a fi îndeajuns de eficient. În acest sens, inițiativa abordează o necesitate existentă. Cu toate acestea, succesul în abordarea acestui aspect depinde de multe modificări și adaptări generale și specifice, dintre care vom încerca să prezentăm o bună parte în următoarele paragrafe.

3. Observații generale

3.1. CESE sprijină eforturile Comisiei de a consolida și dezvolta un lanț de producție și consum durabil din punct de vedere ecologic, de exemplu, prin utilizarea formelor nepoluante de surse de energie pentru desalinizare, prin promovarea eficienței energetice și a surselor de energie nepoluante în general, precum și prin promovarea și consolidarea transportului maritim ecologic. Acest lucru este deosebit de important, având în vedere potențialul enorm pentru activități antreprenoriale în zona de interes.

⁽⁹⁾ <http://www.fao.org/gfcm/en/>

⁽¹⁰⁾ Convenția privind protecția Mării Mediterane împotriva poluării (Convenția de la Barcelona) a fost adoptată la 16 februarie 1976 de Conferința plenipotențiarilor statelor costiere din regiunea mediteraneeană pentru protecția Mării Mediterane, care a avut loc la Barcelona. Convenția inițială a fost modificată prin amendamentele adoptate la 10 iunie 1995 [UNEP(OCA)/MED IG.6/7]. Aceasta a intrat în vigoare la 9 iulie 2004.

⁽¹¹⁾ https://www.un.org/pga/wp-content/uploads/sites/3/2015/08/120815_outcome-document-of-Summit-for-adoption-of-the-post-2015-development-agenda.pdf

⁽¹²⁾ https://planbleu.org/sites/default/files/upload/files/smdd_uk.pdf

⁽¹³⁾ A se vedea raportul WWF realizat în 2017 cu sprijinul Boston Consulting Group „Reviving the Economy of the Mediterranean Sea – Actions for a sustainable future” (Relansarea economiei Mării Mediterane – Acțiuni pentru un viitor durabil) http://www.wwf.gr/images/pdfs/Reviving_Mediterranean_Sea_Economy_Full%20rep_Lowres.pdf

3.2. Termenul „economie albastră” se referă la evoluția durabilă din punct de vedere social și ecologic a bazinelor maritime și a zonelor de coastă, pentru contracararea disparităților existente și asigurarea conservării diversității culturale și a biodiversității, ceea ce este deosebit de important în context istoric și ținând cont de viitorul Mediteranei. În acest sens, deși sunt importante, domeniile de acțiune alese în comunicare – 1. siguranța și securitatea maritimă; 2. o economie inteligentă și rezilientă; 3. o mai bună guvernare a mării – pot fi restrictive, în mod ineficace, în ceea ce privește nevoile bazinului. CESE propune o extindere suplimentară a inițiativei în domeniul biodiversității și conservării, al comunicării interculturale, precum și o strategie mai concretă pentru sprijinirea activităților productive mici și foarte mici (la scară mică), cum ar fi în domeniul pescuitului etc.

3.3. Deși sunt foarte importante, siguranța maritimă (a transporturilor), dar și, în special, aspectele legate de securitate nu se pot limita la Mediterana de Vest. Dimpotrivă, istoria geopolitică și deteriorarea actuală, împreună cu explozia crizei refugiaților în partea estică a bazinului maritim, indică necesitatea unei abordări mediteraneene globale a acestor probleme.

3.4. Acest lucru se aplică și în celelalte domenii de interes definite – creșterea economică durabilă, aspectele legate de conservarea culturală și a mediului etc. Marea Mediterană nu ar trebui să fie împărțită în vest și est. Chiar dacă acest lucru trebuie realizat din motive administrative și pentru tactici pe termen scurt, pe termen lung, planificarea strategică trebuie să abordeze bazinul în ansamblu.

3.5. CESE înțelege pe deplin că, având în vedere tensiunile geopolitice accentuate și exacerbarea conflictelor din Mediterana de Est, lansarea inițiativei pentru Mediterana de Vest ca primă etapă ar putea fi o abordare mai ușoară, mai realistă și mai rapid de realizat. Însă, dacă aceasta nu este urmată de o inițiativă analoagă pentru Mediterana de Est, există un risc semnificativ ca obiectivele stabilite să nu fie îndeplinite. Cu aceleași probleme, dar cu mult mai multe tensiuni, din cauza condițiilor geopolitice, se confruntă Mediterana de Est, pentru care ar trebui programate și aplicate reguli și politici analoage.

3.6. Deși lipsa de „dialog” dintre industrie, pe de o parte, și mediul universitar și sectorul cercetării și dezvoltării, pe de altă parte, poate fi un aspect important în abordarea șomajului (în special pe termen lung și în perioadele de creștere economică), concentrarea asupra acestui unic aspect ar fi lipsită de obiectivitate și de eficiență. Dimpotrivă, dezechilibrele economice existente (lipsa de noi locuri de muncă și rata ridicată a șomajului fiind un aspect major) și disparitățile socioeconomice în creștere în bazinul Mediteranei de Vest ar trebui abordate în contextul crizei sistemice persistente din partea de nord a regiunii și al lipsei generale a disponibilității de a realiza investiții productive.

3.7. Ori de câte ori activitatea economică interacționează puternic cu aspectele de conservare, acolo unde există externalități (macro)economice (determinate de cerere sau de ofertă), și în cazul în care suma alegerilor individuale libere generează probleme socioeconomice și de durabilitate a mediului, este necesară o intervenție politică eficace care, în perioade de internaționalizare intensificată, trebuie ajustată la nivel transnațional. În cazurile de supraexploatare a stocurilor de pește, poluare maritimă, supraurbanizare și aglomerări cu creștere ineficientă, crize economice/financiare persistente și disparități transregionale și sociale tot mai mari în interiorul și în afara UE, doctrina „eliberării forțelor pieței” nu este suficientă.

3.8. În acest sens, neajunsurile recunoscute ale cadrului existent de elaborare a politicilor din zonă, generate, în principal, de lipsa de cooperare dintre diferitele țări – comunicarea se referă la acestea atunci când discută cel de-al treilea set de provocări și lacune pentru interesele divergente și concurențiale – sunt un factor deosebit de important în abordarea disputelor de mediu, dar și socioeconomice din regiune. Acordurile bilaterale existente și viitoare dintre țările vecine din UE și din sudul Mediteranei ar trebui să fie efectiv respectate. Lipsa unei voci unitare și, prin urmare, puternice a UE privind chestiunile legate de politica externă ar putea să nu ajute în acest sens, însă, pe de altă parte, țările de pe țărmul sudic al bazinului ar trebui să se aștepte ca UE să fie principalul (dacă nu singurul) lor partener, cu un interes puternic și sincer în promovarea perspectivelor comune de dezvoltare durabilă și prosperitate în această zonă.

3.9. În afară de actuala lipsa de cooperare transnațională, o altă necesitate de coordonare a politicilor rezultă din multitudinea derutantă de inițiative și platforme cu obiective similare (dacă nu identice). Comunicarea pe care o dezbatem

se referă, de exemplu, la Strategia UE privind creșterea albastră și politica maritimă a UE ⁽¹⁴⁾, la Strategia UE pentru stimularea creșterii economice și crearea de locuri de muncă în turismul maritim și costier ⁽¹⁵⁾, la Inițiativa BLUEMED ⁽¹⁶⁾ și la „Creșterea albastră” a FAO ⁽¹⁷⁾. În plus, există și alte activități care includ ambele țărmuri ale bazinului, cum ar fi Planul de acțiune privind consumul și producția durabile și Planul de acțiune regional în domeniul transporturilor pentru regiunea mediteraneeană ⁽¹⁸⁾.

3.10. În lumina gamei largi de inițiative de orientare similară existente, CESE solicită o analiză comparativă amănunțită, care să identifice domeniile care se suprapun, permițând utilizarea inițiativelor într-un mod care să economisească resursele și să optimizeze rezultatele finale. Cele mai bune practici aplicate în alte strategii (de asemenea, în Marea Baltică) și inițiative macroregionale (cum ar fi Inițiativa insulelor inteligente) ⁽¹⁹⁾ ar trebui să fie aprofundate și să beneficieze de o atenție sporită.

3.11. Cerințele nerealiste, care limitează eficacitatea programelor europene în regiunea mediteraneeană, pe de o parte, și, pe de altă parte, birocrăția generată de frica utilizării necorespunzătoare a fondurilor UE, precum și corupția și lipsa de eficiență, în anumite cazuri, a administrației publice de pe ambele țărmuri ale bazinului au provocat deficiențe grave în absorbția fondurilor europene existente pentru Mediterana.

3.12. Pe de altă parte, Uniunea pentru Mediterana nu a reușit până acum să joace rolul pe care ar trebui să îl aibă, în pofida diferitelor proiecte care au fost anunțate. Prin urmare, intervenția sa în regiune trebuie consolidată în continuare. Inițiativele privind economia albastră ar putea avea o importanță deosebită pentru prosperitatea generală, dar trebuie să fie legate în mod eficient de structurile și cadrele existente.

4. Observații specifice

4.1. Creșterea siguranței și a securității spațiului maritim

4.1.1. Comunicarea se concentrează asupra a două domenii specifice de intervenție: (1) cooperarea dintre serviciile de pază de coastă și (2) schimbul de date și colaborarea administrativă, pentru a spori capacitatea de răspuns și de combatere a poluării marine provocate de accidente.

4.1.2. CESE consideră că este esențială consolidarea rețelelor și, prin urmare, a cooperării dintre autoritățile de supraveghere a frontierelor terestre și maritime și autoritățile de control de pe ambele țărmuri, cu asistența Frontex. Schimbul și analiza sistematică a informațiilor de către un centru supranațional de analiză a datelor sunt, de asemenea, necesare pentru a avea succes în lupta împotriva criminalității și a terorismului. Cu toate acestea, regulile „bunei guvernante”, precum și drepturile omului, atât individuale, cât și colective, trebuie luate în considerare cu atenție, în special având în vedere experiența negativă cu anumite regimuri.

4.1.3. CESE consideră că aceste două abordări bine definite reprezintă o modalitate eficientă de gestionare a problemei unui spațiu maritim mai sigur și mai protejat. Analiza obiectivelor cantitative subiacente trebuie totuși îmbunătățită, pentru supravegherea și evaluarea continuă a acestei priorități, și ar trebui depuse eforturi pentru a se asigura coordonarea și colaborarea cu instituții transnaționale globale, cum ar fi OMI ⁽²⁰⁾.

4.2. O economie albastră inteligentă și rezilientă

4.2.1. CESE este dezamăgit de faptul că partenerii sociali și organizațiile societății civile sunt, în cel mai bun caz, subreprezentate (dacă nu chiar absente în totalitate) în comunicare, deși aceste instituții ar putea fi deosebit de utile în planificarea, dar și în punerea în aplicare a politicilor și a programelor specifice, dată fiind experiența lor în abordarea situațiilor critice și capacitatea lor dovedită de a interveni direct și de a rezolva probleme socioeconomice.

⁽¹⁴⁾ A se vedea, de exemplu, ultimul raport privind Strategia de creștere albastră, SWD(2017) 128 final, la adresa: https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/sites/maritimeaffairs/files/swd-2017-128_en.pdf

⁽¹⁵⁾ COM(2014) 86 final.

⁽¹⁶⁾ https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/content/bluemed-initiative-blue-growth-and-jobs-mediterranean_en

⁽¹⁷⁾ Pentru mai multe detalii privind Inițiativa de creștere albastră a Organizației Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură, a se vedea <http://www.fao.org/3/a-mk541e/mk541e02.pdf>

⁽¹⁸⁾ A se vedea http://www.unep.org/ourplanet/june-2017/unep-publications/regional-action-plan-sustainable-consumption-and-production_si_respectiv, https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/themes/international/european_neighbourhood_policy/mediterranean_partnership/docs/rtap2014_2020_en.pdf

⁽¹⁹⁾ <http://www.smartislandsinitiative.eu/en/index.php>

⁽²⁰⁾ <http://www.imo.org/en/Pages/Default.aspx>

4.2.2. Sărăcia și șomajul în rândul tinerilor se pot agrava în anii următori din cauza schimbărilor climatice, ceea ce va afecta în mod deosebit condițiile din țările din sudul Mediteranei. Ar trebui ca, în cooperare cu autoritățile locale și partenerii sociali, Comisia să întreprindă acțiuni de dezvoltare la nivel local – de exemplu, încurajarea IMM-urilor, sprijin pentru întreprinderile artisanale, acțiuni speciale pentru susținerea sectorului primar și promovarea produselor agricole și pescărești locale pe piețele europene etc. – împreună cu îmbunătățiri adecvate în educația și formarea profesională la nivel local, pentru a îmbunătăți nivelul de trai al locuitorilor și a preveni migrația. Economia albastră poate oferi venituri decente pentru mii de familii, prin abordări moderne, la scară mică și de înaltă calitate ale pescuitului, conservării și furnizării de produse pescărești.

4.2.3. Întreprinderile familiale, întreprinderile mici și foarte mici, cu structuri organizaționale tradiționale, programe și activități operaționale, reprezintă coloana vertebrală a economiilor locale de pe ambele țărmuri ale bazinului mediteranean, în special în sectoarele și industriile care constituie economia albastră. Din acest motiv, CESE consideră că, pe lângă inițiativele de susținere a antreprenoriatului inovator și avansat din punct de vedere tehnologic, este cel puțin la fel de important să se promoveze și programele pentru activități economice tradiționale.

4.2.4. În acest sens, CESE susține că trebuie consolidat al doilea set de acțiuni din cadrul acestei priorități, care se referă la clusterelor maritime. Colaborarea în rețea și sistemele de cooperare pentru producătorii mici și microproducători pot să îmbunătățească reziliența și competitivitatea prin costuri, păstrând totodată diferențierea atât de necesară a bunurilor și serviciilor pe care le oferă. Pe de altă parte, realizarea de clusterelor poate fi eficientă în sectoare specifice, în care concentrarea capitalului este esențială, cum ar fi cel al energiei regenerabile și al transportului de mărfuri. Cu toate acestea, CESE consideră că ideile privind crearea unor clusterelor, crearea incubatoarelor și promovarea planurilor de afaceri prin serviciile investitorilor providențiali sunt destul de premature, chiar și pentru economiile mai avansate din UE, ceea ce indică necesitatea de a planifica servicii de asistență clar definite, în special pentru micii producători, meșteșugari și comercianți de pe țărmul sudic al bazinului.

4.2.5. În plus, în conformitate cu cea de a 4-a prioritate strategică a raportului WWF sus-menționat, publicat recent, privind relansarea economiei Mării Mediterane, redirectionarea finanțării publice și private către valorificarea potențialului resurselor naturale din regiune este nu doar posibilă, ci și necesară. Acest demers poate genera venituri, luând în considerare totodată durabilitatea socială și de mediu, prin intermediul unor mecanisme de finanțare în ceea ce privește carbonul, precum plățile pentru servicii ecosistemice⁽²¹⁾. De exemplu, în Marea Mediterană, solul submarin se numără printre cele mai eficiente sisteme de sechestrare a carbonului, ceea ce înseamnă că investițiile publice și private în această direcție pot combina consolidarea creșterii economice locale cu contribuția la strategia globală de combatere a schimbărilor climatice.

4.3. O mai bună guvernare a mării

4.3.1. Pentru ca primul set de acțiuni – amenajarea spațială și managementul zonei costiere – să aibă succes, ar trebui adoptat așa-numitul model cvadripartit⁽²²⁾. Este necesară implicarea sporită a autorităților locale (municipalități și regiuni), a mediului universitar și a activităților de cercetare și dezvoltare, a partenerilor sociali, precum și a organizațiilor societății civile, în domeniile lor de activitate, ca urmare a cunoașterii mai bune a condițiilor socioeconomice și de mediu locale, precum și datorită flexibilității lor administrative.

4.3.2. În acest sens, interesele economice și sociale organizate pot și ar trebui să joace un rol decisiv în dezvoltarea socioeconomică a Mediteranei. Comisia, în cooperare cu Uniunea pentru Mediterana, ar trebui să invite părțile interesate din sectorul privat la consultarea privind comunicarea, garantând contribuția lor substanțială la planificare și, prin urmare, o implicare mai eficientă în punerea în aplicare a programelor și activităților relevante. În ceea ce privește pescuitul, ar trebui adoptate măsuri pentru consolidarea schemelor de gestionare comună, asigurându-se implicarea eficientă a părților interesate în procesul de luare a deciziilor.

4.3.3. Ar trebui să se pună accentul pe lipsa de cooperare dintre țările europene și cele din afara Europei, din zona Mediteranei de Vest, în special în ceea ce privește aspectele legate de securitate și imigrație, care afectează dezvoltarea economică.

⁽²¹⁾ Plățile pentru servicii ecosistemice au loc când un beneficiar sau un utilizator de servicii ecosistemice efectuează în mod direct sau indirect o plată către furnizorul serviciului respectiv. În cazul bazinului mediteranean, aceste plăți pot fi, de asemenea, avute în vedere ca o justificare ecologică pentru un transfer de fonduri dinspre țărmul nordic spre cel sudic.

⁽²²⁾ A se vedea <http://cor.europa.eu/en/documentation/studies/Documents/quadruple-helix.pdf>

4.3.4. Pescuitul este un factor-cheie în activitatea economică a Mediteranei și a doua cea mai importantă sursă de bogăție, după turism. CESE este de acord cu necesitatea de a planifica acțiuni specifice în această industrie – de tipul celor stabilite în al patrulea set de acțiuni, în cadrul acestei priorități. Programele ar trebui să vizeze reducerea pescuitului excesiv și dezvoltarea unor servicii de sprijin și de finanțare pentru a asigura supraviețuirea pescuitului la scară mică și dezvoltarea paralelă a comunităților de coastă. Flexibilitatea FEPAM ⁽²³⁾ trebuie sporită pentru a fi eliminate barierele dintre nivelurile administrației publice în definirea inițiativelor eficiente.

4.3.5. CESE consideră că ar trebui consolidat rolul Comisiei Generale pentru Pescuit în Marea Mediterană, pentru a se asigura adoptarea unor măsuri administrative necesare, coerente și compatibile, care să vizeze îmbunătățirea situației nefavorabile a stocurilor de pește, în strânsă cooperare și coordonare cu țările mediteraneene din afara UE.

4.4. CESE a subliniat în repetate rânduri faptul că politicile și programele pentru Mediterana puse în aplicare în ultimii douăzeci de ani au avut rezultate slabe și au lăsat neutilizate sume enorme din fondurile alocate, ca urmare a diferențelor de atitudine și a lipsei unei coordonări eficiente între instituțiile europene responsabile și guvernele naționale și administrațiile publice din țările mediteraneene din afara UE. Sprijinul puternic, asistența tehnică în acest sens, precum și o mai mare adaptabilitate din partea Comisiei sunt imperativ necesare pentru a îmbunătăți nivelul de reacție al instituțiilor din afara UE la cerințele impuse de finanțarea europeană.

4.5. Punerea efectivă în aplicare a acțiunilor prevăzute în comunicare este amenințată mai ales de birocrăția excesivă, după cum reiese clar din capitolul „Guvernanța și punerea în aplicare”, dar și de implicarea unor instituții complet diferite, cu structuri și atitudini diferite, cum ar fi reuniunile ministeriale, Comisia, Uniunea pentru Mediterana etc. Este necesar un plan operațional, cu instrumente organizaționale/administrative specifice și roluri distincte.

4.6. CESE consideră că Grupul operativ pentru economia albastră, cu un plan de acțiune și competențe clar definite, ar trebui instituit imediat și corelat cu grupurile de lucru ale Uniunii pentru Mediterana. Grupul operativ ar trebui să aibă flexibilitatea necesară pentru a reacționa rapid la situații de urgență – dezaastre naturale și de mediu etc. – dar și pentru a îndeplini sarcini și responsabilități specifice. CESE este precaut în evaluarea eficacității grupului operativ, care va depinde de componența sa și de implicarea directă a instituțiilor europene și a guvernelor naționale din afara UE. Prin urmare, CESE consideră că grupul operativ ar trebui să fie proiectat cu atenție de la început, cu o structură organizatorică bine definită și un sistem eficient de procese și proceduri, precum și un plan de afaceri specific, conceput în mod corespunzător.

Bruxelles, 6 decembrie 2017.

*Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS*

⁽²³⁾ A se vedea https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff_ro pentru mai multe informații.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Un plan de acțiune pentru natură, cetățeni și economie”

[COM(2017) 198 final]

(2018/C 129/15)

Raportor: **Lutz RIBBE**

Sesizare	Comisia Europeană, 31.5.2017
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Decizia Adunării Plenare	25.4.2017
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	21.11.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	6.12.2017
Sesiunea plenară nr.	530
Rezultatul votului	157/5/6
(voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	

1. Sinteza concluziilor și recomandărilor CESE

1.1. CESE salută în primul rând rezultatul verificării adecvării la care au fost supuse directivele privind natura. Concluziile arată că aceste directive, ca piloni ai unei politici mai ample în materie de biodiversitate, sunt adecvate scopului, fiind însă necesare îmbunătățiri substanțiale în ceea ce privește punerea lor în aplicare.

1.2. Deși fiecare dintre cele 15 acțiuni individuale propuse în noul plan de acțiune este pertinentă, prezentarea acestuia creează confuzii, în măsura în care legătura cu strategia existentă privind biodiversitatea rămâne neclară, în special dat fiind faptul că există numeroase suprapuneri de conținut și doar puține elemente noi, mai degrabă marginale. CESE consideră că o evaluare și, eventual, o completare a strategiei existente în domeniul biodiversității ar fi fost mai utilă.

1.3. Problema capitală pentru o politică de succes în materie de biodiversitate este legată de faptul că, în cea mai mare parte, măsurile de promovare sau conservare a biodiversității nu reprezintă, în prezent, o sursă de venituri pentru proprietarii și utilizatorii de terenuri, ci un factor de cost. Indiferent dacă este vorba de regiunile Natura 2000 sau nu, acțiunile în domeniul biodiversității trebuie să fie profitabile din punct de vedere economic pentru cei care urmează să le aplice. Ele nu trebuie și nu pot să fie executate în detrimentul acestora. Niciunul dintre programele lansate până în prezent de UE și statele membre nu a putut rezolva cu adevărat această dilemă esențială și nici planul de acțiune, în care se vorbește mult despre soluții benefice pentru toată lumea, nu oferă, din păcate, puncte de plecare fiabile.

1.4. Lipsa finanțării nu este o problemă centrală doar pentru atingerea obiectivelor convenite în materie de biodiversitate, ci este simptomatică și pentru evoluțiile nefaste ale politicii europene. Se adoptă politici care antrenează costuri, fără a se stabili însă cine trebuie să plătească aceste costuri și cum trebuie acoperite.

1.5. CESE invită din nou Comisia Europeană să procedeze la o estimare actualizată a costurilor rețelei Natura 2000. În opinia CESE, aceste costuri – menționate în dese rânduri și estimate la 6,1 miliarde EUR – nu reflectă corect necesitățile rețelei Natura 2000, nevoile reale reprezentând o sumă de două până la trei ori mai mare.

1.6. CESE consideră, prin urmare, că este indispensabil să se prezinte o strategie pe termen lung vizând acoperirea nevoilor financiare ale politicii în materie de biodiversitate ⁽¹⁾. Dezbateră privind perspectiva financiară după 2021 ar oferi cadrul adecvat în acest sens, însă nici planul de acțiune, nici abordările existente în Documentul de reflecție privind viitorul finanțelor UE ⁽²⁾ nu indică o posibilă ameliorare semnificativă a situației.

1.7. CESE salută în special faptul că Comisia intenționează să dezvolte în continuare strategia privind infrastructura ecologică în cadrul planului de acțiune. Comitetul atrage însă atenția și în privința acestui concept inovator; fără finanțare, niciun concept nu poate determina schimbări.

2. Contextul avizului

2.1. Încă din 1998, UE a adoptat o primă strategie ⁽³⁾ privind biodiversitatea pentru a stopa pierderea faunei și florei sălbatice și a habitatelor acestora. Strategia privind durabilitatea adoptată în anul 2001 („Strategia de la Göteborg”) a definit obiective clare în domeniul biodiversității, fiind vorba în special despre a stopa pierderea biodiversității în UE până în 2010 și a asigura refacerea habitatelor și a ecosistemelor naturale.

2.2. Au urmat și alte măsuri, printre care se numără un plan de acțiune privind biodiversitatea ⁽⁴⁾ în 2001 și un alt plan de acțiune privind biodiversitatea în mai 2006 ⁽⁵⁾, care însă nu prezenta diferențe mari de conținut față de primul.

2.3. În momentul în care s-a recunoscut că obiectivul adoptat și promis nu poate fi atins, pe baza comunicării Comisiei „Opțiuni pentru o perspectivă și un obiectiv post-2010 în materie de biodiversitate la nivelul UE” ⁽⁶⁾, s-a adoptat o nouă „strategie a UE în domeniul biodiversității pentru 2020” ⁽⁷⁾, care însă, în esență, nu a făcut decât să reia cerințele și instrumentele planurilor de acțiune anterioare și a amânat obiectivul stabilit inițial pentru anul 2010 până în anul 2020.

2.4. Evaluarea la jumătatea perioadei a acestei strategii în domeniul biodiversității, cuprinzând șase obiective individuale clar definite și un total de 20 de măsuri, a relevat rezultate dezamăgitoare și a condus la concluzia că trebuie depuse mult mai multe eforturi de protejare a mediului natural dacă se dorește realizarea noului obiectiv stabilit de stopare definitivă a pierderii de specii până în 2020 și de restaurare a habitatelor pierdute.

2.5. În privința tuturor acestor documente, CESE a adoptat o poziție similară, în esență, remarcând critic că

- în UE „în ceea ce privește conservarea biodiversității [...], nu ducem lipsă de legi, directive, programe, proiecte de model, declarații politice sau manuale, ci de punere în aplicare și de acțiuni concertate pe toate nivelurile politice de acțiune”;
- „Până în prezent, factorul politic nu a avut puterea sau voința de a pune în practică măsurile a căror necesitate este recunoscută de ani buni, cu toate că însăși comunicarea reamintește în mod clar că societatea și economia profită deopotrivă de o politică stringentă privind biodiversitatea” ⁽⁸⁾;
- politica UE în materie de biodiversitate este un exemplu clasic de politică a promisiunilor nerespectate la nivel european și național, în ciuda faptului că au fost identificate și stabilite absolut corect atât problemele, cât și instrumentele necesare pentru soluționarea acestora. CESE a considerat că nu este necesară o modificare a bazelor legale existente.

2.6. Comisia Juncker a decis însă o revizuire a directivelor privind natura în cadrul REFIT. Rezultatul a confirmat opinia CESE, Consiliul Mediu afirmând, la rândul său, că „în calitate de piatră de temelie a politicii mai largi a UE în materie de biodiversitate, directivele privind natura sunt adecvate scopului urmărit, dar că îndeplinirea obiectivelor lor și valorificarea deplină a potențialului acestora nu se pot realiza decât prin îmbunătățirea substanțială a punerii lor în aplicare” ⁽⁹⁾.

⁽¹⁾ Cf. avizul CESE „Politica UE în materie de biodiversitate” (JO C 487, 28.12.2016, p. 14) și avizul CESE pe tema „Evaluarea la jumătatea perioadei a programului LIFE” (JO C 173, 31.5.2017, p. 7).

⁽²⁾ COM(2017) 358, 28.6.2017.

⁽³⁾ COM(1998) 42 final.

⁽⁴⁾ COM(2001) 162 final.

⁽⁵⁾ COM(2006) 216 final.

⁽⁶⁾ COM(2010) 4 final.

⁽⁷⁾ COM(2011) 244 final.

⁽⁸⁾ Avizul CESE pe tema „Asigurarea noastră de viață, capitalul nostru natural: o strategie a UE în domeniul biodiversității pentru 2020” (JO C 24, 28.1.2012, p. 111).

⁽⁹⁾ A se vedea Concluziile Consiliului Mediu din 19 iunie 2017.

2.7. Ca reacție la rezultatele procesului REFIT, Comisia a prezentat un „plan de acțiune pentru natură, cetățeni și economie”⁽¹⁰⁾, care face obiectul acestui aviz.

3. Observații generale pe marginea planului de acțiune

3.1. Planul de acțiune oferă în primul rând o nouă descriere a stării deosebit de precare de conservare a speciilor și habitatelor, care ar fi trebuit să fie deja protejate de mult prin directivele privind natura adoptate în 1979 și 1992. „Printre factorii-cheie aflați la baza deficiențelor în materie de punere în aplicare se numără resursele limitate, o asigurare nesatisfăcătoare a respectării reglementărilor, un nivel scăzut de integrare a obiectivelor legate de natură în alte domenii de politică, cunoștințele insuficiente și accesul limitat la date, un nivel slab de comunicare și o implicare insuficientă a părților interesate. În plus, cei care pun în aplicare directivele, în special la nivel regional și local, nu cunosc întotdeauna în mod suficient cerințele acestora sau flexibilitatea și oportunitățile pe care ele le oferă, ceea ce poate duce la tensiuni între protecția naturii și activitatea economică.”

3.2. Planul de acțiune își propune să îmbunătățească „punerea în aplicare a directivei, coerența lor cu obiectivele socioeconomice și colaborarea cu autoritățile naționale, regionale și locale, cu părțile interesate și cu cetățenii”.

3.3. Având în vedere puternica dimensiune teritorială a directivei și rolul esențial pe care îl îndeplinesc autoritățile regionale și locale în punerea lor în aplicare, Comitetul European al Regiunilor (CoR) a participat îndeaproape la pregătirea acestui plan de acțiune și va avea un rol esențial în ceea ce privește cooperarea cu autoritățile regionale și locale și sensibilizarea lor.

3.4. Planul de acțiune cuprinde un calendar strâns, Comisia dorind să raporteze „cu privire la rezultate” înainte de încheierea, în 2019, a actualului său mandat. Din punctul de vedere al CESE, calendarul este foarte ambițios, dat fiind faptul că pentru punerea în aplicare a planului nu sunt prevăzute resurse umane suplimentare în cadrul Comisiei.

3.5. Planul de acțiune este împărțit în patru domenii prioritare cu 15 acțiuni concrete:

- Prioritatea A: Îmbunătățirea orientărilor și a cunoștințelor și asigurarea unei coerențe sporite cu obiectivele socioeconomice mai largi
- Prioritatea B: Asumarea responsabilității politice și consolidarea conformității
- Prioritatea C: Consolidarea investițiilor în rețeaua Natura 2000 și îmbunătățirea sinergiilor cu instrumentele de finanțare ale UE
- Prioritatea D: O mai bună comunicare și informare, implicarea cetățenilor, a părților interesate și a comunităților

4. Observații speciale ale CESE pe marginea planului de acțiune

4.1. CESE salută în primul rând rezultatul verificării adecvării, care îi confirmă poziția anterioară. Trebuie remarcat faptul că verificarea adecvării a implicat numeroase părți interesate, ceea ce arată că politica UE în materie de biodiversitate este o temă dezbătută intens și care interesează categorii largi ale societății, pe care, parțial, le afectează direct.

4.2. Deși fiecare dintre cele 15 acțiuni individuale ale planului de acțiune poate contribui, separat, la o mai bună punere în aplicare a legislației actuale privind protecția naturii, CESE este oarecum deranjat de faptul că Comisia a prezentat încă o dată un nou plan. Din punctul de vedere al CESE, ar fi fost mai eficient să se evalueze actuala strategie în domeniul biodiversității cu cele șase obiective individuale și 20 de măsuri concrete ale sale, să se efectueze și să se publice o analiză precisă a vulnerabilităților și, pe această bază, să se formuleze, eventual, măsuri complementare pentru strategia existentă. Noul plan de acțiune prezentat deja creează confuzii, în măsura în care legătura cu strategia existentă în domeniul biodiversității rămâne total neclară, în special pentru că unele măsuri ale planului de acțiune (de exemplu, dintre prioritățile B și C) se află de ani buni în programele UE privind biodiversitatea și pe agenda politică, așteptând să fie puse în aplicare.

⁽¹⁰⁾ COM(2017) 198 final, 27 aprilie 2017.

4.3. CESE a criticat deja multitudinea de programe și strategii care nu fac decât să creeze confuzie, lăsând impresia că, prin lansarea acestor noi și noi programe, planuri sau strategii, se mimează un fel de „heirupism” care, în realitate, nu aduce decât prea puține îmbunătățiri.

4.4. Încă din titlul comunicatului său de presă cu privire la planul de acțiune, Comisia Europeană a anunțat că acesta este menit să ajute regiunile „să apere biodiversitatea și să profite de avantajele economice oferite de protecția naturii”. CESE apreciază faptul că planul de acțiune nu se limitează „numai” la natură și biodiversitate, ci abordează și interacțiunile dintre om, natură și activități economice. Astfel, devine clar că politica în domeniul biodiversității depășește cadrul delimitat de obligația etic-morală de protejare a speciilor și habitatelor. Este încă un aspect care coincide cu pozițiile CESE din ultimii ani.

4.5. În multe regiuni din Europa au apărut de mult timp concepte care arată modul în care oamenii pot beneficia de capitalul natural, evidentă fiind, printre altele, legătura dintre turism și peisajele variate, cu un grad ridicat de biodiversitate. Există, de asemenea, o recunoaștere tot mai mare a faptului că serviciile de ecosistem, care nu sunt furnizate numai în siturile Natura 2000, promovează binele comun.

4.6. Problema esențială este însă legată de faptul că, în prezent, în marea lor majoritate, măsurile de promovare sau conservare a biodiversității nu reprezintă o sursă de venituri pentru proprietarii și utilizatorii de terenuri, ci un factor de cost. Dacă în trecut „diversitatea naturii” era aproape un coprodus al activității economice extinse, între timp a apărut un conflict clasic legat de utilizarea terenurilor, declanșat, printre altele, de condițiile-cadru economice dificile care îi afectează, de exemplu, pe fermieri și silvicultori.

4.7. Indiferent dacă este vorba de regiunile Natura 2000 sau nu, acțiunile în domeniul biodiversității trebuie să fie profitabile din punct de vedere economic pentru cei care urmează să le aplice. Ele nu trebuie și nu pot să fie executate în detrimentul acestora. Programele lansate până în prezent de UE și statele membre nu au putut rezolva această dilemă esențială și nici planul de acțiune – în care se vorbește mult de soluții benefice pentru toată lumea – nu oferă, din păcate, decât într-o prea mică măsură, puncte de plecare fiabile.

4.8. Situația nu se va schimba nici prin acele măsuri care lipseau până în prezent din strategiile din domeniul biodiversității și care au fost incluse în planul de acțiune: nici campaniile de sensibilizare, oricât de bune ar fi, nici implicarea publicului, oricât de sofisticat ar fi gândită, nici orientările îmbunătățite și nici declararea zilei de 21 mai ca Ziua europeană Natura 2000 – adică toate măsurile noi prevăzute în planul de acțiune – nu vor avea succes dacă nu există condiții-cadru economice și financiare favorabile. CESE consideră că, în acest domeniu, se impun îmbunătățiri semnificative și că, în cadrul noii perioade de planificare financiară pe termen mediu (care începe în 2021), trebuie prevăzută o finanțare suficientă și specifică pentru rețeaua Natura 2000, fiind nevoie și ca autoritățile însărcinate cu punerea în aplicare să dispună de suficient personal, atât la nivelul UE, cât și la cel al statelor membre.

5. Dilema lipsei resurselor financiare

5.1. Încă de la stabilirea rețelei Natura 2000, proprietarilor și utilizatorilor de terenuri li s-a promis, de exemplu, cel puțin o compensație financiară adecvată în cazul în care sunt afectați din punct de vedere economic de măsurile/cerințele aplicabile zonelor Natura 2000. În „Evaluarea din 2010 a implementării planului de acțiune al UE pentru biodiversitate”⁽¹¹⁾, Comisia a ajuns la concluzia că asigurarea resurselor financiare corespunzătoare este una dintre cele patru măsuri principale de sprijin. Tot Comisia constată însă că „se asigură doar 20 % din totalul fondurilor necesare pentru administrarea zonelor protejate din Europa, inclusiv a rețelei Natura 2000. În 2004, s-a estimat că administrarea rețelei Natura 2000 ar necesita o investiție de 6,1 miliarde EUR anual pentru UE-25”. Prin urmare, există un deficit de finanțare de cel puțin 5 miliarde de euro anual!

5.2. Din estimările mai recente ale costurilor pentru gestionarea zonelor Natura 2000 reiese că este nevoie de resurse cu mult mai mari. Landurile germane apreciază că nevoile anuale medii pentru componenta terestră a rețelei Natura 2000 în Germania se ridică la 1,417 miliarde EUR, adică o medie de 175 EUR pe hectar. Dacă se extrapolează aceste costuri pe hectar la componenta terestră a rețelei Natura 2000 din întreaga UE, nevoile medii anuale pentru UE-28 se apropie chiar de 21 miliarde EUR. La această sumă se adaugă și costurile legate de zonele marine ale rețelei. CESE îndeamnă ferm Comisia Europeană să procedeze la o calculare actualizată și fiabilă a costurilor întregii rețele Natura 2000.

⁽¹¹⁾ COM(2010) 548, p. 13.

5.3. Lipsa finanțării pentru administrarea rețelei Natura 2000 nu este o problemă centrală doar pentru atingerea obiectivelor convenite în materie de biodiversitate, ci este simptomatică pentru evoluțiile nefaste ale politicii europene. Se adoptă legi care antrenează costuri, fără a se stabili însă cine va suporta costurile și cum vor fi acoperite. Lipsa coerenței dintre legislația UE și bugetul UE este cauza principală a problemelor din domeniul protecției biodiversității în Europa.

5.4. Și în planul de acțiune se consideră că actualul buget al UE nu va mai suferi modificări. Este un lucru de înțeles, dat fiind că ne aflăm la mijlocul actualei perioade de finanțare 2014-2020, însă problemele legate de protecția biodiversității nu pot fi rezolvate astfel prin planul de acțiune.

5.5. Singura măsură financiară anunțată în noul plan de acțiune este creșterea cu 10 % a părții din bugetul LIFE care este dedicată proiectelor ce sprijină conservarea naturii și a biodiversității. Acest lucru ar trebui să se întâmple fără o modificare a bugetului, menținând neschimbat pachetul bugetar global, urmând astfel a se realiza în detrimentul altor măsuri din cadrul programului LIFE. În anii 2014-2017, prioritatea „Natură și biodiversitate” a avut la dispoziție aproximativ 610 milioane de euro din bugetul LIFE. O creștere cu 10 % înseamnă, așadar, 15 milioane EUR anual.

5.6. Prin urmare, Comisia vorbește, pe bună dreptate, în cadrul priorității C („Consolidarea investițiilor...”), și de „sinergii cu finanțarea din bugetul politicii agricole comune”, face referire la „creșterea gradului de informare cu privire la oportunitățile de finanțare în cadrul politicii de coeziune” și la „politica comună în domeniul pescuitului” și anunță furnizarea de orientări pentru a sprijini dezvoltarea „infrastructurilor ecologice”. Și totuși: toate acestea nu sunt măsuri sau propuneri noi, ci aspecte care se află de mult timp pe agenda politică și sunt solicitate de mult timp. Deși fac parte din vechile programe și strategii din domeniul biodiversității, în ultimii ani nu a avut loc nicio schimbare pozitivă.

5.7. Prin urmare, Comisia ar trebui să prezinte o strategie pe termen lung pentru acoperirea nevoilor financiare⁽¹²⁾. CESE consideră că dezbateră recent lansată privind perspectiva financiară reprezintă cadrul în care trebuie introduse contribuții adecvate. Experiența arată că proiectele de cooperare între regiuni, organizații de protecție a mediului și fermieri și silvicultori vizând punerea în aplicare a măsurilor din cadrul Natura 2000 se pot derula cu rezultate excelente dacă sunt concepute într-un mod suficient de atractiv din punct de vedere economic. Cu toate acestea, nici planul de acțiune, nici abordările existente, care se regăsesc în Documentul de reflecție privind viitorul finanțelor UE⁽¹³⁾, nu indică o posibilă ameliorare semnificativă a situației.

5.8. CESE salută în special faptul că Comisia intenționează să dezvolte în continuare strategia privind infrastructura ecologică în cadrul planului de acțiune. Comitetul atrage însă atenția și în privința acestui concept inovator; fără finanțare, niciun concept nu poate determina schimbări. În acest context, CESE face trimitere și la concluziile Consiliului Mediu, care, în cadrul reuniunii sale din 19 iunie 2017, a solicitat Comisiei să dezvolte în continuare propunerea pentru o rețea transeuropeană a infrastructurii ecologice (TEN-G).

5.9. De aceea, CESE aduce în discuție avizul său adoptat recent privind evaluarea la jumătatea perioadei a programului LIFE⁽¹⁴⁾, în care a propus ca programul LIFE „să devină instrumentul principal al finanțării rețelei UE Natura 2000”. Abordarea adoptată în trecut, și anume organizarea finanțării rețelei Natura 2000, în primul rând prin intermediul Fondului european de dezvoltare regională și prin intermediul celor doi piloni ai politicii agricole comune, trebuie considerată insuficientă. Comitetul face trimitere în acest context la avizul său⁽¹⁵⁾ și se pronunță în favoarea unei consolidări corespunzătoare a programului LIFE, prin alocarea de fonduri în acest scop. În acest sens, trebuie să se acorde atenție coerenței dintre diversele măsuri de sprijin, evitându-se astfel finanțări opuse sau duble în raport cu alte fonduri ale UE.

5.10. Planul de acțiune prevede o mai bună comunicare, informare și implicare a cetățenilor, părților interesate și a comunităților, precum și a autorităților locale și regionale. În acest scop, ar trebui, printre altele, să fie înființată o „platformă” în colaborare cu Comitetul Regiunilor. CESE salută acest lucru și își exprimă convingerea profundă că o implicare mai intensă a societății civile în procesul de punere în aplicare nu poate fi decât un aspect pozitiv.

⁽¹²⁾ Cf. avizele CESE pe temele „Politica UE în materie de biodiversitate” (JO C 487, 28.12.2016, p.14) și „Evaluarea la jumătatea perioadei a programului LIFE” (JO C 173, 31.5.2017, p. 7).

⁽¹³⁾ COM(2017) 358, 28 iunie 2017.

⁽¹⁴⁾ Avizul CESE pe tema „Evaluarea la jumătatea perioadei a programului LIFE” (JO C 173, 31.5.2017, p. 7).

⁽¹⁵⁾ Cf. avizul CESE „Politica UE în materie de biodiversitate” (JO C 487, 28.12.2016, p. 14).

5.11. CESE ia notă cu satisfacție de faptul că planul de acțiune a fost elaborat de Comisie în strânsă cooperare cu CoR, care urmează să contribuie și la punerea în aplicare a acestuia. La rândul său, CESE își oferă sprijinul, considerând că, fără angajamentul și acceptarea societății civile, autoritățile locale și regionale nu pot avea decât un succes limitat.

Bruxelles, 6 decembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE, Euratom) nr. 1141/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 22 octombrie 2014 privind statutul și finanțarea partidelor politice europene și a fundațiilor politice europene

[COM(2017) 481 final – 2017/0219 (COD)]

(2018/C 129/16)

Raportor: **Graham WATSON**

Coraportor: **Anne DEMELENNE**

Stéphane BUFFETAUT

Sesizare	Consiliul de Miniștri, 11.10.2017
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Decizia Biroului	Ședința Grupului de redactare, 17.10.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	7.12.2017
Sesiunea plenară nr.	530
Rezultatul votului	141/0/5
(voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	

1. CESE se alătură Comisiei în a sublinia că democrația este o valoare fundamentală a UE și că partidele politice și fundațiile politice îndeplinesc un rol esențial într-o democrație reprezentativă, așa cum se subliniază la articolul 10 din TUE și la articolul 12 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale a UE.
2. Comitetul recunoaște că Regulamentul (UE, Euratom) nr. 1141/2014 privind statutul și finanțarea partidelor politice europene și a fundațiilor politice europene a contribuit la procesul de creștere a vizibilității, recunoașterii, eficacității, transparenței și responsabilității partidelor politice europene și a fundațiilor politice afiliate acestora; în același timp, este de acord cu Comisia că mai trebuie depuse eforturi în ceea ce privește sporirea participării cetățenilor și a caracterului incluziv al alegerilor, consolidarea dimensiunii europene a dezbaterii politice, evidențierea afilierilor dintre partidele naționale și cele europene și promovarea responsabilității politice.
3. Comitetul împărtășește opinia Comisiei, conform căreia, în ciuda progreselor înregistrate prin Regulamentul (UE, Euratom) nr. 1141/2014, normele existente au lacune care trebuie remediate și menționează solicitarea Parlamentului European [2017/2733 (RSP)] de a îmbunătăți și adapta aceste norme.
4. Comitetul sprijină propunerile Comisiei de modificare a Regulamentului în ceea ce privește sprijinul acordat pentru înregistrarea unui partid politic european, proporționalitatea finanțării din partea UE, stabilirea pragului pentru accesul la aceste fonduri, conformitatea cu criteriile de înregistrare și recuperarea fondurilor cheltuite neconform.
5. Comitetul salută intenția Comisiei de a face programele electorale ale partidelor politice de la nivel european mai ușor accesibile cetățenilor. CESE are, totuși, rezerve cu privire la noul alineat (3a) propus la articolul 18 din regulament. În temeiul acestuia, un partid politic european include în cererea sa de finanțare elemente care demonstrează că partidele sale membre au publicat în permanență pe site-urile lor internet, în cursul celor 12 luni anterioare momentului în care se depune cererea, programul politic și logoul partidului politic european, precum și informații, pentru fiecare dintre partidele sale membre, privind reprezentarea de gen în rândul candidaților săi la ultimele alegeri pentru Parlamentul European și în rândul deputaților în Parlamentul European.
6. În special cu privire la prima cerință, Comitetul se întreabă în ce mod va fi controlată respectarea sa și cum poate fi ea aplicată noilor partide apărute în statele membre și partidelor politice europene care își adoptă târziu programele politice; în ce privește ultima cerință, se pune întrebarea de ce criteriul utilizat este doar reprezentarea de gen și nu sunt folosite, de exemplu, și alte criterii, precum diversitatea rasială, etnică sau lingvistică.

7. Ca atare, Comitetul recomandă Comisiei să reducă de la douăsprezece la trei luni intervalul de timp în care programul trebuie să fie disponibil pe site-urile partidelor și să nu limiteze informațiile privind diversitatea candidaților pe listele electorale doar la raportul numeric dintre femei și bărbați, aceste informații trebuind să menționeze și originea etnică și diversitatea lingvistică.
8. De asemenea, CESE atrage atenția încă o dată asupra accentuării inegalității de tratament dintre partidele și fundațiile politice europene, pe de o parte, și asociațiile și fundațiile europene cu obiective mai generale (de exemplu, asociații economice, sociale, umanitare, culturale, ecologice, sportive etc.), pe de altă parte.
9. În fine, Comitetul regretă încă o dată decizia luată de Comisie acum câțiva ani, de a retrage proiectul de statut al asociației europene, denunță totodată obstacolele care împiedică înregistrarea societăților cu statute europene și îndeamnă din nou Comisia să prezinte, în viitorul apropiat, un regulament european echivalent privind statutul și finanțarea asociațiilor europene neafiliate partidelor politice.

Bruxelles, 7 decembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1303/2013 în ceea ce privește modificările resurselor pentru coeziunea economică, socială și teritorială și a resurselor pentru obiectivul de investiții pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă și pentru obiectivul de cooperare teritorială europeană

[COM(2017) 565 final – 2017/0247 COD]

(2018/C 129/17)

Sesizare	Consiliul Uniunii Europene, 19.10.2017. Parlamentul European, 23.10.2017
Temei juridic	Articolele 177 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în sesiunea plenară	6.12.2017
Sesiunea plenară nr.	530
Rezultatul votului	160/0/2
(voturi pentru/voturi împotrivă/ abțineri)	

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, Comitetul hotărăște în unanimitate să nu inițieze o discuție generală și să se treacă imediat la vot [articolele 50 alineatul (4) și 56 alineatul (3) din Regulamentul de procedură].

Bruxelles, 6 decembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

ISSN 1977-1029 (ediție electronică)
ISSN 1830-3668 (ediție tipărită)

Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

RO